ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακὴ 7 τοῦ Μάη 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οἰκονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 197

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ» — *Ρωμαϊκα ἀναγνωσματάρια — Ἡ κρίση τῆς Ἐπιτροπῆς.*

CHIENSIS. *Ὁ Ροΐδης.*

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. *Ὁ γάμος τῆς Γαλανῆς.*

Μ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ. *Σύχρονη νεοελληνικὴ φιλολογία.*

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ. *Ἐπιστήμη πρωτομάθητη — Ἀθρώπινος Μηχανισμός* (τέλος).

ΜΙΧ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. *Νησιώτικες ἱστορίες. — Ἡ ἀπελπισιὰ τοῦ πατέρα.*

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. *Ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες.*

ΑΛΗΘΙΝΟΣ. *Πάλε καινούρια Βουλή.*

Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ. *Θεατρικὰ — Τὸ Βασιλικό.*

ΑΛΕΞ. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ. *Ἔργα καὶ Ἡμέραι — Τὸ πρῶτο βῆμα.*

Δ. ΔΕΒΑΡΗΣ. *Γιὰ πάντα.*

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. *Λέκας Ἀρβανίτης. Ν. Χαντζάρας. Γ. Σ. Ζουφρές. Ν. Καρβούνης.*

Δ. Π. Τ. *Φαινόμενα καὶ Πράμματα* (*Τὸ Σύνταγμα τοῦ Μιστριώτη — Ὄχι φυσικὰ μὰ τραγουδιστὰ — Τὰ ἀξεσκέπαστα τοῦ Εἰσαγγελέα — Κ' ἀπελλικὸ ζήτημα — Ὁ Κατῆς κι ὁ Γραμματικός του*).

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ.

Ο ΡΟΪΔΗΣ

Καλκούττα 1)14 τοῦ Μάη 1906

Ἀγαπητέ μου Νουμᾶ,

Σοῦ στέλνω μιὰ φωτογραφία τοῦ Ροΐδη. Τόνε δείχνει ὅπως εἶταν στὰ τελευταῖα του. Σὰν πέθανε, θαρρῶ καμιὰ φημερίδα, καὶ κανένα περιοδικὸ δὲ δημοσίεψαν τέτοια εἰκόνα του.

Τήνε βρῆκα σ' ἕνα γροῦπο ποῦ ἔχω μὲ διάφορους. Ὁ ἀγαπημένος μας ὁ Μάστορης εἶναι μέσα, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Δροσίνης, ὁ Ξενόπουλος, ὁ Κακλαμάνος καὶ διάφοροι ἄλλοι. Ὁ καλός μου ὁ φίλος, ὁ Κ. Ἄννινος ὁ «Ξενιτεμμένος» τῆς «Οἰκονομικῆς Ἑλλάδας» ποῦ ἔχει πάρει ἐδῶ βραβεῖα ἀμέτρητα γιὰ τὶς καλλιτεχνικώτατες φωτογραφίες του (μερικὲς μπῆκαν στοῦ Σκόκου τὸ Ἡμερολόγιο μὲ πολὺ νόστιμα ἄρθρα του) εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ τὴν ξεχωρίσῃ ἀπὸ τὸ γροῦπο καὶ νὰ τὴ μεγαλώσῃ.

Ἡ εἰκόνα τοῦ Ροΐδη ἔχει, θαρρῶ, τὴ θέση της στὴν πινακοθήκη τοῦ Νουμᾶ. Ὁ Ροΐδης, ἂν καὶ δὲν ἔγραφε τὴ δημοτική, ἔκανε γι' αὐτήνα μεγάλο καλό. Ἀπὸ τὰ 1878 ἢ 79 ἔδωκε μιὰ μεγάλη κλωτσιὰ στὴν καθαρευουσιάνικη ποίηση, μὲ τὶς μελέτες του «περὶ συγχρόνου Ἑλληνικῆς Ποιήσεως». Ἔπειτα σὰν πρωτοφάνηκε τὸ «Ταξίδι» τοῦ Ψυχάρη, ὁ πρῶτος μὲ τὸν Παλαμᾶ, τὸ Γαβριηλίδη καὶ μερικοὺς ἄλλους, τὸ ἔκανε γνωστὸ στὸ κοινό μας καὶ τοῦ ἄνοιξε τὰ τσιμπλιασμένα του τὰ μάτια.

ΗΙΠΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,,

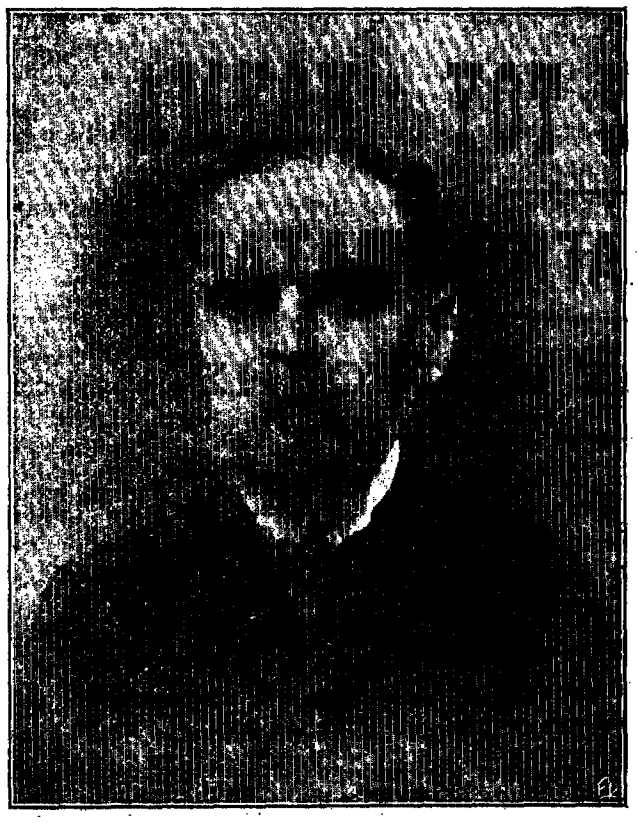

ΕΜΜ. Α. ΡΟΪΔΗΣ

Σὰ μιὰ μέρα, ὁ φίλος μου ὁ Κος Ἀνδρεάδης ὁ καθηγητὴς καταπιαστῇ νὰ ἐκδώσῃ τὰ Ἅπαντά του, ἐλπίζω νὰ βρεθῇ κανένας νὰ γράψῃ τὴν ἐπιρροὴ τοῦ Ροΐδη στὸ μεγάλο μας τὸν ἀγῶνα.

Σήμερα ἂς βάλῃ ὁ ἀγαπητὸς Νουμᾶς τὸ εἰκόνισμά του κι ἂς τὸ προσκυνήσουν ὅλοι ὅσοι λατρεύουν τὴν Ἀλήθεια καὶ σιχαίνουνται τὴν Πρόληψη τὶς τσίμπλες.

CHIENSIS

ΠΑΛΕ ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΒΟΥΛΗ

Πέρσι, σὰν τέτιο καιρὸ ἀπάνου κάτου, εἴχαμε καινούρια Βουλή. Φέτο τὸ ἴδιο. Τὸ Σύνταγμα λέει οἱ Βουλὲς νὰ βαστᾶνε τέσσερα χρόνια, κ' ἐμεῖς εἶναι κάμποσο τώρα, δὲν κατορθώνουμε μήτε τὰ μισὰ χρόνια νὰ βαστᾶμε τὶς Βουλές μας, ποὺ ἔρχουνται, λὲς, φέρνοντας τὸ μικρόβιο τοῦ χαλασμοῦ μέσα τους.

Γιατὶ τάχα;

Γιατὶ μᾶς ἔχει κυριέψει μιὰ ἀρρώστια, ποὺ ὁλοένα ἀξαίνει, καὶ ποὺ μὲ βεβαιότητα μπορεῖ νὰ πῇ κανείς, θὰ φέρει ἀργὰ γιὰ γλήγορα τὸ Κράτος στὴν κατάσταση τοῦ ψυχομαχητοῦ. Κ' ἡ ἀρρώστια αὐτὴ εἶναι ἡ πολιτικὴ ἀνηθικότητα. Μάλιστα. Μᾶς δέρνει χρόνια τώρα καὶ καιροὺς ἡ ἀνηθικότητα. Καὶ τ' ἀποτελέσματα τῆς τέτιας ἀρρώστιας, γύρω μας κάθε μέρα φανερώνουνται.

Οἱ κυβέρνησες θέλουνε νὰ συμαζέψουνε βουλευτάδες. Νά, τὸ ξέφτισμα τῆς ἠθικῆς. Εἶμαι φίλος τῆς κυβέρνησης, λέει ὁ βουλευτής. Ὅποιες γνῶμες ἔχει αὐτὴ γιὰ τὰ συφέροντα τοῦ κράτους, ἔχω καὶ γώ. Ὅποια νομοσκέδια φέρει στὴ Βουλὴ θὰν τὰ ψηφίσω. Ὅ,τι κι ἂν πεῖ ὁ πρωθυπουργός, θὰ πῶ καὶ γὼ πὼς εἶναι καλὸ καὶ σωστό.

Μὰ πρέπει νὰ μοῦ γίνουνται τὰ χατίρια. Ὁ τάδε δάσκαλος ἀπόριψε τὰ παιδιὰ τῶν κομματαρχῶνε μου. Μὰ εἶναι κούτσουρα, μὰ εἶναι ἀναίστητα, δὲ δαβάζουνε, δὲ μαθαίνουνε, δὲν ἀκοῦνε. Δὲν τὰ ξέρω γὼ αὐτά. Τοῦ εἶπα νὰ τὰ προβιβάσει καὶ δὲν τὄκαμε. Κοίταξε τὸ καθῆκο του. Θὰ κοιτάξω καὶ γὼ τὸ δικό μου. Κύριε ὑπουργέ, ὄξω τὸ δάσκαλο. Βγάλ' τον, πάψε τον, κάμε τον ὅ,τι θέλεις. Ὁ δάσκαλος στοὺς δρόμους. Τραβάει τὰ μαλλιά του.

Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸ δικαστή. Ποιός εἶσαι σύ, τοῦ λέει ὁ βουλευτής, ποὺ τόλμησες νἀρθεῖς ἐδῶ στὸν τόπο μου καὶ νὰ κάνεις καθετὶ ποὺ καπνίσει τῆς κυρᾶς Δικιοσύνης; Ἔχει ἄδικο ὁ φίλος μου καὶ ψηφοφόρος μου; Νὰν τοῦ πεῖς ἐσὺ πὼς ἔχει δίκιο. Τί πειράζει, μήπως θὰ χάσεις καὶ τίποτα; Ὤχ! ἀδερφὲ καὶ σὺ μὲ τὸν ὅρκο σου, μὲ τὴ συνείδησή σου, μὲ τὴ δικιοσύνη σου. Ἐδῶ, κοιτάω γὼ νὰ μαζέψω φίλους καὶ ψηροφόρους γιὰ τὶς ἐκλογές, καὶ σὺ κάθεσαι καὶ ψιλολογᾶς. Δὲν τὰ κάνεις αὐτά, δὲ μ' ἀκοῦς;

Κύριε ὑπουργέ, βγάλ' τον ἀπὸ τὸν τόπο μου, διῶξε τὸ δικαστή, στεῖλ' τονε στὸ διάβολο. Ἀμέσως ἀμέσως, κύριε βουλευτή, ὅ,τι θέλετε, ὅπως ὁρίζετε. Ποῦ εἶναι; Στὴν Καλαμάτα; Τόνε στέλνω στὴν Ἄρτα· θέλετε καὶ πιὸ μακριά; Τὸν ψῆφο σας μόνο νἄχουμε μέσα στὴ Βουλὴ κι ὅλα τἄλλα γίνοσνται...

Κ' ἔτσι ἐγὼ ὁ δάσκαλος, καὶ γὼ ὁ δικαστής, καὶ γὼ ὁ ἀστυνόμος, καὶ γὼ ὁ ὑπάλληλος τῆς πολιτείας σκέφτουμαι: Μωρὲ μάτια μου, ἐδῶ κάνω τὴ δουλειά μου καὶ γιὰ τοῦτο ὑποφέρω καὶ ρίχνουμαι στοὺς δρόμους καὶ θαλασσοδέρνουμαι καὶ πάει νὰ μοῦ βγεῖ ἡ ψυχή. Μ' αὐτὰ ποὺ μοῦ κάνει ὁ ὑπουργός, ὁ ἀνώτερός μου, ἡ Πολιτεία, τί μοῦ λέει; Νά! κουτέ, ποὺ δὲν ἀκοῦς τὸ βουλευτή. Ἄκου τον, μωρέ, νὰ ἰδεῖς καλὲς μέρες, νὰ χαρεῖς τὸν ἥλιο, ν' ἀπολάψεις τιμὴ καὶ θέση. Τὴν ἠθικὴ καὶ τὸ καθῆκο πᾷς καὶ γυρεύεις; Πρ! τέτια πράματα.

Μὰ μόνο αὐτά;

Οἱ βουλευτάδες στὰ χατίρια καὶ στὰ ρουσφέτια τσακώνουνται συναμεταξύ τους. Γιατί, κύριε ὑπουργέ, νὰ δώσεις τὴ θέση αὐτὴ μὲ τὸν παχὺ μιστὸ στὸ φίλο τοῦ τάδε βουλευτή, κι' ὄχι στὸ δικό μου; Γιατὶ δὲ δίνεις ἐμένα τὶς ἀργολαβίες γιὰ

δρόμους, γιὰ σκολειὰ, γιὰ λιμάνια ; Γιατὶ δὲ μοῦ δίνεις τὰ μεταλλεῖα ποὺ ζητάω ; Γιατὶ δὲ νοικιάζεις τὸ δικό μου σπίτι γιὰ νομαρχία, γιὰ ἀστυνομία, γιὰ δικαστήριο ; Γιατὶ δὲ δίνεις σὲ μένα τὴν τάδε προμήθεια τοῦ στρατοῦ ; Γιατὶ δὲ μοῦ διορίζεις δέκα, εἴκοσι φίλους μου σὲ δημόσιες θέσες ;

Μὰ δὲ γίνουνται αὐτὰ, δὲν πρέπει νὰ παραπονιέσαι, κύριε βουλευτὴ, ἀρκετὰ πῆρες, δὲν ἔχουμε ἄλλες θέσες, ὅλες εἶναι γιομᾶτες ἀπὸ φίλους τῶ βουλευτάδω μας... Δὲν τὰ ξέρω γὼ αὐτὰ, λέει ὁ βουλευτής. Γιὰ κοίταξε κεῖ, κύριε ὑπουργέ.

Καὶ δείχνει στὸν ὑπουργὸ πάρα πέρα ἕναν ἄλλο ἄνθρωπο, αὐτὸν ποὺ παραμονεύει νὰ γίνει πρωθυπουργὸς ἅμα συμαζέψει βουλευτάδες καὶ ρίξει τὴν τωρινὴ κυβέρνηση, ποὺ τοῦ φωνάζει : Ψίτ ! Ψίτ ! καλὲ, ἔλα δῶ, μὲ μένα, μεθαύριο θἄρθουμε στὰ πράματα. Θὰ σοῦ δώσω ἐγὼ πολλὰ πολλὰ, ὄχι σὰν αὐτοὺς τοὺς τσιγκούνηδες. Ὅ,τι θέλεις, ὅ,τι πιθυμήσει ἡ καρδιά σου. Ψίτ ! Ψίτ ! καλὲ, ἔλα δῶ, μὲ μένα.

Κ' ἔτσι οἱ βουλευτάδες σαρώνουνται ἀπὸ τὸ ἕνα κόμμα στ' ἄλλο. Πέφτει ἡ κυβέρνηση, ἔρχεται ἡ ἄλλη. Ἀρχίζουνε τὰ ἴδια. Πέφτει κι αὐτή. Σκορπάνε οἱ βουλευτάδες. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ κυβέρνηση μὲ τόσους βουλευτάδες ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ βαστηχτεῖ... Διάλυση Βουλῆς.

Νὰ, γιατὶ πέρσι, σὰν τέτιο καιρὸ ἀπάνου κάτου, εἴχαμε καινούρια Βουλὴ, καὶ γιατὶ φέτο ἔχουμε ἄλλη καινούρια.

Μὰ στὸ μεταξὺ τί γίνεται τὸ Κράτος καὶ τὸ Ἔθνος ; ...

ΑΛΗΘΙΝΟΣ

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,,

ΡΩΜΑΪΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΑ

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Τὸ Γεννάρη τοῦ 1905 προκηρύχτηκε διαγωνισμὸς ποὺ οἱ ὅροι του δημοσιευτήκανε στὸ 124 φύλλο τοῦ «Νουμᾶ» (σελ. 6) καὶ εἶναι οἱ ἀκόλουθοι·

Α'.—Νὰ γραφεῖ ἀναγνωσματάρι *ἀθρωπινὸ* καὶ *Ρωμαΐικο*, ὄχι μὲ *ἴα*, μὲ *ρὶς*, μὲ *οὖς* καὶ μὲ κάθε ἄλλη τέτια ἀηδία, μὰ μὲ λέξες ποὺ νὰν τὶς ἀκούει τὸ παιδὶ κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ σπίτι του, ἀφοῦ σήμερα μὲ κεῖνα ποὔχουνε στὰ σκολειά μας, τὸ Ρωμιόπουλο παίρνοντας τὸ πρῶτο βιβλίο στὰ χέρια του θὰ πρωτοσυλλαβίσει μιὰ ψεύτικη λέξη ποὺ δὲ θὰν τὴ μεταχειριστεῖ ποτὲ στὴν κουβέντα του—μ' ἄλλα λόγια μὲ τὴν πρώτη λέξη ποὺ θὰ συλλαβίσει θὰ πεῖ καὶ τὴν πρώτη του ψευτιά.

Β'—Τὸ βιβλίο πρέπει νἆναι ὅσο μπορεῖ σύντομο, μὴ πιάνοντας, τυπωμένο, περισσότερο ἀπὸ ἑνάμισυ τυπογραφικὸ φύλλο σὲ 16ο.

ΣΤ'—Τὸ καλύτερο θὰ βραβευτεῖ μὲ 200 δρχ. καὶ θὰ τυπωθεῖ στὸ «Νουμᾶ», μένοντας ὅμως χτῆμα τοῦ συγραφέα ποὺ, ἂ θέλει, θἄχει τὸ δικαίωμα νὰν τὸ τυπώσει μ' ἔξοδά του καὶ σὲ βιβλίο, μὲ τὴν ἐπιγραφή· «Διαγωνισμὸς τοῦ Νουμᾶ—*Ρωμαΐικο ἀναγνωσματάρι*».

Αὐτοὶ εἶταν οἱ κυριώτεροι ὅροι. Ἡ κρίση τῆς ἐπιτροπῆς εἴτανε νὰ δημοσιευτεῖ στὸ «Νουμᾶ» τὸν Τρυγητὴ τοῦ 1905, μὰ ἄργησε ἴσαμε σήμερα γιατὶ δὲ λογαριάσαμε, ὅταν προκηρύχναμε τὸ διαγωνισμὸ, πὼς τέτια σοβαρὴ δουλιὰ δὲν μποροῦσε νὰ γίνει τόσο σύντομα. Ἀργὰ ὅμως ἢ σύντομα, νὰ ποὺ δημοσιεύεται σήμερα καὶ γραμένη μάλιστα ἀπὸ τὸν Ἀργύρη Ἐφταλιώτη, ποὺ κάτι πάει νὰ πεῖ κι αὐτό.

Ὁ φίλος ποὺ βραβεύτηκε τὸ ἀναγνωσματάρι του, πρέπει νὰ μᾶς στείλει τὸ ἀληθινὸ ὄνομά του, νὰ πάρει τὸ βιβλίο του, νὰν τὸ διορθώσει σύφωνα μὲ τὶς παρατήρησες τῆς κρίσης, καὶ νὰ μᾶς τὸ ξαναστείλει δοορθωμένο νὰ δημοσιευτεῖ στὸ «Νουμᾶ». Ἀμέσως μόλις δημοσιευτεῖ θὰ πάρει καὶ τὸ βραβεῖο του, τὶς διακόσες δραχμές.

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πέντε Ἀναγνωσματάρια τῆς Δημοτικῆς σταλθήκανε στὸ Διαγωνισμὸ τοῦ «Νουμᾶ». Καὶ τὰ πέντε γραμμένα ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ μπήκανε στὸ νόημα,—τουλάχιστο στὸ θεωρητικὸ τὸ νόημα. Στὴν ἐφαρμογὴ ὅμως σκοντάβουνε ἀρκετὰ κ' οἱ πέντε κι ὁ λόγος εἶναι ποὺ δὲ μελετήθηκαν ἀκόμα μὲ προσοχὴ οἱ ἀλύγιστοι οἱ κανόνες τῆς Ρωμαΐικής μας γλώσσας. Ἡ κι ἂ μελετήθηκαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ, δὲν ἐφαρμόζουνται ὅμως μ' ἀλύπητη ἐπιμονὴ, παρὰ μερικὰ κουρέλλια τῆς καθαρεβουσάνικης γούνας, ἀφίνουνται ἀκόμα μ' ἁπλωμένο πάνω τους τἀπλό, τὸ παστρικὸ, καὶ τὸ νοικοκυρεμένο φόρεμα τῆς δημοτικῆς.

Ἐλπίζουμε πάντα πῶς μὲ τὸν καιρὸ οἱ νέοι μας θὰ τὸ καταλάβουν αὐτὸ τὸ λάθος, καὶ θὰ κατεβοῦνε στὸν ποταμὸ νὰν τὶς ξεκολλήσουν τὶς ξενικὲς αὐτὲς προβιὲς, νὰ καθαριστοῦνε μιὰ καὶ καλὴ, καὶ νὰ μᾶς παρουσιαστοῦν ὁλοκάθαροι ὄχι μονάχα ἀπόξω, παρὰ καὶ ὡς μέσα στὸ πετσί τους. Καὶ τότε μονάχα θἄχουν ὅλα τὰ συστατικὰ νὰ διδάξουνε σωστὰ καὶ τὰ Ρωμιόπουλα.

Στὸ μεταξὺ ἡ κρίση μας αὐτὴ γίνεται μὲ κάποια ἀνοχὴ πρὸς τὰ γλωσσικὰ λάθια, καὶ μὲ πιώτερη προσοχὴ πρὸς τὴ μέθοδο καὶ τὸ νοῦ ποῦ ἔδειξε ὁ καθένας στὸ ἔργο του.

Τὰ παίρνουμε τὰ πέντε Ἀναγνωσματάρια μὲ τὴν ἀράδα.

1) Ρωμαΐικο Ἀρφαβητάριο.
(γρ. Ἀρφαβητάρι).
Μέρος Α'.

Τὄγραψε αὐτὸ ἕνας «Κάποιος». Παραπολὺ μικρὸ ὅμως, καὶ θἄκαμνε καλλίτερα νὰ μᾶς ἔδινε καὶ τὸ δεύτερο μέρος—τ' *Ἀναγνωσματάρι*.

Ἔχει καὶ δυὸ ψεγάδια σπουδαῖα. Πρῶτο, ποῦ δὲ χωρίζει σωστὰ τὶς συλλαβές. Π. χ. *ἔσ-πα-σε*, ἀντὶς *ἔ-σπα-σε*. *Παο-τρι-κὸ*, ἀντὶς *πα-στρι-κό*. *Στάμ-να*, ἀντὶς *στά-μνα*, κ' ἕνα σωρὸ τέτοια. Δεύτερο, ποῦ ἡ ὀρθογραφία του δὲν εἶναι ἀλάθευτη. Π. χ. *μαλὶ* ἀντὶς *μαλλί· φωτηὰ* ἀντὶς *φωτιά· γενήσουνε* ἀντὶς *γεννήσουνε*, κτλ.

Μ' ἄλλους λόγους, ἀρχάρικο πρᾶμα.

2) Ρωμαΐικο Ἀναγνωσματάριο
(γρ. Ἀναγνωσματάρι).

Ἡ πρώτη Ἀνάγνωση τοῦ Δημοτικοῦ Σχολειοῦ
(γρ. *Τὸ πρῶτο διάβασμα τοῦ Δημ. Σκολειοῦ*).
Νεοφώτιστος Δάσκαλος
(γρ. Νιοφώτιστος).

Μεγαλείτερο ἔργο, καὶ μὲ κάποια σειρὰ στρωμένο, μὰ κι αὐτὸ ἀπὸ ἀρχάρικη πέννα, καὶ μὲ δίχως καμιὰ σπουδαία μελέτη τῆς γλώσσας. Ἀραδιάζουμε μερικά του ψεγάδια, ὀρθογραφικὰ, γραμματικὰ, γλωσσικὰ, κι ἄλλα.

Τὸ κῆπο, τὸ *πατέρα*, ἀντὶς τὸν κ. τὸν π.

Ἐχάρη, ἀντὶς *χάρηκε*.

Πέδεμα ἀντὶς *παίδεμα*.

Νὰ κάμωμε, ἀντὶς *νὰ κάμουμε*.

Ἤσαν, ἀντὶς *εἶτιν* ἢ *εἴτανε*.

Γδένω, *σβένω*, κτλ. ποῦ πρέπει νὰ εἶναι ντόπια, ἀντὶς *Γδύνω* κλ. ποῦ εἶναι ὁ κοινὸς τύπος.

Στὸ *Δεύτερο Μέρος*, οἱ πιώτεροι στίχοι ποῦ διαλέξε γιὰ νὰ διαβάζουν τὰ παιδιὰ εἶναι νὰν τοὺς κλαίς. Ὁρίστε δυὸ-τρεῖς.

Μόνο, ὅπως ἀπαιτεῖ
Τὶ καλὰ νἀπολαμβάνῃ,
Ἔτσι πάλι χρεωστεῖ
Μόνο τὸ καλὸ νὰ κάνῃ.

Στίχοι, ποῦ καθαρεύουσες, μισοκαθαρεύουσες καὶ δημοτικὲς λέξες ἀνακατευτήκανε μιὰ σαλάτα.

Στὸ δεύτερο αὐτὸ μέρος ὁ σύδεσμος δὲ παίρνει καὶ δίνει. Μὰ κι ἀλλὰ ἔχουμε κάμποσα, κ' ἦσαν, καὶ *τρίχας χοντρὰς καὶ μακρὰς*, τὰς *ὁποίας*, μ' ἄλλους λόγους ἡ Δημοτικὴ ἐδῶ πέρα εἶναι χανταχωμένη.

Ἔχει καὶ μερικὲς περίεργες ἰδέες ὁ «Νιοφώτιστος». Λόγου χάρη, νὰ μὴ ρίχτουνε πέτρες τὰ παιδιὰ,— πρᾶμα ποῦ εἶναι καλὴ γύμνασι — γιατὶ ἕνα κακὸ παιδὶ χτύπησε μιὰ γυναίκα στὸ μάτι μὲ πέτρα. Ἄλλο. Πῶς τὸ *ἄλογο* τὴ γλώσσα καὶ τὰ δόντια τὰ ἔχει μέσα στὸ στόμα. Ἀμὲ τἄλλα ζῶα ποῦ τἄχουνε;

Νὰ μελετήσῃ, νὰ μελετήσῃ ὁ φίλος, νἀκονίσῃ καὶ τὴν κρίση του λίγο, γιὰ νὰ μᾶς φτειάξῃ καλλίτερα.

3) Τὸ πρῶτο βιβλίο τοῦ παιδιοῦ

Μὲ ρητὸ,

«Ἀφήστε τὰ παιδιὰ νἄρθουν κοντά μου».

Πόλη, Μάης τοῦ 1905.

Τἀναγνωσματάρι αὐτὸ τὄγραψε ἄνθρωπος μὲ καλὴ θέλησι, μὲ ζῆλο, καὶ ποῦ κάτι γνωρίζει ἀπὸ παιδιά.

Πρὶ νὰ κρίνουμε τὸ ἔργο, ἂς ποῦμε δυὸ λόγια γιὰ τὸ ὀρθογραφικό του τὸ σύστημα, ποῦ μᾶς τὸ ξηγάει σὲ πρόλογο ὄχι σωστὰ ρωμαΐικα γραμμένο. Εἶναι τὸ σύστημά του ἀπάνω κάτω νὰ καταργηθοῦν πολλὰ φωνήεντα καὶ διφτόγγοι ποῦ ἔχουν ἱστορικὴ μονάχα σημασία, καθὼς κ' οἱ δασεῖες κ' οἱ περισπωμένες. Ἴσως δὲν εἶναι καὶ πολὺ ἄτοπη ἡ ἰδέα του. Ἔχουμε

ὅμως τώρα νὰ φροντίσουμε ἄλλα πιὸ σπουδαῖα. Ὅλα μεμιᾶς δὲ γίνουνται. Καλλίτερα νὰ μελετοῦμε τοὺς γλωσσικούς μας κανόνες καὶ τὸ λεξικό μας, καὶ μήτε μιὰ φορὰ νὰ μὴν τὰ παραβαίνουμε,καθὼς τὰ παραβαίνει ὁ φίλος μας σὰ γράφει *νέο ἔτος* ἀντὶς *πρωτοχρονιά*, *οὔτε ἕνα* ἀντὶς *κανένα*, *ἐπάνω* ἀντὶς *ἀπάνω*, *σχολνοῦμε* ἀντὶς *σκολνοῦμε*, *δώρισε*, ἀντὶς *χάρισε*, *ἔξαφνα* ἀντὶς *ἄξαφνα*, κτλ. Ἀφίνουμε τὸν Πρόλογο, ποῦ εἶναι φοβερὰ ἀνακατεμένη ἡ γλώσσα του.

Ἐπειδὴ ὁ φίλος αὐτὸς μπορεῖ νὰ ξανακαταπιαστῇ τέτοιο ἔργο, ἂς τοῦ παρατηρήσουμε μερικὰ καὶ γιὰ τὸ ὑλικό του.

Ὅ,τι λέει κανένας σὲ παιδὶ πρέπει νὰ εἶναι μαθηματικὰ σωστό. Λοιπὸν ἡ φράση «*Σὰν* (γρ. *σὰ*) *βρέχει, μαζεύω σαλιάγκους*» εἶναι κακή. Οἱ σαλιάγκοι βγαίνουν *ἀφοῦ βρέξῃ*.

Ἀλλοῦ λέει πῶς τὰ *λουλούδια τῶν* (γρ. *τῶ*) *δέντρων πέφτουν, καὶ στὸν τόπο τους ἔχουμε ὀπωρικά*. Σὰν πέσουν τὰ λουλούδια, πωρικὰ δὲ γίνουνται. Ἔπρεπε νὰ πῇ «τὰ *πέταλα τῶ λουλουδιῶν εἶναι πεσμένα* κ' *ἔμειναν τὰ πωρικά τους, ποῦ μεγάλωσαν κτλ.*

Ἄλλο. *Τὰ παιδιὰ δὲν ἀποκοιοῦνε νὸ βγοῦν ὄξω* (τὸ χειμώνα δηλ.).

Πολὺ κακομαθημένα παιδιὰ, σὰ νὰ εἴτανε ὀγδόντα χρονῶ γέροι.

Δυὸ τρία παραμυθάκια του στὸ τέλος εἶναι ἀρκετὰ νόστιμα, καὶ μπορούσανε νὰ βγοῦνε καὶ στὸ «Νουμᾶ», μὲ τὴ συνειθισμένη ὀρθογραφία ὅμως.

4) Ρωμαΐικο Ἀναγνωσματάριο (γρ. Ἀναγνωσματάρι).
Τοῦ Φαίακα.

Γραμμένο ἀπὸ ἄνθρωπο ποῦ, καθὼς καὶ τὸ λέει δουλειά του εἶναι νὰ διδάσκῃ παιδιά, ποῦ κάτι ξέρει, καὶ ποὺ ἔχει πολὺ ἐνθουσιασμὸ μέσα του. Τονὲ βαρκίνει ὅμως σὰ βραχνᾶς κάποια ἀδιαφορία πρὸς τὸ σωστὸ, κάποια ἀπροσεξία, καὶ καταντάει ἀδύνα, το νὰ γράψῃ ἀράδα χωρὶς νὰ σκουντάψῃ. Κάποτες ἴσως γιατὶ μᾶς κόλλησε ἡ καθαρεύουσα στὴν πέννα σὰ λίγδα. Μὰ ἴσα ἴσα ὁ ἀγώνας μας αὐτὸς εἶναι, νὰ παστρέψουμε μιὰ καὶ καλὴ καὶ πέννα καὶ χέρια. Μήτε τὶς πιὸ κοινὲς, τὶς πιὸ κλασσικὲς ὀρθογραφίες δὲ φαίνεται νὰ τὶς ξέρῃ ὁ Φαίακας. Τὸ *εἶναι* χίλιες φορὲς τὸ γράφει *ἦνε*.

Ὅσο γιὰ τὸ ἴδιο τἀναγνωσματάρι, τὸ μεγαλήτερό του σφάλμα μᾶς φάνηκε ποῦ δὲν εἶναι ἀρκετὰ ἁπλό. Τὰ δηγήματα καὶ μερικὲς περιγραφὲς, νοστιμούτσικα. Οἱ πιώτεροι στίχοι ὅμως κ' ἐδῶ ἄσκημα διαλεγμένοι, καὶ μὲ γλώσσα μισὴ μισή.

Ἀραδιάζουμε μερικά του λάθια μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τὸν κεντήσουμε νὰ προσέξῃ ἀνίσως καὶ γράψῃ πάλε, κ' ἐλπίζουμε νὰ γράψῃ καὶ νὰ πετύχῃ, μιὰ καὶ καλοχωνέψει τοὺς κανόνες καὶ τὸ λεξικὸ τῆς γλώσσας.

Σελ. 1. «*Ὅταν θὰ δώσουμε εἰς ἕνα ἄλλον κάτι, τί τοῦ λέμε*»;

Ἐδῶ ἔχουμε τέσσερα λάθια·

1. *Ὅταν* ἀντὶς *ὅτα*.
2. *θὰ δώσουμε* ἀντὶς *δίνουμε*.
3. *εἰς* ἀντὶ *σ'*.
4. *ἕνα ἄλλον* ἀντὶς *ἕναν ἄλλον*.

Σελ. 3. Τὸ κῆπο ἀντὶς *τὸν κῆπο*, κι ἄλλα τέτοια πάμπολλα.

Πάμπολλοι εἶναι κ' οἱ *ἰταλισμοί* του, ποῦ λὲς καὶ τοὺς ἔχει ἐπίτηδες διαλεγμένους. π. χ.

Σελ. 4 *Βασιλέας ἀπὸ τὰ ζῶα*
» » *Μιὰ μέρα ἀπὸ τὸ Γενάρη*
» *20* *φύλλα ἀπὸ λάχανα*
» » *φέρνει κέρατα!*

Τὰ παραδείγματά του δὲν εἶναι πάντα σωστά. Λόγου χάρη, σελ. 8, τὴν *Ἀλκμήνη* τὴ λέει *Θεά*.

Ἄλλα του διαβάσματα πάλε εἶναι τόσο κουραστικὰ ποὺ θὰ νύσταζε καὶ τὸ πιὸ ἔξυπνο τὸ παιδί.

Τὸ λεξικό του εἶναι γεμᾶτο ντόπιες λέξες ποῦ δὲν ἔχουν τὸν τόπο τους σὲ τέτοιο βιβλίο. Π. χ. *Μπαρμπαρόσταρο, πέδηλο, κραμπί, μπρόκολα, πρικά*, κτλ.

Σ' ἕνα του μάθημα (σελ. 9) λέει. *Μὴ ζητᾶς νὰ πάρῃς τὰ ξένα πράματα*. Μὰ δὲν εἶναι καλὸ νὰ κάμνουμε σὰ νἄχῃ κακὸ στὸ νοῦ του τὸ παιδί,κι ἂν τὸ ξανασυλλογιστῇ θὰ συφωνήσῃ ὁ Φαίακας μαζί μας πῶς ὁ καλλίτερος τρόπος μὲ τὸ παιδὶ εἶναι πάντα νὰ τὸ παραδεχόμαστε τίμιο.

5) Ρωμαΐικο Ἀναγνωσματάριο (γρ. Ἀναγνωσματάρι). Ἀλφαβητάριο (γρ. Ἀρφαβητάρι).

Μὲ ρητό,

Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι
πρός με.

Αὐτὸ μᾶς φάνηκε ἀπ' ὅλα *πιὸ μεθοδικὰ καὶ πιὸ μὲ κρίση γραμμένο*, ἂν καὶ λιγάκι σύντομο. Ἔχει καὶ καλούτσικες ζουγραφιὲς ἕτοιμες μέσα στὸ χερόγραφο. Ὁ συντάχτης ξέρει κι αὐτὸς ἀπὸ τέτοιες δουλειὲς, ξέρει κι ἀπὸ παιδιά. Γεμᾶτο ὅμως γλωσσικὰ λάθια κι αὐτὸ τὸ ἔργο, ποῦ μαρτυροῦν ἀπειρία, ἀμελετωσύνη κι ἀπροσεξία.

Τοῦ παραχωροῦμε τοῦ συγραφέα τὸ Βραβεῖο τοῦ «Νουμᾶ», ἀφοῦ ὅμως πρῶτα τυπωθῇ στὸ «Νουμᾶ» τὸ βιβλίο διορθωμένο σύφωνα μὲ τὰ σημειώματα ποῦ τοῦ βάζουμε παρακάτω τὰ πιὸ σημαντικά. Ἀνίσως καὶ δὲν ἔχει τόπο ὁ «Νουμᾶς» νὰ τυπώσῃ τὰ πολλὰ αὐτὰ διορθώματα καὶ ξέχωρα, τότες ἂς τὰ κρατήσῃ κι ἂς τὰ δώσῃ τοῦ συγραφέα, νὰ τἄχῃ πρόχειρα σὰν τυπώνῃ τ' ἀναγνωσματάρι του σὲ βιβλίο. Θἄταν ὅμως καλλίτερο νὰ τυπωθοῦν ἐδῶ, σὰν εἶδος μάθημα γιὰ ὅσους γράφουνε ρωμαΐικα «*στὰ κουτουρού*».

Σελ. 2–20–27–29–40–41–47. *Σύμφωνο* γρ. *Σύφωνο*.
» 3–31. *Πανὶ* γρ. *Πανί*.
» 4. *Κακια* νὰ βγεῖ, ἐπειδὴ ἄτονο καθὼς εἶναι, δὲν ξέρουμε ἂ σημαίνει *κακία* ἢ *κάκια*.
» 4. *περόνι*, δασκαλισμὸς παρμένος ἀπὸ τὸ *περώνη*. Τὸ ρωμαΐικο εἶναι *πιρούνι*.
» 6 *χάρι* γρ. *χάρη*.
» » *Ταχύ*. Νὰ λείψῃ, ἀφοῦ ἢ δασκαλικὸ μπορεῖ νὰ εἶναι, ἢ ντόπιο. (*Τὸ ταχὺ θὰ πῇ πρωΐ*).
» 7–18–28. *ἡμέρα* γρ. *μέρα*.
» 7 *κώχη* γρ. *κόχη*.
» » *χατήρι* γιατί μὲ *η*; γρ. *χατίρι*.
» 8–34. *θύρα* δασκαλισμὸς· γρ. *πόρτα*.
» 8–24. *θηρίο* γρ. *θεριό*.
» 8–16. *φέτα* γρ. *φέττα*.
» 9 *φιλια*, νὰ βγῇ ἀφοῦ δὲν ἔχει τόνο νὰ δείχνῃ ἂν εἶναι *φιλία* ἢ *φιλιά*.
» 9 *πίτα* γρ. *πίττα*.
» 10 *ρόγα* γρ. *ρώγα*.
» » *φαγὶ, λέγω* γρ. *φαΐ, λέω*.
» 10-16-18–21. *ἀγόρι, ἀγοράκι* γρ. *ἀγώρι* κτλ.
» 12 *βοὴ* γρ. *βουή*.
» » *βαρέλι* γρ. *βαρέλλι*.
» » *βαθὺ, βαρὺ κτλ*. Αὐτὰ, ἐπειδὴ καὶ κλίνουνται ὅπως τὸ *παιδί*, ἴσως καλλίτερα νὰ γράφουνται τὸ ἴδιο στὸ οὐδέτερο *βαθὶ, βαρὶ* κτλ.
» 14 *ἔξω* γρ. *ὄξω*.
» » *πάλι* γρ. *πάλε*.
» 15 *Λέξες ποῦ τονίζουνται στὴ λήγουσα. Ὀξύτονες* λοιπόν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΓΑΛΑΝΗΣ

Ὅταν ἔμαθε, πῶς εἶχανε γράψει τοῦ ἀραβωνιαστικοῦ της, μιὰ σκέψη, ποῦ ποτὲ ὡς ἐκείνη τὴ στιγμὴ δὲν εἶχεν ἔρθει νὰ ταράξῃ τοὺς ἥσυχους λογισμούς της, τὴν ἔκαμε νὰ νοιώσῃ ἕναν πόνον ἀβασταχτο στὴν καρδιά.

Εἶναι λοιπὸν βαρειά;

Δυὸ μῆνες τώρα ὁλάκαιρους στὸ κρεββάτι κ' ὅλοι εἴχαν τὴν ἴδια γνώμη, νὰ μὴν τοῦ γράψουν τίποτα γιὰ τὴν ἀρρώστεια τῆς Γαλανῆς, γιὰ νὰ μὴν τὸν βάλουνε σὲ ἀνησυχία· ἤξεραν κιόλας, ποῦ θ' ἄφηνε τὴ δουλειά του. γιὰ νὰ τρέξῃ νὰ ἰδῇ τὴν ἀγαπημένη του. Μήπως γιὰ κείνη δὲν ξενιτεύτηκε νὰ τῆς ἀσφαλίσῃ τὸ μέλλον ἥσυχο κι ἀφρόντιστο; Γιατὶ λοιπὸν μὲ μιᾶς ἀποφάσισαν νὰ τοῦ γράψουν καὶ πῶς μονάχα τώρα τῆς ἀνάγγειλαν τὸν αὐριανὸ ἔρχομό του;

Ὁ πυρετὸς δὲν τὴν ἄφινε καθόλου καὶ κάθε μέρα ἔβλεπε, ποὺ τὰ μάγουλά της αὐλάκωναν περσότερο καὶ ποὺ διάφανα γινόντανε ἀπὸ τὴ λιγνάδα τὰ χέρια.

Μήπως λοιπὸν θὰ πεθάνῃ; Ἄ, ὄχι! αὐτὸ δὲν τὸ ἤθελε καθόλου, ἀφοῦ εἶχε γνωρίσει τὴ ζωὴ σὰν ἀτέλειωτη χαρά, μονάκριβη ποὺ ἦταν καὶ πολὺ χαϊδεμένη, ποὺ δὲν πρόφτανε νὰ ποθήσῃ κάτι, ποὺ τὄχε κι ἀποχτημένο. Ἔτσι μεγάλωσε κ' ἔφτασε στὰ δεκαφτά της χρόνια· ὄμορφη καὶ πολυτρογυρισμένη ἀπ' ὅλους, γλυκειά, χαριτωμένη. Ὡς κ' ἡ ἀγάπη, ποὺ μονάχα τὶς χαρές της γνώρισε καὶ κανένα φαρμάκι, τί ἄλλο εἴτανε γιὰ κείνην παρὰ ἕνα ὄμορφο γλυκοτραγουδισμένο τραγοῦδι; Ὄχι, δὲ θέλει νὰ πεθάνῃ κ' ἡ ζωὴ ἔχει ἀκόμα πολλὲς χαρὲς φυλαμένες καὶ τὰ ὄμορφα καὶ ζηλεμένα της νιάτα δὲν πρέπει νὰ τὰ φάῃ τὸ χῶμα. Βρίσκονται δυὸ μάτια γιὰ νὰ τὰ καμαρώνουν, βρίσκεται μιὰ καρδιὰ, ποὺ μὲ λαχτάρα τὰ ποθεῖ.

Εἶναι ὄμορφη, πολὺ ὄμορφη ἡ ζωὴ, ὅταν τὴ συντροφεύει ἡ χαρὰ καὶ τὴ νανουρίζει ἡ μαγεῦτρα ἐλπίδα.

Μ' αὐτὲς τὶς σκέψες ἀδύνατο νὰ κοιμηθῇ, τὰ μάγουλά της καΐνε καὶ τὸ μέτωπό της εἶναι βαρὺ, βαρὺ, σὰν πέτρα. Κ'ἡ χαρά της νὰ ἰδῇ ἀνέλπιστα τὸν ἀρραβωνιαστικό της χάνεται μπρὸς τὴ λύπη, ποὺ τῆς γεννᾷ ἡ σκέψη, ποὺ δὲ θὰ ζήσῃ, γιὰ νὰ χαρῇ μαζί του τὴ ζωή.

Στὴν κάμαρά της σὲ μιὰ πολτρόνα ἀγρυπνᾷ ἡ μητέρα της. Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα τῆς ἀρρώστειας τοῦ παιδιοῦ της δὲν ἐπλάγιασε σὲ κρεββάτι. Στὸ καναπεδάκι μὲ τὸ κεφάλι στὸ χέρι του ἀκκουμπισμένο γλυκαποκοιμιέται— κουράζεται τόσο τὴν ἡμέρα!— ὁ πατέρας της.Τὴ μαύρη της σκέψη ὅμως δὲν τοὺς τὴ λέει· γιατὶ νὰ τοὺς ἀνησυχήσῃ περσότερο; ἀλλὰ αἰστάνεται ἕναν πόνο στὸ στῆθος, σὰν κάτι νὰ τῆς ξεσκίζῃ τὴν καρδια.

Τὰ ξημερώματα ἡ κούραση κ' ἡ ἀδυναμία νικήσανε κ' ἔτσι ἀποκοιμήθηκε. Ὅταν τὸ πρωΐ ἄνοιξε τὰ μάτια της μιὰ ἀχτίδα ἥλιου εἴτανε στὴν κάμαρά της. Τὴν ἀντίκρυσε καὶ χαμογέλασε ὅλ' οἱ φόβοι τῆς νύχτας εἴχανε περάσει. Τί κι ἂν ἔγραψαν στὸν ἀρραβωνιαστικό της; τόσο τὸ καλήτερο! θὰ τὄκαμαν, γιὰ νὰ τῆς δώσουν μιὰν εὐχαρίστησι· μήπως δὲν εἴτανε ἡ μοναχὴ φροντίδα καὶ σκέψη τους ἡ χαρὰ τοῦ παιδιοῦ τους;

Πόση μεγάλη ἡ δύναμη τῆς Δημιουργίας! ἀροῦ μι' ἀχτίδα ἡλιου, ἕν' ἀγριολούλουδο σὲ γκρεμό, τὸ γλυκοφύσημα τοῦ ἀγέρα, τ' ἀφρισμένο κῦμα, ποὺ σκάει στὴν ἀμμουδιά, τὸ κελάδημα ἑνὸς πουλιοῦ μᾶς κάνουν σὲ μερικὲς κρίσιμες στιγμὲς τῆς ζωῆς μας νὰ σκεφτοῦμε διαφορετικὰ καὶ νὰ θωρήσουμε μ' ἄλλα

» » *θαυμαστικὸ* γρ. *θαμαστικό*, ἀφοῦ λέμε *θαμάζω*.
» 16 *Λέξες ποῦ τονίζουνται στὴν παραλήγουσα.* Γιατί ὄχι *παροξύτονες;*
» » *μία* γρ. *μιά*.
» 17 *Λέξες ποῦ τονίζουνται στὴν προπαραλήγουσα.* γρ. *προπαροξύτονες*.
» 18 *πνεύματα* γρ. *πνέματα*.
» » *Μ' ἔδωκε* γρ. *μοῦ ἔδωκε*.
» » *σὲ ἀγαπῶ* γρ. *σ' ἀγαπῶ*.
» » *μὲ ἀγαπᾷ* γρ. *μ' ἀγαπᾷ*.
» 21 *σαΐτα* γρ. *σαΐττα*.
» » *Οἱ δίφτογγοι* γρ. *Διφτόγγοι*.
» 22–30 *λουλοῦδι* γρ. *λουλούδι*
» 22 *ἔχουν ματάκια* γρ. *ἔχουνε ματάκια*.
» » *λέγουν* γρ. *λένε*.
» 24 *βοΐζει* γρ. *βουΐζει*.
» 25–45 *σὰν φείδι* γρ. *σὰ φίδι*.
» 25 *δύο* γρ. *δυό*.
» » *καῦλα, καϋμός*. Αὐτὰ νὰ βγοῦνε, ἐπειδὴ τὸ πρῶτο γράφεται *καῦλα*, καὶ τὸ δεύτερο *καημός*.
» » *Ὅπου πονεῖ ἔχει καϋμὸ* (γρ. *καημὸ*) Τὸ ὅπου αὐτὸ εἶναι μεσαιωνικὸ καὶ τὸ παιδὶ μπορεῖ νὰ σαστίσῃ. Τὸ βάζανε τότες, κ' ἔμεινε σὲ παροιμίες.
» 26 *πεύκη* γρ. (ἡ) *πέφκα*, (τὸ) *πέφκο*, ἢ (ὁ) *πέφκος*. Τὸ δεύτερο τὸ κοινότερο.
» » *εὔκεται* γρ. *προσεύκεται*.
» » *εὐλογῶ* γρ. *βλογῶ*.
» » *ἀλεῦρι* γρ. *ἀλεύρι*.
» » *εὐλογεῖ* γρ. *βλογᾶ*.
» » *Σὺ* γρ. *Ἐσύ*. Ἀπαραίτητο αὐτό.
» 27–28 *Δύο ὅμοια σύμφωνα ἀνάμεσα στὴ λέξη* γρ. *Δυὸ ὅμοια σύφωνα στὴ μέση τῆς λέξης*.
» 27 *ἄλας* γρ. *ἁλάτι*.
» » *ζωΰφιο καλλίτερο ζούδι*.
» » *Ἡ κίσσα εἶναι ἕνα πουλί*. Τὸ *ἕνα* εἶναι γαλλισμὸς ἢ ἰταλισμός, καὶ νὰ φύγῃ.
» 28–32 *τρώγει* γρ. *τρώει*.
» 29 *φυλάγει* γρ. *φυλάει*.
» » *τὸ σῶμα τοῦ σκύλου σκεπάζεται μὲ τρίχες* γρ. *τὸ σῶμα* (ἢ καλλίτερα *τὸ κορμὶ*) *τοῦ σκύλου εἶναι τριχωτό*.

» » *Ἤλθε πάλι πασχαλιὰ*
μὲ ἀρνὶ καὶ μὲ αὐγὰ
τὸ σωστὸ εἶναι
Ἤρθε πάλε πασκαλιὰ
Μὲ ταρνὶ καὶ μὲ ταυγά.
» 30 *κλαδευτῆρι* γρ. *κλαδευτήρι*.
» 31 *πρᾶσο* γρ. *πράσο*.
» » *πρύμνη* γρ. *πρύμη*.
» » *παίζουν στὴν πρασινάδα* γρ. *παίζουνε στὴν πρασινάδα*.
» 33 *πλύνεται* γρ. *πλένεται*.
» » *Ὁ χρόνος* γρ. *ὁ καιρός*.
» 34 *φλῶρι* γρ. *φλώρι*.
» » *φλαμοῦρι, φλαμουριὰ* γρ. *φλαμμούρι, φλαμμουριά*.
» » *ῥάπτω* γρ. *ῥάφτω*.
» » *ἀνῶφλι καὶ κατῶφλι* γρ. *ἀνώφλι καὶ κατώφλι*.
» » *λέγει* γρ. *λέει*. Ἡ κλίση εἶναι, *λέω, λὲς, λέει· λέμε, λέτε, λένε*.
» 35 *βλέφαρο* γρ. *ματόφυλλο*.
» » *τέσσερες* γρ. *τέσσερεις*.
» 36 *ζωγράφος, ζωγραφίζω* γρ. *ζουγράφος, ζουγραφίζω*.
» » *μύγδαλο* γρ. *ἀμύγδαλο*.
» » *ὑστερνή μου γνώση νὰ σὲ εἶχα πρῶτα*. γρ. *Στερνή μου γνώση, νὰ σ' εἶχα πρῶτα*.
» » *Μήτε κάθεσαι οὔτε μία στιγμὴ* γρ. *δὲν κάθεσαι οὔτε μιὰ στιγμή*.
» » *φθάσῃς* γρ. *φτάσῃς*.
» » *σὰν γλήγορο* γρ. *σὰ γλήγορο*.
» 37 *Σχολεῖο* γρ. *σκολειό*.
» » *ὅταν θέλεις* γρ. *ὅτα θέλεις*.
» 38 *γεννᾷ ἕνα κατσικάκι νὰ φύγῃ τὸ ἕνα*.
» » *κουκοῦτσι* γρ. *κουκούτσι*.
» » *Βρέχει, χιονίζει* κτλ.
Τὸ συνηθισμένο εἶναι,
Βρέχει, βρέχει καὶ χιονίζει,
Καὶ τὰ μάρμαρα ποτίζει
Καὶ ὁ ποντικὸς χορεύει,
Καὶ ἡ γάτα μαγερεύει,
Καὶ ὁ σκύλος τηγανίζει.
Νὰ λείψῃ ὅμως αὐτὸ τὸ παράδειγμα ἐπειδὴ γιὰ χάρη τοῦ μέτρου μπαίνει ὁ δασκαλισμὸς καὶ ὁ.

» » *Καὶ ἐκεῖνο ξεφωνίζει*. Κακὸς στίχος. Βάλε, *Μᾶς καλοκαρδίζει*.
» 39 *ἐλαφρὸς* γρ. *ἁλαφρός*.
» » *ζῶο σὰν τὴ χήνα* γρ. *πουλὶ καθὼς ἡ χήνα*.
» » *μακρὺς* γρ. *μακρής*.
» » *ποτὲ* γρ. *ποτὲς*
» 40 *στρέφει* γρ. *γυρίζει*.
» » *καλοκαῖρι* γρ. *καλοκαίρι*.
» » *ὅταν βρέχει* γρ. *ὅτα βρέχει*.
» 40–45 *τὸν χειμῶνα* γρ. *τὸ χειμώνα*.
» 40 *τότε* γρ. *τότες*.
» » *Ἡ γῆ* γρ. *ἡ γίς*.
» 41 *κτυπᾷ* γρ. *χτυπᾷ*.
» » *εἰς τὰ* γρ. *στὰ*.
» » *πουλοῦν λογιῶν λογιῶν* γρ. *πουλοῦνε λογιῶ λογιῶ*.
» » *ἐφύτευεν* γρ. *φύτευε*.
» » *κ' ἀγάλια ἀγάλια ἔγινεν* γρ. *κι ἀγάλια ἀγάλια ἔγινε*.
» » *τράμπα τραμπαλίζουμαι*, κτλ.
Νὰ φαίνουνται οἱ στίχοι ξέχωρα, ἔτσι,
Τράμπα τραμπαλίζουμαι,
Πέφτω καὶ τσακίζουμαι,
Καὶ χτυπῶ τὴ μύτη μου,
Καὶ μὲ κλαίει ἡ νύφη μου.
» 42 *ζυγιάζουμε* γρ. *ζγιάζουμε*.
» » *Δύο πεντάρες κάνουν μία δεκάρα* γρ. *Δυὸ πεντάρες κάνουνε μιὰ δεκάρα*.
» » *σπείρουνται* γρ. *σπέρνουνται*.
» » *Ἦτον* γρ. *εἶταν*.
» 43 (ἡ) *ἀσβέστη* γρ. (ὁ) *ἀσβέστης*.
» » *ἕνα μικρὸ—ἕνα ἐργαλεῖο*. Νὰ λείψῃ τὸ *ἕνα*.
» » *τῶν παιδιῶν* γρ. *τῶν παιδιῶνε* ἢ *τῶν παιδιῶ*.
» » *Τὴν ἀσβέστη* γρ. *τὸν ἀσβέστη*.
» » *ἔκτισε* γρ. *ἔχτισε*.
» » *καὶ ὁ κοσμᾶς* γρ. *κι ὁ κοσμᾶς*.
» 44 *λόγχη* γρ. *λόχη*.
» » *φέγγε με* γρ. *φέξε μου*.
» 45 *κάντρο* γρ. *κάδρο*.
» » *μεγαλύτερος* γρ. *μεγαλήτερος*.
» » *ἄνθρωποι* γρ. *ἀθρῶποι*.
» 46 *ἀλφάβητο* γρ. *ἀρφάβητο*
» » *τὰ ἑξῆς* γρ *τ' ἀκόλουθα*.
» » *Ἄλφα* γρ. *Ἄρφα*

μάτια τὴ ζωή! Κι ὁ πόθος νὰ τὸν ξαναϊδῇ—πόσες φορὲς ἐζήλεψε στὴν ἀγωνία τοῦ πόνου της νὰ τὸν ἔχῃ κοντά της!— τῆς χρωματίζει λιγάκι τ' ἀχνὰ μάγουλά της.

—«Μαμά, μοῦ ἀνοίγεις τὰ παράθυρα»; ἀκούστηκε ἡ βραχνὴ κι' ἀστενικιά της φωνή.

—«Ἀκοῦς ἐκεῖ, παιδί μου!...πῶς τὰ πέρασες ἀπόψε;»

—«Καλούτσικα, μαμά μου».

Ἀπὸ τὴν πρώτη της λέξη ὁ πατέρας της εἶχε σηκωθεῖ, πῆγε κοντά της κ' ἐνῶ ἀλαφριὰ τὴ φιλοῦσε στὸ μέτωπο, τῆς μετροῦσε τὸ σφυγμό.

Μὲ κόπο κατώρθωνε νὰ τῆς χαμογελάῃ· μαύρη ἀπελπισιὰ εἴτανε ζωγραφισμένη στὴ μορφή του.

Τὰ παράθυρα εἴχανε ἀνοιχτεῖ κι ἄπειρο φῶς πλημμύριζε τὴν κάμαρα.

—«Τί χαριτωμένη μέρα!» εἶπε ἡ Γαλανὴ «τράβηξε τώρα καὶ τοὺς μπερτέδες, θέλω ὅλο τὸν ἥλιο νὰ μπῇ στὴν κάμαρά μου».

Ὄμορφη μέρα ἀνοιξιάτικη κ' οἱ μυρουδιὲς τῶν λουλουδιῶν τοῦ κήπου ἀνέβαιναν στὴν κάμαρα καὶ τὴν ἔλουζαν.

—«Εἶστε θετικοί, ποὺ ἔρχεται σήμερα;» τοὺς ρώτησε καὶ τὰ μάτια της εἶχαν μιὰν ἀσυνείθιστη λάμψη.

—«Ναί, παιδί μου, εἴχαμε τηλεγράφημα· ἀπεθύμησε νὰ σὲ ἰδῇ, σὲ ξέρει καὶ κακοδιάθετη...»

—«Θέλω λοιπὸν νὰ μοῦ φέρετε λουλούδια, πολλὰ λουλούδια, δὲ μοῦ ἀρέσει νὰ τοῦ φανῇ ἡ κάμαρά μου, κάμαρα ἀρρώστου.»

Σὲ λίγο τὸ κρεββάτι της εἶχε γιομίσει λουλούδια κ' ἡ Γαλανὴ ἀφοῦ μὲ κόπο κατάφερε νὰ καθίσῃ τὰ πῆρε κι ἄρχισε νὰ γιομίζῃ μ' αὐτὰ τὰ βάζα τῆς κάμαράς της.

—«Θέλω κι ἄλλα, δὲν εἶναι ἀρκετά».

—«Μὰ κουράζεσαι, παιδί μου», εἶπε δειλὰ ἡ μητέρα της βλέποντας τὴν κούραση ὁλοφάνερη στὴν ἀργὴ κίνηση τῶν χεριῶν καὶ στὴν τρομαχτικὴ ἀχνάδα τῆς μορφῆς. Δὲν πέρασε ὅμως πολλὴ ὥρα, ποὺ σωστὸ περιβόλι εἶχε γίνει ἡ κάμαρά της καὶ λουσμένη ἀπὸ τὶς ἀχτίνες τοῦ ἥλιου παράσταινε μιὰ χαρούμενη εἰκόνα, σπαραχτικὴ ἀντίθεση μὲ τὴν ἀπελπισιά, ποὺ βασίλευε στὶς καρδιὲς ὅλων ἐκείνων, ποὺ μὴν ἔχοντας καμμιὰν ἐλπίδα νὰ διατηρήσουν στὴ ζωὴ τὸ λατρεμένο ἀρρωστημένο κεῖνο κουφάρι, ἔκρυβαν τὸν πόνο τους σὲ ψεύτικα χαμόγελα καὶ κουβαλοῦσαν λουλούδια κρυφοποτισμένα μὲ τὰ δάκρυά τους.

—«Θέλω νὰ μ' εὕρῃ κι ὁμορφοσυγυρισμένη· μοῦ δίνετε ἕνα χτένι κ' ἕνα καθρεφτάκι;»

Ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ χτενιστῇ· ἀκκούμπησε στὸ μαξιλάρι τὸ κεφάλι καὶ τὰ ὁλόξανθα μακρυά της μαλλιὰ ἄφισε νὰ τὰ χτενίσουν τὰ χέρια τῆς μάννας της.

—«Μὴ μοῦ τὰ πλέξῃς, μοῦ πᾶνε καλήτερα ἔτσι δὲν εἶναι ἀλήθεια, ποῦ 'ναι ὄμορφα τὰ μαλλιά μου; Ἂν μοῦ δίνατε ἕνα κλωνάρι ἀπὸ ἄνθη πορτοκαλλιᾶς, θέλω, σὰν ἔρθῃ, νὰ μὲ ἰδῇ, ὅπως θάμαι τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου μας».

Ἡ φωνή της εἶχε ἀρχίσει νὰ γίνεται σιγότερη, τὸ χρῶμα τοῦ θανάτου φαίνονταν στὸ πρόσωπό της.

—«Σὰ νυφοῦλα θὰ μ' εὕρῃ τώρα...

Μὰ ἡ στερνὴ συλλαβὴ δὲν καλοακούστηκε, εἶχε χαθεῖ στὴν ἀκανόνιστη πνοὴ τῆς ἀγωνίας τοῦ θανάτου. Τἄνθη τῆς πορτοκαλιᾶς στεφάνωναν τ' ὄμορφο παρθενικό της, κεφάλι, ἐνῶ ἡ Γαλανὴ εἶχε κλείσει τὰ μάτια της σ' ἀνεξύπνητον ὕπνο μὲ τὸ στερνὸ φτερούγισμα ἑνὸς πόθου, μὲ τὴν ποίηση τῆς Ἀγάπης.

Γύρω τὰ λουλούδια σκορποῦσαν πάντα τὴ γλυκειὰ μυρουδιά τους.

Μιὰ σπαραχτικὴ φωνὴ βγῆκε ἀπὸ τὰ στήθεια τῆς μάννας της, ἐνῶ ὁ πατέρας της γονατιστὸς πρὸς τὸ κρεββάτι της ἔκρυβε τὸ πρόσωπο ἀνάμεσα στὰ σεντόνια, γιὰ νὰ μὴν ἀκούωνται τ' ἀναφιλητά του.

Κείνη τὴ στιγμὴ φάνηκε στὴν πόρτα ἕνας νέος.

Ἄχνισε, μόλις εἶδε τὸ θλιβερὸ θέαμα καὶ μὲ τὸ βῆμα ἀνθρώπου μισομεθυσμένου, ἐνῶ τὰ χείλια του σιγότρεμαν, κοντοζύγωσε τὸ νεκρικὸ κρεββάτι τῆς ἀγαπημένης κ' ἔσκυψε δακρυσμένος νὰ τὴ φιλήσῃ.

Ἡ Γαλανὴ χαμογελοῦσε στὸν αἰώνιο της ὕπνο, εὐχαριστημένη ἴσως, ποὺ ὁ νέος, ποὺ μὲ λαχτάρα καρτεροῦσε εἶχε φτάσει, εὐχαριστημένος, ποῦ τίποτις πιὰ δὲν ἔλειπε ἀπὸ τὸ γάμο, ποὺ ὀνειρεύτηκε.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

» » *Ἔψιλον* γρ. *Ἔψιλο.*
» » *Ἰῶτα* γρ. *Γιῶτα.*
» » *Λάμτα* γρ. *Λάμδα.*
» » *Σίμα* γρ. *Σῖμα.*
» » *Ὦμεγα* γρ. *Ὠμέγα.*
» » *δίφθογγοι, πνεύματα* γρ. *διφτόγγοι, πνέματα.*
» » *μανοῦλα* γρ. *μαννοῦλα.*
» » *κύττα* γρ. *κοίτα.*
» » *Τὰ φωνήεντα εἶναι ἑφτὰ* κτλ. Δὲν εἶναι ὅμως *ἑφτὰ* φωνήεντα, εἶναι *ἑφτὰ* ψηφιὰ, καὶ *τέσσερα* φωνήεντα.

Σελ. 51. Οἱ διφτόγγοι εἶναι ἕντεκα κτλ.

Δίφτογγο κανένα τους δὲν εἶναι.

Στὸ τέλος ἔχει τὸ βιβλίο καὶ «*Λίγες λέξες γιὰ τὴ διδασκαλία*». Ἄσκημος τίτλος. Γιατὶ ὄχι, *Διδαχτικὲς Ὁδηγίες*; Εἶναι γραμμένες καὶ πολὺ ἄπειρα, δηλαδὴ σὲ γλώσσα ὅλους διόλου μιξοβάρβαρη, μὲ τὸ συμπάθειο. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ στοχασμοὶ εἶναι καλοὶ, τοὺς ξαναχύνουμε ἐδῶ ρωμαΐκα.

Διδαχτικὲς ὁδηγίες.

« Ὁ διδαχτικὸς τρόπος στέκεται στὶς ἀκόλου-
» θες λέξες· *παρατηρῶ, συλλογίζουμαι, μιλῶ, γράφω,*
» *διαβάζω.*

Τὸ παιδὶ πρέπει μὲ τὴ γραφὴ νὰ μάθῃ διάβα-
» σμα. Ὅ,τι διαβάζει, πρέπει πρῶτα νὰ τὸ γράφῃ.
» Ὅ,τι γράφει, πρέπει ὄχι μονάχα νὰ τὸ διαβάζῃ
» παρὰ καὶ νὰ τὸ νοιώθῃ.

1. Κάθε καινούρια φωνὴ τοῦ τὴν παρουσιάζεις
» τοῦ παιδιοῦ μὲ μιὰ εὔκολη λέξη σὲ μιὰ φράση.
» Τὴ φράση τὴ λέει πρῶτα ὁ δάσκαλος, κ' ἔπειτα
» τὰ παιδιὰ τὴν ξαναλὲν, κι ὅλα μαζὶ, κ' ἕνα ἕνα.

2. Κάθε φράση πρέπει νὰ χωριστῇ σὲ λέξες. Οἱ
» λέξες πρέπει νὰ προφερθοῦνε σωστὰ καὶ καθαρὰ
» καὶ νὰ μετρηθοῦνε.

3. Κάθε λέξη πρέπει νὰ συλλαβιστῇ. Οἱ συλ-
» λαβὲς πρέπει νὰ προφερθοῦνε σωστὰ καὶ καθαρὰ
» καὶ νὰ μετρηθοῦνε.

4. Κάθε συλλαβὴ πρέπει νὰ μετρηθῇ σὲ ἤχους.
» Οἱ ἦχοι πρέπει νὰ προφερθοῦνε σωστὰ καὶ καθαρὰ
» καὶ νὰ μετρηθοῦνε.

Ἡ καθαυτὸ δουλειὰ εἶναι νὰ προφέρῃ τὸ παιδὶ
» σωστὰ καὶ καθαρά. Τοῦ δασκάλου τὸ στόμα εἶναι
» τὸ βιβλίο ὅπου διαβάζουν τὰ παιδιά.

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο κερδίζουμε τὸ νὰ ξέρουν τὰ
» παιδιὰ *ποιοί* καὶ *πόσοι* ἦχοι εἶναι στὴ λέξη *καὶ*
» *μὲ τί σειρά.*

5. Ὁ δάσκαλος πρέπει νὰ γράψῃ στὸν πίνακα
» τὸ γραφτὸ σημάδι τοῦ ἤχου, δηλαδὴ τὸ γράμμα,
» καὶ τὰ παιδιὰ νὰ τὸ ξεσηκώσουν.

6. Ἀπάνου στὸν πίνακα πρέπει νὰ γίνῃ παρα-
» βολὴ τοῦ σημαδιοῦ ὅπως χερογραφεται κι ὅπως τυ-
» πώνεται, κ' ἔπειτα τὸ τυπωμένο νὰ βρεθῇ μέσα
» στὸ βιβλίο.

7. Οἱ λέξες καὶ φράσες ποῦ συνοδεύουν κάθε
» γράμμα πρέπει νὰ ξεσηκωθοῦν καὶ νὰ διαβαστοῦν
» ἀπὸ τὸ ἀβάκι.

8. Τέλος, γίνεται διάβασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο.

Ἂν ὅλα αὐτὰ γίνουνται μὲ προσοχὴ κ' ἐπιμέ-
» λεια, τὸ γραφοδιάβασμα θὰ προχωρήσῃ πολὺ εὔ-
» κολα καὶ γλήγορα».

Κι ἀπὸ τὸν τρόπο ποῦ εἶναι δουλεμένο αὐτὸ τ' *Ἀναγνωσματάρι* κι ἀπ' αὐτὸ τὸν «Ἐπίλογό» του, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν οὐσία του, τὸ βλέπουμε πῶς ὁ συγραφέας του εἶναι ἄνθρωπος ποῦ τόχει μελετημένο τὸ ζήτημά του, καὶ πῶς μ' ὅλα του τὰ ψεγάδια τοῦ ἀξίζει τὸ βραβεῖο, μὲ τὴ συφωνία ὅμως ποῦ ἀναφέραμε παραπάνω.

ΨΥΧΑΡΗΣ
ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

1.

Ἄχ κ' ἐγώ, μητέρα μου, νἄχα μιὰ ἀδερφούλα
Μὲ μαλάκια ὁλόχρυσα, μὲ μάτια γαλανά·
Θὰν τῆς ἔπαιρνα ὄμορφα φορέματα νὰ βάνῃ,
Βραχιόλια καὶ γκερτάνι καὶ κεντιστὴ ποδιά.

Μέρα—νύχτα στὸ βουνὸ μονάχο τριγυρνῶντας
Τἄσπρα μου τὰ πρόβατα μὲ πόνο ποὺ βοσκῶ.
Ἄχ κ' ἐγώ, μητέρα μου, νἄχα μιὰ ἀδερφούλα,
Νὰ μοὔφερνε ψωμάκι, νεράκι στὸ βουνό.

Τότε πιὰ παράπονο δὲ θἄχα, μητέρα,
Ποὺ μικρόνε μἔστειλες στὰ πρόβατα βοσκό.
Τί γλυκὰ θὰ σἔπαιζα τὴν αὐγή, φλογέρα·
Τί γλυκὸ ποῦ θἄσουνε, ψωμάκι φτωχικό.

2.

Τὸ δείλι πιὰ μὴν καρτερῇς ἀπ' τὴ μικρὴ κοιλάδα
Τὴν ἀπαλὴ τοῦ σουραυλιοῦ καὶ θλιβερὴ γλυκάδα
Νὰ φτάνῃ ἐδῶ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου τοῦ δροσάτου·
Γιὰ πάντα ἐχάθηκε ὁ βοσκὸς μὲ τὸ κελαϊδισμά του.

Ἄ, βοσκοποῦλα καστανή, κάθε αὐγινὴ ροδάτη
Πόφερνες τὸ κοπάδι αὐτοῦ νὰ πιῇ καὶ νὰ βοσκήσῃ,
Δὲν τὄδινες ἕνα φιλὶ στὸν ἔρμο βοϊδολάτη
Ἡ νιότη του τόσο πικρὰ γιὰ πάντα νἄ μὴ σβύσῃ.

Τώρα τὸ βράδι ὅποιος διαβῇ τὴν πράσινη κοιλάδα,
Τοῦ σουραυλιοῦ του δὲ γροικᾷ τὴ μαγικὴ γλυκάδα·
Μὸν τὸ νεράκι τῆς πηγῆς βγαίνει μὲ ἦχο κλαΐμένο
Σὰ νὰ θρηνῇ τὸ νιὸ βοσκὸ τὸν ἀδικοχαμένο.

Ν. ΧΑΝΤΖΑΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ

Ἡ παναγυρικὴ ἀποτυχία μας στὸ Μαραθώνιο μοῦ ἔφερε στὴ μνήμη τὸ μακαρίτη, τὸν ἀξέχαστο Καμπύση. Στὰ 96 ποὺ ὅλοι εἴχαμε ζουρλαθεῖ μὲ τὴν τυχαία νίκη τοῦ Μαρουσιώτη καὶ ψάλλαμε παιᾶνες γιὰ τὴ νίκη του, ὁ Καμπύσης ἔμεινε ψυχρός, ἀσυγκίνητος. Ἡ νίκη ἀντὶ νὰ τὸν τρελλάνει τὸν ἔβαλε σὲ συλλογή. Καὶ προφήτεψε πῶς κάποια ἐθνικὴ συφορὰ μᾶς περιμένει ἔπειτα ἀπὸ τὸ καρναβάλι τῶν ὀλυμπιακῶν. Ὁ Καμπύσης εἶχε ψυχολογήσει κατάβαθα τὸ Ρωμιό, τὸ δασκαλοθρεμμένο, τὸν ποτισμένο μὲ τὴ μορφίνη τοῦ προγονισμοῦ. Μετὰ ἕνα ἔτος γίνηκε ὁ πόλεμος. Τὰ πόδια πάλε θριαμπέψανε. Καὶ ξαλάφρωσε ἡ ψυχή μου σὰν εἶδα νὰ φτάνει ὁ Σέριγκ πρῶτος στὸ Στάδιο. Καλήτερο δυναμωτικὸ ἀπὸ τὸ μπάτσο τοῦ Ἀμερικάνου δὲν μποροῦσαμε νὰ πάρουμε.

*

Τί μοῦ ἔκανε τὴ μεγαλήτερη ἐντύπωση ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες; Νὰ σᾶς πῶ. Οἱ νίκες μας διόλου δὲ μὲ ἐνθουσιάσανε γιατὶ δὲ μαρτυρούσανε τίποτα. Ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι θάμα πῶς βρεθήκανε καὶ μερικὰ παιδιὰ φιλότιμα καὶ κάνανε τὸ χρέος τους. Ὡς ἔθνος καθυστεροῦμε στὸν ἀθλητισμό. Καὶ στὴν τελευταία σκάλα νὰ ποῦμε πῶς εἴμαστε, πάλε πολὺ μᾶς εἶναι. Λοιπὸν τὴ μεγαλήτερη αἴσθηση μοῦ ἔκανε τὸ σφύριγμα τοῦ Αὐστριακοῦ. Ναί. Ἐκεῖ φάνηκε ὁ Ρωμιός. Ἕνα μεγάλο παιδὶ ἄμυαλο, πεισματάρικο, ποὺ προσβάλλεται κάθε τόσο ἀπὸ νευρικοὺς παροξυσμοὺς, ποὺ ὅλο μιξοκλαίει καὶ τυραγνεῖ τὴν κακομοίρα τὴ μάννα του μὲ τὶς ἀνόητες ἐπιμονές του, γιατὶ δὲν ἔννοιωσε ποτὲ τὴ βαρειὰ χερούκλα τοῦ πατέρα—τῆς ἀλήθειας—νἀστράψῃ στὰ μάγουλά του. Ἄχ! Μπάτσους, μπάτσους. Γιὰ νὰ ξυπνήσει τὸ μεγάλο τὸ παιδὶ, νὰ νοιώσει φιλότιμο, νὰ κοκκινίσουνε ἀπὸ ντροπὴ τὰ μάγουλά του τὰ πλαδαρὰ ποὺ κρέμουνται σὰν τῆς γελάδας τὰ βυζιά.

*

Μὰ τί χωριατιά. Νἄχεις μουσαφίρη στὸ σπίτι σου καὶ νὰ τονὲ ξεκουφαίνεις ὁλημερὶς φωνάζοντας μπροστά του «Σοῦ μαγέρεψα καλὸ φαΐ, σοῦ ἔστρωσα μαλακὸ κρεββάτι, σὲ πῆγα περίπατο μὲ τὸ ἁμάξι, σὲ... σὲ...». Μὰ, βλογημένοι, δὲν περιμένατε νὰ φύγουνε πρῶτα οἱ ξένοι κ' ἔπειτα νὰ αὐτοεγκωμιαστῆτε γιὰ τὴν εὐγένειά σας; Ἔπειτα κάνατε καὶ τὸ λογαριασμό σας χωρὶς τὸν ξενοδόχο.... τοῦ Ἀχίλλειου. Ἀμ' τοὺς βαρκάρηδες τῶν Πατρῶν τοὺς φωτίσατε τί ἰδέα ἔχουνε; Αὐτοὶ κ' οἱ κάμες τους.

*

Δὲν παραδέχουμαι καμιὰ μεταβολὴ ἄσχετη μὲ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Πῶς θὰ διαδοθεῖ ὁ ἀθλητισμὸς σὲ ὅλες τὶς τάξες, πῶς θἀγαπηθεῖ σὰν κάτι τι ἐθνικό, πῶς θὰ ζυμωθεῖ μὲ τὴν ψυχή μας; Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημα. Μὰ ὄχι βέβαια μὲ τὴν «ἀντισφαίρισις, καὶ τὴν ποδοσφαίρισις, καὶ λιθοβολία, καὶ ἀναρρίχησις ἐπὶ κάλω, καὶ διελκυστίνδα». Οἱ κλέφτες στὰ βουνὰ δὲν ξέρανε λιθοβολία οὔτε σκοποβολή· λιθάρι καὶ σημάδι ξέρανε. Ἀθλητισμὸς δηλαδὴ Ζωή, καὶ Καθαρεύουσα, δηλαδὴ Μούχλα, θάνατος, δὲν ταιριάζουνε. Ἡ Ζωὴ μὲ τὴ Ζωή, δηλαδὴ μὲ τὴ Δημοτικὴ, θὰ φτειάσουνε ἔθνος. Ἡ λεβεντιὰ μόνο μὲ τὴ Λεβέντικη γλώσσα κάνουνε συντροφιά. Κι ὁ Ποιητὴς λεβέντικα θὰ τραγουδήσει. Ἀλλοιῶς νὰ ὁ κύριος Πανᾶς· πάρτε τον καὶ στήστε του ἀδριάντα· ὅσο γιὰ τὰ λεφτὰ, ὁ Μαρασλῆς νἄναι καλά.

*

Πεταμένα λεφτὰ, κύριε Ρόστοβιτς. Ὁ σκοπός σας ἅγιος, δὲ λέω, μὰ θὰ σᾶς γέλασε κάνας δάσκαλος. Ἂ θέλετε νὰ πιάσει τόπο ἡ δωρεά σας νὰ βάλετε ἕνα ὅρο. Στὸ στρατιωτικὸ ἰνστιτοῦτο ἡ διδασκαλία τῆς Γυμναστικῆς θὰ γίνεται στὴ Δημοτικὴ, δηλαδὴ στὴν Ἐθνικὴ Γλώσσα. Καὶ στὰ σκολειά μας διδάσκεται μιὰ κάποια γυμναστική. Χερότερο βασανιστήριο γιὰ τὰ παιδιὰ, σᾶς βεβαιώνω, δὲ γίνεται. Κ' ἔχουνε δίκιο. Μὲ «τάσις καὶ κάμψις, καὶ ἄρσις καὶ ἀτενῶς καὶ κλίνατε» δὲ φτειάνουνται τὰ γερὰ κορμιά. Τὰ μυαλὰ μόνο νερουλιάζουνε. Λυπηθῆτε τὸν παρά σας, κύριε Ρόστοβιτς. Ἡ Αἴγυπτο ἔχει στὸ παθητικό της τὴν ἔκδοση τῶν ἔργων τοῦ Σούτσου στὰ 1906. Τῆς σώνει αὐτό.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΣΕ ΖΟΥΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΚΑΡΛΟΥ

1.

Κοκκόρι μπαίνεις
πλουμιστὸ,
καπόνι βγαίνεις
μαδιστό.

2.

Μὲ τὸ καλὸ καὶ στοὺς Κορφοὺς
χαλὶ ρουλίνας
Νὰ φέρει τοῦ Τραβιάτα ὁ νοῦς
ὁ νερουλίνας.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

Ἔργα καὶ Ἡμέραι

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΗΜΑ

Ἥσυχα, χωρὶς κανένα θόρυβο, ἔγινε, φέτος τὸ χειμῶνα τὸ πρῶτο βῆμα μιᾶς νεωτεριστικῆς ἐργασίας. Ὁ κ. Σωτηριάδης ὁ γνωστὸς φιλόλογος καὶ ἀρχαιολόγος, ὁ μεταφραστὴς τῆς «Ὀρέστειας», ἔκλεισε μιὰ σειρὰ μαθήματα στὴ ζωντανὴ μας γλῶσσα.

Εἶναι καιρὸς ποῦ τὸ ἐκπαιδευτικὸ ζήτημα ἐμπῆκε στὴ θέση του. Ὁ Ψυχάρης κι ὁ Ροΐδης ἔγραψαν πολλὰ καὶ σοφὰ, κι ὁ Φωτιάδης μέσα σ' ἕνα βιβλίο φιλοσοφικὸ καὶ πολεμικὸ ξετύλιξε καὶ μελέτησε τὸ ζήτημα ἀπ' ὅλες του τὶς ὄψες.

Αὐτοὶ μᾶς ἔδειξαν τὴν ἐλεεινὴ καὶ ἀξιοδάκρυτη κατάσταση τοῦ σκολειοῦ ποῦ δὲ χρησιμεύει σήμερα γιὰ τίποτ' ἄλλο παρὰ γιὰ νὰ ξεραίνει τὴ δροσερὴ φαντασία τοῦ παιδιοῦ, γιὰ νὰ φορτώνει τὸ μυαλὸ μὲ γνῶσεις ἀνώφελες, γιὰ νὰ συχίζει τὸ λογικὸ καὶ νὰ συνεθίζει τὴ νειότη στὴν ψευτοεπίδειξη καὶ στὴ φεκλάμα.

Μὰ κανένας Κυβερνήτης δὲ θέλησε ποτὲ νὰ ρίξει μιὰ ματιὰ στὰ τόσα ποῦ γράφηκαν καὶ μὲ τὸ δίκιο του· αὐτὸ λείπει τώρα νὰ ξεχάσουν τὰ ρουσφέτια καὶ νὰ καταπιάνουνται μὲ τέτοιες κουτοδουλιές.

Ἀλλὰ ὁ τόπος μας βγάζει καὶ μερικοὺς παράδοξους ἀνθρώπους ποῦ ἔχουν τὴ μανία νὰ δουλεύουν γιὰ τὴν πρόοδο του Ἔθνους. Αὐτοὶ δὲν εἶναι οὔτε μπαγαπόντηδες, οὔτε ὑστερικοὶ πατριῶτες, μὰ ἔχουν ἕνα σταθερὸ κι ἀκλόνητο ἐνθουσιασμὸ ποὺ τοὺς ὁδηγάει στὴν ὠφέλιμη ἐργασία τους.

★

Ἔτσι λοιπὸν ὁ κ. Σωτηριάδης ἐσχημάτισε ἕνα μικρὸ κύκλο κοριτσιῶν κ' ἕνα μεγαλύτερο ἀπὸ κυρίες καὶ δεσποινίδες καὶ ἄρχισε τὴ διδασκαλία του μὲ ἀπαγγελία καὶ μὲ ἀνάλυση τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν καὶ τῶν ὡραιοτέρων λογοτεχνικῶν ἔργων τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας.

Φανταστῆτε τὰ κορίτσια αὐτὰ τῆς ἀριστοκρατίας μας τί κλονισμοῦς θὰ αἰστάνθηκαν στὴν ψυχή τους, ὅταν ἔστι ἄξαφνα ἀπὸ τὰ γαλλικὰ ρομάντσα καὶ ἀπὸ τὴν ἀποπνιχτικὴ ζωὴ τῶν σαλονιῶν βρεθήκανε στὸν ἐλεύθερο ἀέρα τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ τῆς Ἰλιάδας.

Μὲ εἰλικρίνεια μεγάλη ἔλεγε μιὰ μαθήτρια πῶς στὴν ἀρχὴ τῆς φαινότανε πρόστυχο καὶ ἀστεῖο ν' ἀκούει τέτοιες παράδοσες.

— Ἐπήγαινα, μοῦ εἶπε, μόνο γιατὶ ἐγνώριζα τὸν κ. Σωτηριάδη.

Ἀλλὰ ἡ φαντασία τους δὲν ἄργησε νὰ φτάσει στὸ ὕψος τῆς ὀμορφιᾶς, τὸ πνεῦμά τους ἀγνάντεψε μὲς τοὺς στίχους τὸ φῶς, τὸν οὐρανό, τ' ἀκρογιάλια τὰ Ἑλληνικὰ καὶ ἡ ψυχή τους ἀναταράχτηκε γροικώντας τὴ μελωδία τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ.

Καὶ τότε πρωτόνοιωσαν ὅτι εἶναι Ἑλληνοποῦλες.

Ἔτσι μᾶς κατάντησε ἡ μαϊμουδίστικη ἐκπαίδευση, νὰ θεωροῦμε σὰν ἀποκάλυψη ὅταν ἀγγίζουμε μία κλωστὴ ποὺ μᾶς ἑνώνει μὲ τὴ φυλή μας.

Ἀλλὰ ὁ κ. Σωτηριαδης ἐσκέφτηκε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ δείξει στὶς μαθήτριές του τὴ θέση ποὺ ἔχουμε σήμερα στὴν ἱστορία, δηλαδὴ πῶς ὁ ἀρχαῖος πολιτισμός ξετυλίχτηκε στὸ βυζαντινό, πῶς πέσαμε στὴ σκλαβιὰ καὶ μὲ τί ἀγῶνες λευτερωθήκαμε. Καὶ δὲν ἐσταμάτησε σὲ λεπτομέρειες καὶ σὲ ξερὲς χρονολογίες, μόνο ξεσκέπαζε τὸ πνεῦμα, τὴ φιλοσοφία τῆς ἱστορίας κι ἀπόδειχνε μὲ λόγια ἁπλᾶ καὶ εὐκολονόητα τοὺς ἀμετάβλητους χαραχτῆρες ποὺ παρουσιάζει ὁ Ἑλληνισμός πάντοτε καὶ στὴν ἀκμὴ καὶ στὸν ξεπεσμό.

★

Ἡ προσπάθεια τοῦ κ. Σωτηριάδη πέτυχε λαμπρὰ ἀφοῦ ἡ ζωντανή μας γλῶσσα συγκίνησε τὸ κοινὸ ποὺ θέλει νὰ βρίσκεται ἀπομακρυσμένο ἀπ' αὐτήν.

Ἄλλοι θὰ ἐξακολουθήσουν καὶ θὰ συμπληρώσουν. Ἔχει ὅμως τὴν τιμὴ ὅτι πρῶτος καταπιάστηκε τὴν ἐκτέλεση ἑνός ἔργου ποὺ μὲ τὴ δύναμη τῶν ἱκανῶν θὰ φέρει τὴν Ἀναγέννηση τοῦ Ἔθνους

ΑΛΕΞΑΝΤΡΟΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σ' ἕναν ποιητὴ ποὺ κλαίει

Ἐσὺ δὲν εἶσαι ποιητής, εἶσαι ψιλικατζίδικο
Ποὺ πραμματάκια μᾶς πουλᾶς μὲ ὕφος κακομοίρικο
Καὶ μέσα σὲ μιὰ θάλασσα μεγάλη ποὺ μουγκρίζει
Σὺ βλέπεις ἕναν κάβουρα μονάχα νὰ τρεκλίζει.

Σ' ἕνα πνευματικὸ ποιητὴ Ποὺ εἶδε ὄνειρο μενεξελί,

Ἐτοῦτος εἶναι ποιητὴς ὑπέρσοφης ποιήσεως,
Ψαρεύει μὲς τὸν Καζαμία τὶς ὀμορφιὲς τῆς φύσεως.
Τώρα στερνὰ ἀνακάλυψε καὶ τδπε μὲ καμάρι
Πὼς δέκα ὧρες ἔχουνε οἱ μέρες τοῦ Γεννάρη.
Τῶν στοϊκῶν μετέφρασε τὰ ἔργα τὰ σοφότερα
Κι' ἀντὶς νὰ μᾶς τὰ δώση ἁπλὰ τὰ μπέρδεψε χειρότερα.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ

Πολὺς πάλι λόγος γίνεται γιὰ τὸ Β. Θέατρο. Τὸ πρᾶμα δὲ μᾶς φαίνεται περίεργο ἀφοῦ συνεθίσαμε πιὰ στὴν ἀρχὴ καὶ στὸ τέλος κάθ' ἐποχῆς, ν' ἀκοῦμε τὰ ἴδια σχέδια, καὶ τὶς ἴδιες συβουλὲς ἀπ' τοὺς διαφόρους φημεριδογράφους πρὸς τὸ Βασιλέα, τὴ διεύθυση, τοὺς ἠθοποιούς, καὶ πρὸς κάθε τι ποὺ σχετίζεται μὲ τὸ Βασιλικό. Τώρα ἐπειδὴ εἰπώθηκε πὼς ὕστερα ἀπ' τὸ διορισμὸ τοῦ κ. Βλάχου ὁ κ Οἰκονόμου δὲν μπορεῖ νὰ μένη πιά, κι' ὅτι μαζί του φεύγει κ' ἡ οἰκογένεια Κοτοπούλη, ὅλοι τους προβλέπουνε τὸ ἀσφαλέστατο κλείσιμο τοῦ θεάτρου, καὶ κηδεύουνε τὰ ὄνειρα ποὺ στήριζαν στὴ μοναδική μας σκηνή. Τὸ ἐνδιαφέρο αὐτὸ τοῦ τύπου εἶναι πολὺ παρηγορητικὸ καὶ δείχνει ὅτι δὲν ἔλειψε στὴν Ἑλλάδα κάθε ἰδέα, καὶ κάθε ἀγάπη, γιὰ τὰ καλλιτεχνικὰ ζητήματα. Τὸ κακὸ εἶναι ὅτι μοναχὰ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ θυμᾶται τὸ θέατρο καὶ τὸ ξεχνᾶ ἀμέσως ὕστερα, γιὰ νὰ τὸ ξαναθυμηθῇ τοῦ χρόνου, καὶ νὰ τὸ ξαναξεχάσῃ ἔπειτα. Πολλοὶ τὸ εἴπανε καὶ δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια μεγαλήτερη ὅτι ὁ τύπος στὴν Ἑλλάδα εἶναι μιὰ δύναμη, ἀνώτερη ἴσως ἀπὸ κάθε ἄλλη. Λοιπὸν ἡ δύναμη αὐτὴ τί ἔκανε ὡς τώρα γιὰ τὸ θέατρο; Ἕνα μεγάλο μηδενικό!

Ἀρκέστηκε μόνο ὡς τὰ σήμερα νὰ φτιάχνῃ μεγάλους συγραφεῖς καὶ μεγάλους θεατρίνους κατὰ τὸ κέφι ἢ κατὰ τὸ συφέρο τοῦ πρώτου δημοσιογραφίσκου, καὶ κατάφερε ἔτσι νὰ θαλασσοποιήσῃ τὸ θέατρο σὲ τέτοιο βαθμὸ ὥστε ὁ κάθε ἠθοποιὸς νὰ νομίζει πὼς εἶναι καταλληλότατος γιὰ ὅλα τὰ πρόσωπα, φτάνει τὰ πρόσωπα αὐτὰ νὰ εἶναι ἐσπουδαῖα καὶ σοβαρὰ, κι' ὁ κάθε γραφιᾶς δραματικὸς ποιητής! Τώρα βγαίνει πάλι καὶ φωνάζει πὼς τὸ Βασιλικὸ ἀπότυχε, πὼς τὸ Βασιλικὸ κακοδιοικιέται, πὼς τὸ Βασιλικὸ ἔγινε μπᾶτε σκύλλοι ἀλέστε, καὶ τὰ τέτοια. Γιατὶ τὰ λέει ὅλ' αὐτὰ, σὲ τί θὰ ὠφελήσουνε, ποιόν θὰ βλάψουνε, τί θὰ μάθῃ ὁ κόσμος; Τὸν θέλω τὸν κύριο αὐτόνε Τύπο, ἀφοῦ μὲ τοὺς διαφόρους ἀντιπροσώπους του χώνει βαθειὰ τὴ μούρη του ὡς τὰ πιὸ ἄπλυτα τῶν θεατρικῶν παρασκηνίων, νὰ βγαίνῃ παλληκαρήσια ὅταν εἶναι καιρὸς καὶ νὰ φωνάζῃ δυνατὰ καὶ καθαρὰ τὴν ἀλήθεια, ὄχι μὲ τὰ συνεθισμένα του πασαλίματα καὶ κρυφόλογα. Καὶ πάλι ὅταν τὸ θέατρο ρεζιλεύεται μὲ τὰ διάφορα τραγικὰ καραγκιοζλίκια νὰ μὴ σωπαίνῃ, καὶ νὰ φοβᾶται μήπως περάξῃ τὸ δεῖνα μεγαλοδημοσιογράφο, ἢ τὸν τάδε μεγαλουσιάνο συγραφέα, μὰ νὰ λέῃ τὴν ἀλήθεια ὀρθὰ κοφτὰ καὶ τσεκουρᾶτα! Μ' ἄλλα λόγια νὰ φωτίζῃ τὸν κόσμο καὶ νὰ τοῦ ὑποδείχνει τὸ καλὸ ἢ τὸ κακό. Μιὰ ποὺ ὁ τύπος κατάντησε δύναμη γιὰ κάθε τι στὸν τόπο μας, ἂς γίνῃ δύναμη καὶ γιὰ τὸ θέατρο. Κι' ὅταν ἀποφασίσῃ μακριὰ ἀπὸ κάθε προσωπικὴ συμπάθεια νὰ βλέπῃ τὴν ἀλήθεια καὶ μονάχη αὐτή, ἂς σταθεῖ στὸ πλάγι μιᾶς ἄξιας διεύθυσης κι' ἂς τὴ βοηθήσῃ ὅπως μπορεῖ κι' ὅπως πρέπει στὴν ἐκτέλεση τοῦ δυσκολώτατου ἔργου της.

Γιατὶ σήμερα ἀποδείχτηκε τρανώτατα πὼς τὸ δυσκολώτερο ἴσως πρᾶμα εἶναι ἡ διεύθυση θεάτρου. Ὁ κ. Βλάχος ἀπέτυχε, ὁ κ. Στεφάνου ἀπέτυχε, ἀπέτυχε κι' ὁ κ. Οἰκονόμου καὶ θὰ ξαναποτύχῃ ὁ κ. Βλάχος. Γιὰ τὸν κ. Οἰκονόμου ἴσως ὑπάρχει δικαιότατα ἀντιλογία ἀφοῦ εἴτανε κι' ὁ μόνος εἰδικὸς στὰ θεατρικὰ, μὰ πρέπει ἐξάπαντος τότε νὰ πιστέψουμε ὅτι δὲν εἶχε ἐκεῖ μέσα τὴν ἀπόλυτη διεύθυση. Ἀλλιῶς δὲν μπορεῖ νὰ ξηγηθεῖ πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ παίζουνται σὲ μιὰ σκηνὴ ποὺ διευθύνει ἄνθρωπος θεατρικῆς ἀξίας τοῦ κ. Οἰκονόμου, ἔργα σὰν τὴν Ἀρτεμισία, τὸ Βελισσάριο κτλ. Ἔπειτα ἡ ξεχωριστὴ προτίμηση στὴ Γερμανικὴ βαρειὰ φιλολογία νομίζουμε πῶς εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς αἰτίες ποὺ βλάψανε σημαντικὰ τὸ Βασιλικό. Καὶ γιὰ τὴν προτίμηση αὐτὴ μόνο ὁ κ. Οἰκονόμου εἶναι ὑπεύθυνος.

Δὲ λέμε ὅτι τὸ Γερμανικὸ δραματολόγιο δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ ἐκλεχτότερα, ἴσως καὶ τὸ ἐκλεχτότερο, μὰ γιὰ τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ εἶναι ἀκαταλληλότατο καὶ δυσκολοχώνευτο. Ἐκεῖνο ποῦ περσότερο ταιριάζει καὶ φχαριστότερα ἀκούγεται εἶναι τὸ ἐλαφρὸ κοινωνικὸ δρᾶμα. Τέτοια λοιπὸν λεπτὰ, τεχνικὰ κ' ἐλαφρὰ δράματα, εἴδος comédies, τὸ Βασιλικὸ δὲ μᾶς ἔδωκε καθόλου ἐνῶ ἔπρεπε αὐτὰ ἀκριβῶς νὰ εἶταν ἡ βάση τοῦ δραματολογίου του, οἱ δὲ τραγῳδίες κ' ἡ κάπως βαρύτερη φιλολογία νὰ ἔμπαιναν σὲ δεύτερη μοίρα. Τὸ γαλλικὸ θέατρο τώρα τελευταῖα ἔχει πολλοὺς τοὺς ἐκλεχτοὺς συγραφεῖς του. Τὸ Becque, τὸν Çurel, τὸ Lavedan, τὸ Brieux, τὸ Donnay. Αὐτῶν ἔργα δὲν εἴδαμε καθόλου στὸ Βασιλικό. Καθὼς δὲν εἴδαμε καὶ τῶν νέων Ἰταλῶν ποιητῶν. Τοῦ Giacosa, τοῦ Rovetta, τοῦ Praga, τοῦ Bracco καὶ τόσων ἄλλων. Ἀπὸ τὶς ἄλλες φιλολογίες τῆς Εὐρώπης πολὺ λίγα ἔργα, σχεδὸν τίποτα, δὲν εἴδαμε. Ἡ Ρούσσικη φιλολογία ἡ θεατρικὴ μᾶς εἶναι ὁλότελα ἄγνωστη, τὸ ἴδιο κ' ἡ Νορβηγικὴ, ἐξὸν ἀπὸ λίγα δράματα τοῦ Ibsen.

Ἀπὸ τὴν Ἀγγλία ξέρουμε μοναχὰ τὸ Σαίξπηρ κι' ἀπ' αὐτὴ τὴ Γερμανία ἀκόμα, μ' ὅλη τὴ φουρνιὰ τῶν Γερμανοαυστριακῶν ἔργων, ἕνα Hauptmann μόλις τὸν ἐγνωρίσαμε ἀπ' τὸ ἀκαταλληλότατο γιὰ σκηνὴ καὶ μάλιστα Ρωμαϊκὴ ἔργο του, τὴ «Βουλιαγμένη καμπάνα». Ὁ Βέλγος Mæterling μιὰ κορυφὴ τῆς σύγχρονης δραματικῆς ποίησης μᾶς εἶναι κι' αὐτὸς ἄγνωστος. Κι' ἄλλοι πολλοὶ καὶ μεγάλοι συγραφεῖς καταλληλότατοι γιὰ τὴ σκηνή μας ἐξωρίστηκαν φαίνεται γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ Βασιλικό. Κι' ὅμως μ' ὅλ' αὐτὰ ἐξακολουθοῦμε πάντα νὰ

νομίζουμε πώς ὁ κ. Οἰκονόμου εἶταν ὁ ἄνθρωπος ποὺ χρειαζότανε τὸ ἐπίσημο θέατρό μας κι' ὅτι ἂν ἔμενε ἐκεῖ μέσα μ' ἀπόλυτη ἐλευθερία ὅλα θὰ διορθωνόντουσαν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ σκηνὴ ἀργὰ ἢ γλήγορα θἄβρισκε τὸ δρόμο της. Ἄλλως τε ὡς τὰ τώρα δυὸ ἀθρῶποι δείξανε πὼς ἔχουνε τὰ προσόντα καὶ τὴ θέληση νὰ δουλέψουνε γιὰ τὴν ἀναγέννηση τοῦ θεάτρου μας· ὁ Χρηστομάνος κι' ὁ Οἰκονόμου. Κι' ὁ μὲν πρῶτος φαίνεται πὼς κουράστηκε πιὰ καὶ τραβήχτηκε, ὁ δὲ δεύτερος φυσικὰ δὲν μπορεῖ νὰ μένῃ ὑποτακτικὸς στὸν κ. Βλάχο καὶ θὰ τραβηχτεῖ κι' αὐτός. Ἔτσι γυρνοῦμε πάλι στὴν πρωτόγονη κατάσταση κ' ἔχει ὁ Θεός!

Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ.

ΠΕΘΑΜΕΝΗ ΝΙΟΤΗ

Στὴν κρουσταλένια δίπλα τῆ βρυσοῦλα,
Ροδοδαφνοῦλα...
Παρέκει ἕνα πλατάνι ξεραμένο
Ἄχ, τὸ καημένο !

Κυλᾷ τὸ ρέμα δροσερὸ
Καὶ στὰ λευκὰ χαλίκια μουρμουρίζει...
Τὰ ριζιμιὰ κοτρώνια πῶς ξασπρίζει!..
Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ γκρεμνός·
Πάνω, οὐρανὸς
Σὰν τὴν αὐγὴ τῆς Εὐτυχίας γαλανός.
Λιοπύρι πρώϊμο, καυτερό.

Μὲς στὰ νερὰ τὰ δροσερὰ
Κάποια λευκὴ Καλοκυρὰ
Πουρνάρια, πεῦκα ἔχει γκρεμίσει,
Παλάτι ξωτικὸ ἔχει χτίσει.
Βατράχια τόσα ἀγκαλιασμένα,
Ζευγαρωμένα,
— Τῆς λάμιας τοῦ Νεροῦ γεννήματα!..
Ὅση χαρὰ τριγύρω, τόσα μνήματα
Ζωῆς κι' ἀγάπης καὶ χαρᾶς.—

Τ' αὐγὰ τῶν φρύνων κάνουν κομπολόγια
Οἱ Λάμιες, καὶ ἀρχινοῦν τὰ μοιρολόγια
Τῆς Νιότης τῆς πεντάμορφης τῆς ἀδερφῆς
Τῆς λιόκαλης ἀγάπης...
— Μαῦρος Ἀράπης
Ἤρθ' ἀπὸ τόπο μακρινὸ, ποὺ τὸ τετράφυλλο
Τριφύλλι ἀνθίζει.—
Στὸ χέρι του κρατοῦσε ἕνα τριαντάφυλλο,
Καὶ ὀμπρὸς στὴ Νιότη γονατίζει...
Μὲ μιὰ ἀστραπὴ ἀφ' τὰ βάθη τῆς ματιᾶς του τῆς [κρυφῆς,
Τῆς τὸ χαρίζει !

Ὠϊμὲ, καημός !
Θρηνῆστε τῆς σπηλιᾶς οἱ κοπελοῦδες !
Λαμπρόχρωμες θρηνῆστε πεταλοῦδες !
Ἀράχνες, κλάψτε στῆς Νεράϊδας τὴ σπηλιά !
Γεράκια ἀπὸ τὴν πέτρινη φωλιὰ,
Βουβὰ σταθῆτε !
Κ' ἐσεῖς, βατράχια,
Κάτου ἀφ' τὰ βράχια,
Τὸ γάργαρο θολῶστε τὸ νερό !
Μέλισσες, κάμπιες, καὶ σκουλήκια,
Ὄχεντρες σαῦρες,
Ρουπάκια, πεῦκα καὶ πλατάνια, ρείκια,
Καὶ φτέρη καὶ πουρνάρια,
Καὶ σεῖς, μὲ δίχως ὄνομα χορτάρια,
Ποὺ στῆς κυρᾶς το διάβα ἀργοκουνιέστε,
Θλιμμένα πέστε
Τὸ μοιρολόϊ τῆς Νιότης μας τὸ θλιβερό !
— Ἄχ ! τί ὧρες μαῦρες !
Τὸ βλαστημάνημά σου, ὦ Φύση, πάψε
καὶ κλάψε !
Γιατ' εἶταν τὸ τριαντάφυλλο φαρμακερό !
— Νεράϊδα, μὴ μοῦ πάρῃς τὴ μιλιά !
Ἤρθα κ' ἐγὼ τὴ Νιότη γιὰ νὰ κλάψω
Σιμὰ στὴν ἐλατόφραχτη σπηλιά,
Ποῦναι γιομάτη νυχτερίδες !
Ἄχ θέλω νὰ θρηνήσω πρὶ νὰ πάψω
Στὸν κόσμο αὐτὸ νὰ ζῶ, προτοῦ βρεθῶ
Σὲ κάποιο τοῦ Ἀπείρου ἄφαντο βασίλειο,
Σὲ κάποιον Ἥλιο !
Στῆς θλίψης τὸ νερὸ ἄντε νὰ πλυθῶ
Πρὶν νεκροθοῦνε κ' οἱ στερνές μου ἐλπίδες !

Τ' εἶν' αὐτὸ, ὦ Λάμια ; Τ' εἶν' αὐτὸ
Τὸ σύγνεφο, καὶ ποιό τὸ ποδοβολητό ;
Ποιοί στὸ ρουμάνι, μὲ φλογόβολα κεφάλια,
Καβάλλα σὲ ἄγρια, ὁλόμαυρα βουβάλια,
Ποιοί κατεβαίνουν
Καὶ ποῦ πηγαίνουν ;
Ἐ ! σεῖς ! Σταθεῖτε, Δράκοι τοῦ καημοῦ !
Σᾶς τὸ προστάζει ὁ Βασιλιᾶς τοῦ χαλασμοῦ.

Μιᾶς Κορδιλιέρας οὐρανοθεμέλιωτης
Ἀιμόδιψος, μελανοφτέρουγος θὰ γίνω κόντορας
Ἀπάνου σας μὲ ὁρμὴ γιὰ νὰ χουμήξω
Καὶ μὲ τὰ νύχια μου
Καὶ μὲ τὸ ἀχόρταγο τὸ στόμα μου,
Θὰ σκίσω τὰ βουβάλια σας, τὰ σπλάχνα σας θ' ἀνοίξω,
Καὶ μὲ τὸ πυρωμένο τὸ αἷμα σας ἀφοῦ μεθύσω,
Τῆς Νιότης τὸ φονιὰ θ' ἀναζητήσω !

Ὤ ! καὶ ἂν τὸν βρῶ ! καὶ ἂν πιῶ τὸ γαῖμα του
Τί κύκνος χιονοφτέρουγος μὲ μιᾶς θὰ γίνω !
Καὶ ἀπὸ τὴ λίμνη τὴν Ἀκύμαντη
Τὸν ἡλιογέννητο θὰ κόψω κρῖνο.
Στῆς Νιότης, τῆς φτωχῆς φαρμακωμένης,
Τῆς ὄμορφης Νεράϊδας, τῆς μαρμαρωμένης,
Τὰ πόδια, ἕνα τραγοῦδι μαγικὸ θ' ἀρχίσω
Μὲ τὸν ἀχό του θὰ τὴν ἀναστήσω
Καὶ μὲς στὴν ἁρμονία θὰ ξεψυχήσω...

Καὶ θὰ μὲ θάψῃ ἡ μαύρη λάμια
Σιμὰ στὸ ρέμμα, στὰ καλάμια !..

(Μοναστῆρι τὰ Κλειστὰ
Βουνὸ τῆς Ὀζιᾶς).

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ

ΚΙ ΑΛΛΟΣ ΒΑΡΒΑΡΟΣ

Φίλε Νουμᾶ,

Ὑποθέτω πὼς δὲ θἄχῃς καμιὰ δυσκολία νὰ στολίσῃς τὸ βαρβαροπάζαρό σου μὲ τὄνομα τοῦ σεβαστοῦ μου ἄλλοτε καθηγητὴ κ. Ἀλκ. Κρασσᾶ καὶ νὰ κρεμάσῃς ἕνα μαργαρίτη ποὺ ξεσκάρισα διαβάζοντας κάποιο του βιβλίο. Δὲ σοῦ φαίνεται μάλιστα πὼς ὁ κ. Κρασσᾶς, μὲ τὶς παχιὲς καὶ τορνεμένες λέξες καὶ φράσες τῆς ὑπερκαθαρεύουσας ποὺ μαστορέβει, εἶταν ἀπαραίτητος γιὰ τὴ δουλειὰ ποὺ καταπιάστηκες τώρα τελευταῖα καὶ πὼς ἡ εἰκόνα του, μὲς στοὺς τόσους ἄλλους ποὺ μάζεψες, θὰ δώσῃ μιὰ ἰδιαίτερη λαμπρότητα; Θαρρῶ κιόλα πὼς σὲ πέτυχα στὸ τσάκα γιατὶ ὁ μαργαρίτης ποὺ σοῦ βρῆκα εἶναι Δοτικὴ καὶ ξέρω καλὰ πόσο σ' ἀρέσουν αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰ μαργαριτάρια ποὺ τὰ ψαρεύουν πάντα σὲ πολὺ καθαρὰ, μὰ καὶ πολὺ ριχὰ νερά.—Λοιπὸν ὁ κ Κρασσᾶς γράφει στὸ τέλος τῆς σελ. 89 § 47 τοῦ Κληρον. του Δικαίου «.... Περὶ τῶν τῷ Συμβολαιογράφῳ ἢ τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ περιερχομένων....» καὶ ἐπαναλαβαίνει στὴ σελ. 89 τοῦ § 49 «.... ἢ τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ κατὰ τὸν ὀργανισμὸν....» καὶ παρακάτω στὸν ἴδιο § στίχ. 17 «Τῷ συμβολαιογράφῳ ἢ τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καταλειπόμενον...». Αὐτὰ ἔχω μὲ τὴν ἐπιφύλαξη, ἐννοεῖται, νὰ σοῦ τὸν ξαναπαραδώσω ἀργότερα.

Μὲ πολλὴ ἐχτίμηση

Χαλκίδα, 28 τοῦ Ἀπρίλη 1906.

ΕΝΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου (Ὀφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεῖα Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή).

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἑνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΤΟ ΞΕΡΟΥΝ

οἱ ἀναγνῶστες τοῦ «Νουμᾶ» πὼς τὸ ἄρθρο τοῦ Δημητριάδη «Γιατί δὲν ἔχουμε στρατὸ», ποὺ τυπώθηκε στὸ 184 φύλλο, ξανατυπώθηκε σὲ ξεχωριστὸ φυλλάδιο καὶ στάλθηκε σὲ πολλοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ σ' ὅλα τὰ στρατιωτικὰ γραφεῖα. Ἄ διαβάστηκε ἢ ἂ δὲ διαβάστηκε τὸ ἄρθρο ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς μας, δὲν μποροῦμε νὰν τὸ ξέρουμε· ἐλπίζουμε ὅμως νὰ διαβάστηκε ἀφοῦ εἶτανε σύντομο, καλογραμένο καὶ καλοτυπωμένο, σὲ γυαλιστερὸ χαρτὶ, κι ἀφοῦ μάλιστα τοὺς στάλθηκε χάρισμα. Μπορεῖ νὰ μὴ συγκίνησε, νὰ μὴν ἐνθουσίασε, νὰ μὴν ἔπεισε τοὺς ἀξιωματικούς μας πὼς ἡ καθαρεύουσα εἶναι ἡ κυριώτερη ἀφορμὴ ποὺ δὲν ἔχουμε στρατὸ, καθὼς τἀπόδειχνε θεοφάνερα ὁ Δημητριάδης στὸ γερὸ καὶ φωτεινότατο ἄρθρο του, μὰ πάλι τῶν ἀδυνάτω νὰ παραδεχτοῦμε πὼς τὸ ἄρθρο πετάχτηκε στὰ σκουπίδια δίχως νὰ διαβαστεῖ· δὲν τοῦ ἄξιζε τέτια τύχη ἀφοῦ, εἴπαμε, εἶταν καὶ σὲ καλὸ χαρτὶ τυπωμένο.

Τί λοιπὸ φρονοῦνε οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ τὰ Στρ. Σώματα ποὺ τὸ λάβανε τὸ ἄρθρο, δὲν τὸ ξέρουμε· ξέρουμε μοναχὰ πὼς ἕνα στρατιωτικὸ σῶμα, τὸ 12ο πεζικὸ Σύνταγμα, ἀποδοκιμάζει τὶς ἰδέες τοῦ συνεργάτη μας, γιατὶ μονάχα τὸ 12ο Σύνταγμα εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς ἀπαντήσει· καὶ ἡ ἀπάντησή του εἶταν πολὺ εὔγλωττη καὶ πολὺ.... στρατιωτική· πῆρε δηλ. τὰ φυλλάδια ποὺ τοῦ στείλαμε, τἄκανε ὅμορφα ὅμορφα ἕνα δεματάκι, κόλλησε μιὰ ἐπιγραφὴ ἀπάνου «Τὸ 12ον Πεζικὸν Σύνταγμα πρὸς τὴν ἐφημερίδα «ὁ Νουμᾶς»—Ἀθῆνας—Ἀπαράδεκτα» καὶ μᾶς τὰ γύρισε στὸ γραφεῖο μὲ τὸ ταχυδρομεῖο. Πολὺ θυμώδικο φαίνεται νἆναι τὸ 12ο Πεζικὸ (νὰ μᾶς συμπαθάει ποὺ τοῦ βγάζουμε αὐτὲς τὶς ἀγκίθες, τὰ τελικά του ν) Σύνταγμα γιὰ νὰ φερθεῖ ἔτσι. Ἄ δὲν τοῦ ἀρέσανε οἱ ἰδέες μας μποροῦσε νὰ μὴν τὶς παραδεχτεῖ, ἂν εὕρισκε τὸ φυλλάδιό μας κακοτυπωμένο μποροῦσε νὰν τὸ πετάξει στὰ σκουπίδια, ἂν ἀνακάλυφτε προδοσία στὶς ἰδέες τοῦ Δημητριάδη μποροῦσε νὰ ξεκινήσει ἀπὸ κεῖ

ποὺ ἑδρεύει (ἔτσι δὲν τὸ λένε;) καὶ νάρθει ἐδῶ νὰ σφάξει τὸ συνεργάτη μας. Δικαίωμά του νὰν τὰ κάνει ὅλ' αὐτὰ κι ἀκόμα περσότερα, μὰ τὸ 12ο θέλησε νὰ δαίξει πιὸ χτυπητὰ τὴν ἀποδοκιμασία του καὶ γι' αὐτὸ στέλνοντάς μας πίσω τὰ φυλλάδια μᾶς ἀπόδειξε πὼς οὔτε νὰν τὰ πιάσει στὰ χέρια του δὲν καταδέχτηκε.

Τὸ 12ο λοιπὸ, σὰν καθαρευουσιάνικο ποὺ εἶναι, ἀξίζει νὰ χαριστεῖ, τιμῆς ἕνεκεν, στὸ Μιστριώτη, ὅπως χαρίζουνται σὲ βασιλιάδες καὶ σ' ἄλλους ἐπίσημους διάφορα στρ. σώματα, καὶ νἀκούγεται δῶ κι ὀμπρὸς ὄχι γιὰ «12ον Πεζικὸν Σύνταγμα», ἀλλὰ γιὰ Σύνταγμα τοῦ Μιστριώτη. Καλοροίζικο.

ΟΙ «ΚΑΙΡΟΙ»

χαλάσανε τὸν κόσμο τὶς προάλλες, γιατὶ θαρρεῖτε; Γιατὶ τὸ Βαγγέλιο σὲ δυὸ τρεῖς ἐκκλησιὲς *ἀπαγγέλλεται ἥσυχα* καὶ *ψυχρὰ*... κι ὄχι μελωδικῶς, δηλ. δὲν *τραγουδιέται*, καθὼς ἐπεκράτησε ἀνέκαθεν συνήθεια κτλ.

«*Κακουργεῖ* δὲ ἀσυστόλως ὁ ἱερεὺς ὁ ἀπαγγέλλων οὕτωσὶ τὸ Εὐαγγέλιον» φωνάζουν οἱ «Καιροὶ», καὶ ξεραίνεται στὰ γέλια ὅποιος διαβάζει τέτιες ἀνοησίες, λέμε τοῦ λόγου μας. Ἀμίμητος εἶναι καμιὰ φορὰ ὁ ὑπερσεβαστώτατος κ. Κανελλίδης καὶ μάλιστα ἅμα καταπιάνεται τέτια ζητήματα.

ΚΑΠΙΑ

φημερίδα ἔγραψε πὼς στὸν Εἰσαγγελέα κ. Ἀντωνιαδη «ἐπεβλήθη πειθαρχικὴ ποινὴ διὰ τὰ *γνωστά* του παραπτώματα», καὶ βγῆκε κάπιος τὴν ἄλλη μέρα κι ἀπόδειξε πὼς ψέματα ἔγραψε ἡ φημερίδα ἀφοῦ ἡ δικαστικὴ ἀπόφαση (ποὺ τὴ δημοσίεψε κιόλας) ἀθωώνει τὸν κ. Ἀντωνιάδη ἀντὶ νὰ τὸν καταδικάζει.

Αὐτὸ ἀποδείχνει πόσο εὔκολα κι ἀσυλλόγιστα κουρελιάζουνται οἱ ὑπόληψες ἀπὸ μερικὲς ἐφημερίδες, μὰ τὸ κακὸ δὲ σταματάει ἴσαμε δῶ, ἔχει καὶ ξακολούθημα, γιατὶ κεῖνος ποὺ δημοσιεύει τὴν ἀθωωτικιὰ ἀπόφαση φοβερίζει πὼς «καλὸν εἶναι νὰ σταματήσῃ ἕως ἐδῶ ὁ ἀηδὴς κατὰ τοῦ κ. Ἀντωνιάδη πόλεμος, ἵνα μὴ τῆς ὑπομονῆς ἐξαντλουμένης *ξεσκεπασθοῦν* ὅσα δὲν πρέπει νὰ ξεσκεπασθοῦν».

Μ' ἄλλα λόγια ὁ κ. Ἀντωνιάδης ξέρει πράματα καὶ δὲ θέλει νὰν τὰ πεῖ, σὰ νὰ συχωριέται σ' ἕναν Εἰσαγγελέα νὰ κρατάει σκεπασμένα πράματα ποὺ καταλαβαίνει πὼς πρέπει νὰ ξεσκεπαστοῦν.

Κι αὐτὸ τὸ *νόστιμο*· ἡ ψεύτικη εἴδηση δημοσιεύτηκε στὴν... «Ἀλήθεια».

ΠΑΛΙ

ἀρχίνησε ἀριὰ ἀριὰ νὰ γίνεται κουβέντα στὶς φημερίδες γιὰ τὰ καλοκαιριάτικα καπέλλα τῶν ἀξιωματικῶν μας γιατὶ «*ὡς μετ' ἐπιτάσεως διαδίδεται*», θὰ ὑποχρεωθοῦνε φέτος νὰ φορέσουν τὰ καινούρια καπέλλα ποὺ πρόπερσι οἱ φημερίδες τὰ ὀνομάσανε *Ρούσσικα καλπάκια* καὶ χαλάσανε τὸν κόσμο γι' αὐτά.

Στὰ νύχια στέκουνται νὰ ξαναρχίσουν καὶ φέτος τὶς ἴδιες ἀνοστιὲς καὶ νὰ βγάλουν τὸ λαιμό τους φωνάζοντας γιὰ προδοσίες καὶ γιὰ *ἐκρωσισμὸ* τοῦ στρατοῦ μας, σὰ νὰν τονὲ φτιάνουν τὸ στρατὸ τὰ καπέλλα κι ὄχι τὰ κεφάλια, ποὺ ἅμα τύχει νἔναι γιομάτα δὲ δίνουν πεντάρα ἂν τὰ σκεπάσεις μὲ Ρούσσικο καλπάκι ἢ μὲ περικεφαλαία Μακεδονίστικη.

Καὶ οἱ Ἀβδηρίτες, θαρροῦμε, μὲ κάτι τέτια χανόντουσαν.

ΣΤΟ ΔΑΔΙ

τοῦ δήμου Ὀλυμπίων ὁ εἰρηνοδίκης μὲ τὸ Γραμματικό του τσακώθηκαν καταμεσὶς στὴν ἀγορὰ καὶ σπάσανε τὰ κεφάλια τους κι ὁ κόσμος γλεντοῦσε μὲ δαύτους.

Δὲ μάθαμε ἂν τὸ Ὑπουργεῖο τοὺς παρασημοφόρησε ἢ τοὺς προβίβασε, μὰ ξέρουμε πὼς αὔριο κι ὁ ἕνας κι ὁ ἄλλος θὰ δικάσουνε τοὺς θεατές τους γιὰ κανένα παρόμοιο φταῖσμα καὶ θὰ ζητήσουν νὰ ἐφαρμώσουν ἀπάνου τους τὸ νόμο, ποὺ τόσο ἀδιάντροπα κι οἱ δυό τους τὸν τσαλαπατήσανε μπροστὰ στὰ μάτια τους.

Τουλάχιστο νὰ σκέφτηκε τὸ Ὑπουργεῖο νὰν τοὺς μεταθέσει καὶ τοὺς δυὸ ἀπὸ κεῖ τὴν ἄλλη μέρα;

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ*

Μ' ὅπιον τρόπο κι' ἂν ὀξιδώνεται τὸ κορμὶ, εἴτε καίγεται γλήγορα μέσα σὲ φοῦρνο εἴτε ὀξιδώνεται σιγανὰ σὰν πεθάνει (καθὼς σὰ σαπίζει ἄθαφτο ἢ θαμένο), εἴτε ὀξιδώνεται γλήγορα μὲ ζωντανὸ ἀρτηρῆσο αἷμα ὅσο ἀκόμα ζεῖ, μὲ ὅλους ἀφτοὺς τοὺς τρόπους ἀλλάζει στὰ ἴδια πράματα. Τὸ τέλος εἶναι πάντα τὸ ἴδιο, δηλαδὴ νερὸ, καρβουνικὸ ξυνὸ, ἀμμονία, ἀλάτια.

Ἀφτὰ εἶναι τὰ πράματα ποὺ γίνουνται μέσα στὸ αἷμα μὲ τὸν ὀξιδωμὸ τοῦ κορμιοῦ, κι' ἀφτὰ εἶναι τὰ πράματα ποὺ πρέπει πάντα νὰ ξεκάνει.

Ἐξὸν τὸ νερὸ ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸν ὀξιδωμὸ τῶν στερεῶν τοῦ κορμιοῦ, πίνουμε πάντα καὶ μεγάλο ποσὸ νερὸ, μέρος γιατὶ εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη τὰ κορμιά μας νὰ εἶναι παντα ἀπὸ μέσα νοτερὰ, μέρος γιατὶ θροφὴ δὲν περνάει μέσα στὸ αἷμα ἐξὸν λιωμένη μέσα σὲ νερὸ, καὶ μέρος γιατὶ μᾶς χρειάζεται ἐσωτερικὸ νίψιμο ἀπαράλλαχτα ὅπως ἐξωτερικό. Ἂν ὁλοένα δὲν περνοῦσε τὰ κορμιά μας ἕνα ρεματάκι, σὰ νὰ ποῦμε, νερὸ καὶ δὲν ξέπλενε κάθε ἀκαθαρσία, τότες γλήγορα θὰ στούμπωναν, ὅπως ἡ μηχανὴ στουμπώνει ἀπὸ καπνιὰ καὶ στάχτη, ἃ δὲν παστρεφτεῖ προσεχτικά. Πρέπει λοιπὸν καθεμέρα νὰ ξεκάνουμε μεγάλο ποσὸ ἀποπλύματα, χώρια ἐκεῖνο τὸ νερὸ ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ κάψιμο τοῦ ὑδρογόνου τῆς θροφῆς μας.

Εἴδαμε πρὶν πὼς μεγάλο ποσὸ καρβουνικὸ ξυνὸ βγαίνει ἀπὸ τὰ πλεμόνια μας ἐνῶ μπαίνει μέσα ὀξυγόνο. Μὲ τὸν ἴδιο δρόμο φέβγει μεγάλο ποσὸ νερό. Τὸ ξέρετε πὼς ὅσο στεγνὸς κι' ἂν εἶναι ὁ ἀέρας ποὺ ἀνασαίνουμε, ξαναβγαίνει ἀπὸ τὸ κορμί μας πάντα κατανοτερός.

Εἴδαμε καὶ πὼς τὸ αἷμα ξελαγαρίζει ἴδρωτα μέσα στὶς ἱδρωτικὲς βελανίδες, κι' ἔτσι ἀπάνου στὸ πετσί. Ὁ ἴδρωτας δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ νερὸ μὲ λίγο ἁλάτι μέσα του. Τὸ πετσὶ λοιπὸν βοηθᾶ τὸν καθαρισμὸ τοῦ κορμιοῦ ξεχύνοντας διάμεσα τῶν ἱδρωτικῶν βελανιδιῶν νερὸ κάπως ἁλατισμένο. Μὴν ξεχνᾶτε ἀκόμα πὼς ἀρκετὸ νερὸ βγαίνει ἀπὸ τὸ πετσί μας χωρὶς νὰν τὸ νιώθουμε. Ἀντὶς νὰ κάθεται ἀπάνου στὸ πετσὶ ὡς σταλαματιὲς ἴδρωτας, φέβγει ἀμέσως ὡς ἀχνός. Τὸ ἴδιο διάμεσα τοῦ πετσιοῦ βγαίνει καὶ λίγο καρβουνικὸ ξυνό.

54. Τώρα μένει νὰ μάθουμε μὲ τί τρόπο τὸ αἷμα ξεκάνει τὴν ἀμμονία καὶ τ' ἄλλα ἁλάτια ὅσα δὲ βγαίνουνε διάμεσα τοῦ πετσιοῦ.

Ἀφτὰ λιωμένα μέσα σὲ μεγάλο ποσὸ νερὸ, τὰ ξελαγαρίζουν ἀπὸ τὸ αἷμα τὰ νεφρὰ, δηλαδὴ τὰ νεφρὰ τὰ ξελαγαρίζουν ὡς *Οὖρος*.

Τί εἶναι νεφρά; Ἄλλοτες θὰ μάθετε περισσότερα τὸ τί εἶναι. Γιὰ τὸ σημερνό μας σκοπὸ σώνει ἃ σᾶς ξηγήσω πὼς τὸ νεφρὸ εἶναι δεμάτι μακριὲς σωληναρωπὲς βελανίδες, ὄχι πολὺ ἀλλιώτικες ἀπὸ τὶς ἱδρωτικὲς, ὅλες δεμένες μαζὶ σὲ στρογγυλόνε ὄγκο. *Μέσα σ' ἀφτὲς τὶς βελανίδες τὸ αἷμα ξελαγαρίζει οὖρος ἀπαράλλαχτα ὅπως ἴδρωτα μέσα στὶς ἱδρωτικές.* Οἱ βελανίδες οἱ ἴδιες γίνουνται ἕνα καὶ φτιάνουνε συντροφικὸ σωληνάρι ἢ ἀγωγὸ ποὺ πηγαίνει τὸ οὖρος ὡς στὴ φούσκα, ἀπ' ὅπου τὸ βγάζουμε ὅταν εἶναι ἀνάγκη.

Καὶ τί εἶναι οὖρος; Οὖρος εἶναι νερὸ μὲ μέσα του μερικὰ ἁλάτια λιωμένα, καὶ μάλιστα ἀμμονία. Ἡ ἀμμονία του ἔχει δική της μορφὴ ὄντας ἀνακατεμένη μὲ λίγο καρβουνικὸ ξυνὸ, δηλαδὴ εἶναι ὅ,τι λένε *οὐρική*. Ἂν κι' ἡ οὐρικὴ δὲν εἶναι καθαφτὸ ἀμμονία, εἶναι ὅμως σὰ νὰ ποῦμε πρώτη της ξαδέρφη.

Τὰ τρία λοιπὸν στρατιὰ ἀπ' ὅπου καθαρίζεται τὸ αἷμα καὶ ξεκάνει τὰ σκουπίδια του, εἶναι τὰ πλεμόνια, τὰ νεφρὰ, τὸ πετσί. Μὲ τὸ στρατὶ τῶν πλεμονιῶν φέβγει καρβουνικὸ ξυνὸ καὶ νερό· μὲ τῶν νεφρῶν, φέβγει νερὸ, ἀμμονία σὲ μορφὴ οὐρικῆς, καὶ διάφορα ἁλάτια· μὲ τοῦ πετσιοῦ, φέβγει νερὸ καὶ μερικὰ ἁλάτια. Καθὼς τὸ αἷμα περνάει πλεμόνια, νεφρὰ, πετσί, πετάει λίγο λίγο τὶς ἀκαθαρσίες ποὺ τὸ βαραίνουν — μιὰ ἐδῶ, μιὰ ἐκεῖ—καὶ γυρίζει ἀγνότερο καὶ χλωρότερο. Ἡ ἀνάγκη νὰ ξεκάνει καρβουνικὸ ξυνὸ καὶ νὰ προμηθεφτεῖ καινούργιο ὀξυγόνο εἶναι πιὸ μεγάλη παρὰ νὰ ξεκάνει εἴτε ἀμμονία εἴτε ἁλάτια. Ἔτσι λοιπόν, ἐνῶ τὸ αἷμα ποὺ ἀφίνει τὴν ἀριστερὴ κοιλίτσα πρέπει ὅλο του νὰ περάσει τὰ πλεμόνια πρὶν ξαναγυρίσει στὴν ἀριστερὴ κοιλίτσα πάλι, μοναχὰ μέρος του περνάει τὰ νεφρὰ, ἴσα ἴσα ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ γιομίσει μὲ κάθε χτύπο τὶς ἀρτηρίτσες ποὺ πηγαίνουνε ὡς ἀφτὰ τὰ ὄργανα. Τὸ αἷμα ρουφάει μεγάλες ρουφηξιὲς ὀξυγόνο καὶ ξεφυσάει μεγάλα ποσὰ καρβουνικὸ ξυνὸ, μὰ τοῦ φτάνει ἂν ξεκάνει τὴν ἀμμονία του καὶ τ' ἁλάτια σιγὰ σιγὰ, σταλιὰ σταλιά.

Τὰ τρία στρατιὰ κατορθώνουνε μεταξύ τους νὰ καθαρίζουν τὸ αἷμα καὶ νὰν τὸ ξαναζωντανέβουν, δουλέβοντας παληκαρῆσα καὶ ξεπαστρέβοντας πολὺ ὅταν παρατρῶμε ἢ παραπίνουμε ἢ παραδουλέβουμε, καὶ πάλι ἐνεργῶντας μὲ τὴ βολή τους καὶ σιγὰ σιγὰ ὅταν τρῶμε λίγο ἢ ὅταν τὸ κορμί μας ἀκινητεῖ.

ΜΕΡΟΣ ΕΝΝΑΤΟ

Τὸ παραμῦθι μας ξαναειπωμένο λιγόλογα

55. Ὕστερα ἀπ' ὅσα εἴπαμε, πρέπει νὰ καταλάβατε πῶς ζοῦμε μὲ τὴ θροφὴ ποὺ τρῶμε.

Ἡ θροφὴ μὲ τὸ νὰ καίγεται εἶναι δύναμης πηγή, γιατὶ σὰν καίγεται βγάζει ζέστα κι' ἡ ζέστα εἶναι δύναμη. Σὰ θέλουμε, μποροῦμε νὰ κάψουμε τὰ θρόφιμά μας μέσα σὲ φοῦρνο, καὶ μὲ τὴ φωτιά τους νὰ κινήσουμε βαπόρι ἢ ἀργαστῆρι· ἢ μποροῦμε νὰν τὰ κάνουμε μπαροῦτι, καὶ νὰ ρήξουμε κανόνια ἢ νὰ τινάξουμε βράχους. Ἀντὶς ἀφτὰ, ἐμεῖς τὰ καῖμε μέσα στὰ κορμιά μας καὶ μεταχειριζόμαστε τὴ δύναμη τῆς φωτιᾶς τους μέσα μας.

Ἡ θροφὴ περνῶντας τὸ θρεφτικὸ ἀβλάκι χωνέβεται, δηλαδὴ οἱ θρεφτικὲς οὐσίες μὲ λίγη ἀλλαγὴ λιώνουνται καὶ χωρίζουνται ἀπὸ τ' ἄχρηστα σκουπίδια, κι' ἔπειτα μπαίνουνε στὸ αἷμα καὶ γίνουνται ἕνα μαζί του.

Τὸ αἷμα, σπρωγμένο ἀπὸ τὸν ἀκοίμητο χτύπο τῆς καρδιακῆς πόμπας, τρέχει ὅλο τὸ κορμί, καὶ μέσα στὶς στενὲς τριχωπὲς λούζει καὶ τὸ παραμικρὸ πὲς κομματάκι κάθε μέρους. Πλουτίζοντας πάντα τὸ καψόξυλό του μὲ συχνὴ προμήθεια θροφῆς, σὲ κάθε του του γῦρο ρουφάει ὀξυγόνο ἀπὸ τὸν ἀέρα τῶν πλεμονιῶν· κι' ἔτσι τὸ ἀρτηρῆσο αἷμα ἀδιάκοπα σὲ κάθε μέρος τοῦ κορμιοῦ—σὲ ποντίκι, μιαλὸ, κόκκαλο, νέβρο, πετσί, βελανίδες - πηγαίνει καψόξυλα μαζὶ μὲ τ' ὀξυγόνο ποὺ τὰ καίει.

Παντοῦ γίνεται ὀξιδωμὸς, δηλαδὴ κάψιμο, σὲ μερικὰ μέρη κι' ὧρες δυνατά, σ' ἄλλα μέρη κι' ὧρες σιγανὰ, καὶ μὲ τὸν ὀξιδωμὸ τὸ ἀρτηρῆσο αἷμα τὸ πλούσιο σὲ ὀξυγόνο ἀλλάζει στὸ φλεβῆσο αἷμα τὸ φτωχὸ σὲ ὀξυγόνο. Ἀπὸ τὰ πιότερα μέρη ὅπου γίνεται ὀξιδωμὸς τὸ φλεβῆσο αἷμα φέβγει ζεστότερο παρὰ

---

* Κοίταξε φύλλα 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190 191, 192, 194 195 καὶ 196.

τὸ ἀρτηρῆσο πού ἦρθε, κι' ὅλο τὸ ζεστὸ τὸ αἷμα, σμίγοντας καὶ τρέχοντας ὁλόκληρο τὸ κορμί, μᾶς τὸ ζεσταίνει. Γιατὶ καθὼς περνάει τὸ αἷμα ἀπὸ τόσα φουρνάκια δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ ζεσταίνεται. Ἀφτὸς εἶναι ὁ λόγος πού *εἴμαστε ζεστοί*. Ἀπὸ μερικὰ ὅμως μέρη, καθὼς ἄξαφνα ἀπὸ τὸ πετσί, τὸ φλεβῆσο φέβγει δροσερώτερο παρὰ τὸ ἀρτηρῆσο πού ἦρθε, γιατὶ καθὼς ταξιδέβει τὶς τριχωπὲς τοῦ πετσιοῦ παραχωρεῖ ἀρκετή του ζέστα σ' ὅ,τι ἀγγίζει τὸ πετσὶ καὶ χάνει κι' ἀρκετὴ μὲ τὸ ν' ἀλλάζει τὸν ἵδρωτα σὲ ἀχνό. Νά ἡ αἰτία γιατὶ ὅσο εἴμαστε καλὰ ποτὲς ἡ ζέστα μας δὲν ξεπερνάει ἕναν ὁρισμένο βαθμὸ θερμοκρασία, τὴν αἱματικιὰ ζέστα πού λένε, δηλαδὴ 36, 66 .... βαθμοὺς τοῦ ἑκατόβαθμου θερμόμετρου, καὶ γιατὶ θέλουμε ζεστὰ ροῦχα καὶ παπλώματα.

Παντοῦ γίνεται ὀξιδωμὸς τοῦ αἱμάτου ἢ τῶν μερῶν πού λούζουνται ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ πού τὸ αἷμα ἔχει νὰν τοὺς ξανανεώσει ὅσα χάνουν. Σιγὰ σιγὰ, κομματάκι κομματάκι, κάθε μέρος τοῦ κορμιοῦ μας, ἐδῶ γλήγορα, ἐκεῖ σιγανὰ, ρέβει καὶ ξαναχτίζεται ἀπὸ τὸ αἷμα. Ξαναχτίζεται ὅμως ἀνάλογα μὲ τὸ εἶδος του. Γιατὶ, ἂν καὶ τὸ ἴδιο κι' ἀπαράλλαχτο αἷμα τρέχει μέσα σ' ὅλες τὶς τριχωπὲς, ὅμως φτιάνει διαφορετικὰ πράματα σὲ διαφορετικὰ μέρη. Μέσα στὰ ποντίκια φτιάνει ποντίκι· μέσα στὰ νέβρα, νέβρο· μέσα στὰ κόκκαλα, κόκκαλο· μέσα στὶς βελανίδες, ζουμί. Καὶ μὲ τὸ αἷμα ἄλλη βελανίδα κάνει σάλιο, ἄλλη κάνει γαστρικὸ ζουμί· τὸ κόκκαλο δυναμώνεται· τὰ μιαλὰ ἀποχτοῦν αἰστητικό· τὰ ποντίκια τὴ δύναμη νὰ μαζέβουν.

Ὅταν ὁ δικέφαλος μαζέβει καὶ σηκώνει τὸ βραχιόνι, κάνει δουλιά. Τὴ δύναμή του πού κάνει ἀφτὴ τὴ δουλιὰ τὸ ποντίκι τὴν πῆρε ἀπὸ τὸ αἷμα, καὶ τὸ αἷμα πάλι ἀπὸ τὴ θροφή. Ὅλη λοιπὸν ἡ δουλιὰ πού εἴμαστε καλοὶ νὰ κάνουμε ἔρχεται ἀπὸ τὴ θροφὴ, ἀπὸ τῆς θροφῆς τὸν ὀξιδωμό, καθὼς ἡ δύναμη τῆς ἀτμομηχανῆς ἔρχεται ἀπὸ τὸν ὀξιδωμὸ τοῦ κάρβουνου. Ὅμως ξέρετε πὼς τῆς μηχανῆς τὴ ρόδα τὴν κινάει μικρὸ μοναχὰ μέρος ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ κάρβουνού της, ἡ περισσότερη δύναμη πάει χαμένη· ἔτσι καὶ μὲ τὰ κορμιά μας. Ὅλη ἡ δύναμη πού ξεδιπλώνουν τὰ κορμιά μας εἶναι μικρὸ μοναχὰ μέρος ἀπὸ τὴ δύναμη τῆς θροφῆς μας· ἡ περισσότερη πηγαίνει στὸ ζεσταμό μας.

Μὰ τὸ αἱματένιο ρέμα, καθὼς χτίζει κάθε μέρος ἢ ὄργανο τοῦ κορμιοῦ μας, ἔτσι καὶ βγάζει ἀπὸ κάθε ὄργανο καὶ παίρνει μαζί του ὅλα τὰ σκουπίδια πού τοῦ εἶναι πιὰ ἄχρηστα. Καὶ καθὼς κάθε ὄργανο ἔχει διαφορετικὰ προσόντα καὶ κάνει διαφορετικιὰ δουλιὰ, ἔτσι καὶ τὰ σκουπίδια τοῦ καθενὸς δὲν εἶναι ἀπαράλλαχτα, ἂν καὶ μιάζουν κατὰ τοῦτο, πού εἶναι ἀποτέλεσμα ὀξιδωμοῦ. Τὰ σκουπίδια τοῦ ποντικιοῦ δὲν εἶναι ἀπαράλλαχτα καθὼς τοῦ μιαλοῦ ἢ τοῦ συκωτιοῦ. Μπορεῖ ὅμως ἴσως ὅσα περιττὰ βγάζει τὸ αἷμα ἀπὸ ἕνα ὄργανο νὰ εἶναι χρήσιμα σὲ ἄλλο, κι' ἔτσι νὰ κάνουνε διπλὴ δουλιὰ, ὅπως ἡ πίσσα πού πετοῦν τὰ γαζοστάσια πλουτίζει τοὺς χρωματοφτιάστες.

Ὅπως κι' ἂν εἶναι ἀφτὸ, τὰ σκουπίδια κάθε μέρους, ταξιδέβοντας ἐδῶ κι' ἐκεῖ μέσα στὸ κορμί, καταντοῦν τέλος οὐσίες πολὺ ἁπλὲς, μὲ δίχως ἀξία κι' ὄφελος γιὰ τὸ κορμί, μὲ χαμένη ὅλη ἢ πὲς ὅλη τὴν κάψιμή τους δύναμη, καλὲς μοναχὰ γιὰ ρήξιμο· καταντοῦν δηλαδὴ οὐρικὴ ἢ ἀμμονία, καρβουνικὸ ξυνό, ἀλάτια. Μὲ τέτια μορφὴ ἡ θροφή μας, ὕστερα ἀπὸ κάπια διαμονὴ μέσα στὸ κορμί μας — ἀφοῦ τελιώσει τὴ δουλιά της, χτίζοντας ἐτοῦτο ἢ ἐκεῖνο τ' ὄργανο, βοηθῶντας τὸ ποντίκι νὰ μαζέψει ἢ τὸ συκῶτι νὰ ξελαγαρίσει, καὶ μὲ τὸ κάψιμό της προξενῶντας δουλιὰ ἢ ζέστα—τέλος πηγαίνει ἀνώφελη στὴ γῆς καὶ στὸν ἀέρα ἀπ' ὅπου βγῆκε.

Νὰ λοιπὸν, ἀφτὴ εἶναι ὅλη ἡ ἱστορία.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟ

Πῶς αἰστανόμαστε καὶ πῶς θέλουμε

56. Ἕνα μοναχὰ τώρα πρᾶμα μένει νὰ συζητήσουμε πρὶ γίνει σωστὴ ἡ ἀπάντησή μας στὸ ρώτημα γιατὶ σαλέβουμε.

Εἴδαμε πὼς σαλέβουμε μὲ τὸ νὰ μαζέβουν τὰ ποντίκια μας, καὶ πὼς, μιλῶντας γενικὰ, τὸ ποντίκι μαζέβει γιατὶ κάτι σπρωγμένο μέσα στὸ μιαλὸ ἀπὸ τὴ θέλησή μας κατεβαίνει τὸ μιαλὸ, καὶ περνῶντας μικρὸ ἢ μεγάλο κομάτι τοῦ ραχόσκοινου τρέχει μερικὰ νέβρα ὡς πού φτάνει στὸ ποντίκι. Ἀφτὸ τὸ κάτι πού τὸ λέμε *Νεβρικιὰ Σπρωξιά*, προξενεῖ τὸ μαζεμὸ τοῦ ποντικιοῦ.

Μὰ τί μᾶς κάνει νὰ ἐνεργοῦμε τὴ θέλησή μας; Τί προξενάει τὴ νεβρικιὰ σπρωξιά;

Ὅλα τὰ νέβρα μέσα στὸ κορμὶ δὲν τελιώνουνε σὲ ποντίκια. Πολλὰ ἄξαφνα τελιώνουνε στὸ πετσί, στὶς ρῶγες πού συζητήσαμε πρίν. Ἀφτῶν τῶν νέβρων ἡ δουλιὰ δὲν εἶναι νὰ πηγαίνουνε νεβρικὲς σπρωξιὲς ἀπὸ τὸ μιαλὸ στὸ πετσί. Γιατὶ μὲ θέληση μπορεῖς νὰ μαζέβεις νέβρο· μὰ προσπάθα ὅσο θέλεις, στὸ πετσί σου μὲ θέληση δὲ θὰ προξενήσεις καμιὰ ἀλλαγή.

Πιός λοιπὸν εἶναι ὁ σκοπὸς ἀφτῶν τῶν νέβρων; Ἂν ἀγγίξεις ἢ κεντήσεις τὸ δάχτυλό σου, νιώθεις τὸ ἄγγιγμα ἢ τὸ κέντημα· λὲς πὼς *αἰστάνεσαι* κάτι στὸ δάχτυλό σου. Πὲς πὼς κόβεις τὰ νέβρα πού πηγαίνουν ἀπὸ τὸ πετσὶ τοῦ δάχτυλού σου ὡς στὸ μιαλὸ σου ἀβαίνοντας τὸ βραχιόνι. Τί θὰ τύχει; Θὰ τύχει πὼς, ἂν κεντήσεις ἢ ἀγγίξεις τὸ δάχτυλό σου, δὲ θὰ νιώθεις πιὰ μήτε κέντημα μήτε ἄγγιγμα. Θὰ πεῖς πὼς ἔχασες τὴν αἴστηση τοῦ δάχτυλού σου. Ἀφτὰ λοιπὸν τὰ νέβρα τοῦ δάχτυλου ἔχουν ἀλλιώτικο σκοπὸ ἀπὸ τῶν νέβρων πού τελιώνουνε στὸ ποντίκι. *Τὰ νέβρα πού τελιώνουνε στὸ ποντίκι πηγαίνουνε νεβρικὲς σπρωξιὲς ἀπὸ τὸ μιαλὸ στὸ ποντίκι, κι' ἔτσι ὄντας ὄργανα κινητικὰ λέγουνται Κινητικὰ Νέβρα. Τ' ἄλλα νέβρα, πηγαίνοντας σπρωξιὲς ἀπὸ τὸ πετσὶ στὸ μιαλὸ κι' ὄντας ὄργανα πού προξενοῦν αἴστηση, λέγουνται Αἰστητικά.*

Ὅλα τὰ μέρη τοῦ πετσιοῦ εἶναι ἁρματωμένα μὲ αἰστητικὰ νέβρα, ὄχι ὅμως μὲ ἴσο ἀριθμό. Στὰ δάχτυλα ἔχουμε πλησμονή· σ' ἄλλα μέρη, καθὼς ἄξαφνα στὴ ράχη, εἶναι σπανιώτερα. Καὶ σ' ἄλλα ὅμως μέρη ἐξὸν τὸ πετσὶ ἔχουμε αἰστητικὰ νέβρα.

Τὰ κινητικὰ νέβρα εἶναι μιᾶς λογῆς μοναχὰ, ἔχοντας μιᾶς λογῆς δουλιὰ νὰ κάνουνε, δηλαδὴ νὰ κάνουν τὸ ποντίκι νὰ μαζέψει. Ἔχουμε ὅμως πολλῶν λογιῶν αἰστητικὰ νέβρα, τὸ καθένα μὲ χωριστή του δουλιά. Οἱ δουλιὲς πού κάνουν τὰ διάφορα ἀφτὰ αἰστητικὰ νέβρα λέγουνται *Αἴσθησες*.

Ἡ δουλιὰ τῶν νέβρων τοῦ πετσιοῦ σὲ ὅλο τὸ πετσὶ λέγεται *Ἀγγιγμός*. Μὲ τὸν ἀγγιγμὸ μαθαίνουμε ἂν τὰ πράματα πού ἀγγίζουμε εἶναι ἀδριὰ ἢ γλυστρὰ, νοτερὰ ἢ στεγνὰ, ζεστὰ ἢ κρύα, καὶ τὰ τέτια.

Μὲ τὸν ἀγγιγμὸ ὅμως δὲ μπορεῖς νὰ νιώσεις τὴ διαφορὰ ζάχαρης κι' ἁλατιοῦ. Ὡς τόσο μόλις βάλεις ζάχαρη ἢ ἁλατι στὴ γλῶσσα σου, ἀμέσως νιώθεις τί εἶναι, γιατὶ τότες μεταχειρίζεσαι αἰστητικὰ νέβρα ἄλλης λογῆς, τὰ νέβρα δηλαδὴ πού μᾶς δίνουν τὴν αἴστηση τῆς *Γέψης*. Ἔτσι ἔχεις καὶ νέβρα τῆς *Μυρουδιᾶς*, καὶ νέβρα τῆς *Ἀκουῆς*, καὶ νέβρα τῆς *Βλεψιᾶς*.*

Τὰ νέβρα τοῦ ἀγγιγμοῦ, ἐκεῖ πού ἀρχίζουνε στὸ πετσί, πότες ἔχουν καὶ πότες ὄχι κολλημένα τους κάτι μικρὰ περίεργα μηχανήματα, τὰ *Ὀργανάκια τοῦ Ἀγγιγμοῦ*. Τὸ ἴδιο καὶ τὰ νέβρα τῆς γέψης καὶ τῆς μυρουδιᾶς ἀρχίζουνε μὲ περίεργα δικά τους μηχανήματα. Τὰ νέβρα ὅμως τῆς ἀκουῆς καὶ τῆς βλεψιᾶς ἀρχίζουνε μὲ ὑπερβολικὰ πολύπλοκα καὶ τεχνικὰ ὄργανα, μὲ τὸ Ἀφτὶ δηλαδὴ καὶ μὲ τὸ Μάτι.

Τώρα δὲ θὰ πολυξετάσουμε τὰ αἰστητικὰ ὄργανα. Θέλω μοναχὰ νὰ καταλάβετε πὼς μὲ τὴ βοήθια τους λαβαίνουμε ἐντυπωμοὺς ἀπὸ τὸν ἐξωτερικό μας κόσμο, δηλαδὴ αἰστανόμαστε ἀγγιγμὸ, ἀδριάδα, γλυστράδα. Ζέστα, κρύο, μυρουδιὰ καλὴ ἢ δυσάρεστη, γέψη κάθε λογῆς, καὶ καθε λογῆς ἤχους, χρώματα, μορφές.

Μὲ τὸ μέσο τοῦ πετσιοῦ μας, τῆς μύτης, τῆς γλώσσας, τοῦ οὐρανίσκου, τῶν ἀφτιῶν, καὶ μάλιστα τῶν ματιῶν, οἱ ἐντυπωμοὶ πού μᾶς προξενεῖ ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος ἀνεβαίνουν ἀδιάκοπα στὸ μιαλό μας ταξιδέβοντας ἀπάνου στὰ αἰστητικὰ νέβρα. Ἐκεῖ πηγαίνουν κι' ἐντυπωμοὶ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ κορμιοῦ μας μηνῶντας ποῦ εἶναι τὰ μέλη μας καὶ σὲ τί καγίνουνται τὰ ποντίκια μας. Μέσα στὸ μιαλὸ κάθε τέτιος ἐντυπωμὸς γίνεται αἴστηση. Κεντάει τὸ μιαλὸ νὰ ἐνεργήσει, κι' ὁ μιαλὸς, ἐπιρρεάζοντάς τη κι' ἐπιρρεασμένος ἀπὸ κείνη μὲ τρόπους πού δὲν καταλαβαίνουμε, κυβερνάει τὸ κορμὶ ὡς συνειδήτρα λογικὴ θέληση.

ΤΕΛΟΣ

6 τοῦ Τρυγητῆ 1904—15 τοῦ Γενάρη 1905.

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ

(*) Ἡ λέξη βλεψιὰ δὲ μᾶς ἀρέσει, καὶ περιμένουμε ἄλλη ἴσως καλύτερη ἀπὸ φίλους. Τὸ ἴδιο δὲ μᾶς ἀρέσει πολὺ ἡ λέξη Γέψη.

ΣΥΧΡΟΝΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ*

(Ἡ ἀρχή του στὸ περασμένο φύλλο).

Στὴν Ἑλλάδα σήμερα τὸ βιβλίο δὲν πῆρε ἀκόμα τὴν πρεπούμενη θέση. Οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες σκεδὸν δὲ διαβάζουν καὶ ἂν καμιὰ φορὰ τοὺς ἔρθει ἡ ὄρεξη καταπιάνουνται μὲ ξένα βιβλία. Ὁ κόμπος πάλι ἐδῶ εἶναι στὸ γλωσσικὸ ζήτημα, γιατὶ ποιός εἶναι κεῖνος πού θὰ κάτση νὰ διαβάση βιβλία πού γιὰ νὰ τὰ καταλάβη πρέπει κάθε στιγμὴ νὰ ξεφυλλίζη λεξικά, ὅπως γινότονε ἴσα μὲ τὰ τώρα μὲ τὰ διάφορα κοθαρεβουσιάνικα καὶ ψέφτικα βιβλία πού τύπωναν οἱ δασκάλοι καὶ οἱ συγραφιάδες τῆς καθαρέβουσας, παίρνοντας ὄσημα γιὰ τὸ βγενικό τους γλωσσικὸ ὕφος· ἂν δὲ καμιὰ φορὰ τολμοῦσε κανένας ἀληθινὸς νὰ βγάλη τὰ ἔργα του σὲ βιβλίο, τἄβγαζε χωρὶς καμιὰ ἐλπίδα καὶ τοῦ φαινόταν ἀρκετὸ νὰ γράψη συνδρομητὲς συγγενῆδες καὶ φίλους. Ἔτσι λοιπὸν οἱ Ἕλληνες δὲν πῆραν ποτὲ τὴ συνήθεια τοῦ διαβάσματος. Εἶναι ὅμως καὶ ἕνας ἄλλος λόγος σημαντικὸς πού βοηθάει αὐτὴ τὴ βιβλιοφοβία, ἡ ἀφοσίωση ποῦχουν οἱ Ἕλληνες στὴν ἐφημερίδα. Γιὰ νὰ καταλάβη κανεὶς τὸ κακὸ, εἶναι ἀρκετὸ νὰ ποῦμε πὼς σὲ 150000 κατοίκους πρῦχει πληθυσμὸ ἡ Ἀθήνα βγαίνουν ἀπάνου κάτου 15 φημερίδες τὴν ἡμέρα μὲ μιὰ κυκλοφορία καταπληχτικιὰ, ὥστε μὲ ἕναν πρόχειρο ὑπολογισμὸ πέφτει σὲ κάθε κάτοικο περισσότερο ἀπὸ ἕνα φύλλο, χωρὶς νὰ λογαριάσουμε καὶ τὶς φημερίδες πού βγαίνουν σὲ κάθε ἐπαρχιακὴ πόλη, μιὰ καὶ δυὸ πολλὲς φορές.

Ἡ κατάσταση αὐτὴ ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξη τοῦ Περιοδικοῦ, πού φανερώνει κάθε λογοτεχνικὴ πρόοδο. Πολὺ λίγα περιοδικὰ βγαίνουν στὴν Ἑλλάδα, κι ἀπ' αὐτὰ θὰ παρακολουθήσουμε τρία. Πρῶτο κατὰ τάξη ἡλικίας ἔρχεται «τὰ Παναθήναια» πού μὲ τὸ σχηματισμό του ὁλόκληρο, μὲ τὸ καλλιτεχνικό του ἐξώφυλλο καὶ μὲ τὸ ὄμορφο ἐξωτερικό του μπορεῖ νὰ συναγωνιστῆ μὲ τ' ἄλλα περιοδικὰ τῆς Δύσης. Τὰ «Παναθήναια» δὲν ἔχουν θέση ὁρισμένη στὴ φιλολογικὴ κίνηση ἢ καλλίτερα νὰ ποῦμε στὴ γλωσσική, δημοσιέβουν ἔργα στὴ μιχτὴ γλώσσα, ἀνοίγοντας τὶς στῆλες τους κάποτε καὶ στοὺς ὀπαδοὺς τῶν δυὸ ἀντιθέτων στρατοπέδων, δηλαδὴ στοὺς δημοτικιστὲς καὶ στοὺς καθαρεβουσιάνους.

Ἔπειτα ἔρχεται ὁ «Νουμᾶς», τὸ βδομαδιάτικο ὄργανο τῶν Ψυχαριστῶν δημοτικιστῶν, πολὺ ἐνδιαφέρο καὶ γιὰ τὴν οὐσία του καὶ γιὰ τοὺς συνεργάτες του, καὶ ὅπως ὅλα τὰ ὄργανα ὁρισμένων ἀρχῶν φανερώνει σημαντικὰ τὸν πόλεμο πού κάνει γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς Ἰδέας.

Τρίτο ἔρχεται ἕνα μικρὸ περιοδικό, πού βγαίνει τώρα δυὸ χρόνια καὶ πού δὲν ἀξίζει καὶ μεγάλη

*) Δημοσιεύτηκε στὴ «Ζυγαριὰ» τῆς Μόσχας, φυλλάδ. Μάρτη καὶ Ἀπρίλη 1906.

προσοχή, ὁ «Ἀκρίτας» τριγυρισμένος ἀπὸ μερικοὺς νέους ποὺ προσπάθοῦν νὰ ἐπιβληθοῦν καὶ νὰ κάνουν δική τους σχολή.

Σ' αὐτὰ τὰ τρία περιοδικὰ καὶ σὲ καμιὰ δεκαριὰ βιβλία ἀκόμα συγεντρώνεται ὅλη ἡ κίνηση ἡ φιλολογική ποὺ δίνει ἡ Ἑλλάδα κάθε χρόνο στὸν κόσμο.

Ἐξετάζοντας ὅλα αὐτὰ μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς ὅτι ἡ δημιουργική φιλολογία τοῦ 1905 εἶταν περίσσια πλούσια καὶ ἀπάνω ἀπ' ὅλα ἡ ποιητική παραγωγὴ σὲ στίχους. Στὴν ψυχὴ κάθε σημερινοῦ Ἕλληνα, ὅποια καὶ ἂν εἶναι τὰ ἐλατώματά του, ζεῖ πάντα ἕνας ποιητής. Εἶναι ἕνα χάρισμα ἴσως ποὺ δίνει ὁ ἥλιος καὶ τὰ χρώματά τ' οὐρανοῦ τῆς χώρας ποὺ γεννήθηκε, εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ποίησης ποὺ βρίσκεται μέσα στὶς παράδοσές του καὶ τὰ δημοτικὰ τραγούδια. Οἱ ποιητὲς πρῶτοι παναστάτησαν νὰ ρίξουν τὸν ψευτοκλασακισμὸ γυρνώντας στοῦ λαοῦ τὴν ψυχὴ καὶ στοῦ λαοῦ τὰ τραγούδια πρὶν νὰ ξεδιπλώσουν τὴ δικιά τους ψυχή.

*

Μέσα στοὺς νεοέλληνες ποιητὲς πρέπει νὰ ξεχωρίσουμε τὸν Κ. Παλαμᾶ γιατὶ εἶναι ἕνας ἀφτὸς πιὸ προικισμένος ἀπ' τὴ φύση, ἕνας ἀπὸ κείνους ποὺ ἀξίζουν τὴν πιότερη προσοχή. Βάση τῶν ἔργων του εἶνε τὰ λαϊκὰ τραγούδια, μιὰ πλούσια πηγὴ ποὺ τοὔδωσε τὴ δύναμη νὰ ξανοιχτῇ στὸ δικό του δρόμο, θυμίζοντάς μας κάποτε τὸν ἐπιβλητικὸ πανθεϊσμὸ τοῦ Σέλλεϋ, κάποτε τοὺς περίοδους τοῦ νεοεθνισμοῦ στὸν Swinburne καὶ στὸν Mezeykovsky. Κι ἂ στὰ «Τραγούδια τῆς Πατρίδας μου» ἔνοιωθε κανεὶς ἀκόμα τὴν κρίση ποὺ βρισκότανε ἡ Νεελληνική φιλολογία, ἂ στὰ «μάτια τῆς ψυχῆς μου» αἰστανόταν τὴν ἐπίδραση τοῦ λυρισμοῦ τοῦ V. Hugo καὶ τῶν Γάλλων Parnassiens, στὸν «Τάφο» ὅμως (γιὰ τὸ θάνατο ἑνὸς γιοῦ του) ἄρχισε νὰ φανερώνεται ὁ ἀληθινὸς Παλαμᾶς ποὺ μᾶς ἔδωσε τώρα τελεφταῖα τὴν «Ἀσάλευτη Ζωή», μιὰ συλλογὴ ποιητικὴ ἀληθινοῦ τεχνίτη, ἀλλὰ ὅπου κατὰ δυστυχία ὁ ἄνθρωπος τῆς σκέψης ἀρχίζει νὰ ξεπερνάῃ τὸν ποιητή. Ἔξω ἀπὸ τὴν «Ἀσάλευτη Ζωὴ» ὁ Παλαμᾶς ἀφτὰ τὰ τελεφταῖα χρόνια ἔγραψε ἕνα δράμα ἡ «Τρισεύγενη» καὶ μιὰ συλλογὴ δοκίμια τὰ «Γράμματα», γνωστὰ ἤδη στοὺς ἀναγνῶστες μας, ἀκόμα δὲ πολλὰ ἄλλα κομάτια ἀπὸ ἔργα του ἀδημοσίεφτα δημοσιέρτηκαν στὸ Νουμᾶ.

*

Πέρασαν δυὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ στὴν Ἀθήνα βγῆκε ἕνα βιβλιαράκι κομψοτυπωμένο μὲ τὸν τίτλο «Ἕρμονας—Τῆς Ζωῆς». Τὸ ὄνομα τοῦ συγραφέα εἶταν ὅλους διόλου ἄγνωστο, ἀκόμα καὶ στοὺς κύκλους τοὺς πιὸ καλὰ πληροφορημένους, ἀλλὰ καμιὰ τριανταριὰ σοννέτα ὅπου μέσα στὴν ἐπίδραση τοῦ Keats, τοῦ Παλαμᾶ, τῶν Γάλλων Parnassiens καὶ ἄλλων ἄγγλων ποιητῶν ξεχώριζε κανεὶς ἕνα ἀληθινὸ δημιουργικὸ τάλαντο, ἀκόμα καὶ μιὰ μετάφραση τοῦ Ἱππόλυτου τοῦ Ἐβριπίδη στὴ δημοτικὴ γλῶσσα καθὼς καὶ μερικὰ ἄλλα κομάτια πεζά, ἀμέσως παρασύραν ἐκείνους ποὺ παρακολουθᾶνε τὴ Νεολληνικὴ φιλολογία. Ἔμαθαν ἔπειτα ὅτι μὲ τὸ ψευτόνομα Ἕρμονας κρύβεται ἕνας νέος ποιητὴς κατοικῶντας στ' ἀπόμακρα βάθια τῶν Ἰντιῶν. Ἡ δέφτερή του συλλογὴ «Ἡ Ἀργώ» μᾶς δείχνει τὴν πρόοδο ποὔκανε ὁ ποιητὴς μέσα σ' ἕνα χρόνο καὶ μᾶς κάνει νἄχουμε τὴ βεβαιότητα ὅτι ὅταν θ' ἀπαλλαχτεῖ ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν δασκάλων του θὰ μπῇ σὲ τιμητικὴ θέση στὴν πρώτη γραμμὴ τῆς νεολληνικῆς ποίησης.

Ἡ νεοελληνικὴ λογοτεχνία στὸ πεζὸ τὰ τελεφταῖα χρόνια μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι λίγο προχώρησε, θωρώντας τὴν ἐργασία ὁλόκληρη, γιατὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα πεζοὶ συγραφιάδες ποὺ ἔφτασαν σ' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν τελειότητα. Σ' αὐτοὺς χαρὶς ἀμφιβολία ξεχωρίζει ὁ Παπαδιαμάντης, ποὺ μπόρεσε μ' ἀρκετὴ πρωτοτυπία νὰ συνταιριάσῃ μέσα του τὴν ἐντύπωση μὲ τὴν καθαρὴ πραγματικότητα. Εἶναι δυστύχημα ποὺ γιὰ τὸ νὰ πάρῃ θέματα ὅλους διόλου ἀπὸ τὴ λαϊκὴ ζωὴ καὶ νὰ δίνῃ στὸ ἔργο του χαραχτηρισμὸ σὲ πολὺ στενὰ ὅρια ντόπιο, καταλαβαίνεται μόνο ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες. Ἔπειτα ἀπ' αὐτὸν ἔρχονται καὶ ἄλλοι ποὺ ἀναδίνουν καὶ αὐτοὶ τὸ ἴδιο τὶς περσότερες φορὲς τὴ ζωὴ τῶν Ἑλληνικῶν χωριῶν. Ὁ Ἐφταλιώτης καὶ ὁ Καρκαβίτσας, μὲ τὴ διαφορὰ ποῦ ὁ τελεφταῖος στὸ νέο του τόμο «Ὁ Ἀρχαιολόγος» βάλθηκε νὰ μελετήσῃ τὰ ζητήματα ποὔναι δεμένα μὲ τὴ ζωὴ τοῦ σημερινοῦ Ἕλληνα.

Πιὸ πολὺ νοιώθουνται ἀπ' τὸν καθένα, πιὸ Ἐβρωπαϊκοὶ εἶναι ὁ Ξενόπουλος, ὁ Ἐπισκοπόπουλος, ὁ Θεοτόκης, ὁ Νιρβάνας. Ἀπ' αὐτοὺς ὁ Θεοτόκης δημοσίεψε στὴν «Τέχνη» ἕνα ρομάντζο ἐπηρεασμένο ἀπὸ τὸ Νίτσε καὶ τὸ Σοπενάουερ, ἐνῶ σήμερα στὰ δηγηματάκια του (ἕνα ἀπ' αὐτὰ μεταφράστηκε καὶ ρούσσικα) ξαναγυρίζει πολλὲς φορὲς στὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ.

Ὁ Ξενόπουλος, ὁ Ἕλληνας αὐτὸς Τσέχωφ, μᾶς ζωγραφίζει μὲ ἀρκετὸ τάλαντο στὰ ἐπαρχιακά του δηγήματα τὴ ζωὴ καὶ τὶς φυσικὲς κλίσες τῆς μικρᾶς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ὁ Ἐπισκοπόπουλος εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία μοναδικὸς καὶ προσοχῆς ἄξιος στὶς «Ἕρημες ψυχές» του, ἕνα εἶδος δραμάτου μὲ ὑπόθεση τὸ βασιλέα Koycturé. στὸ λυρικό του δήγημα «Ἄσμα ἀσμάτων» καὶ στὰ «Δηγήματα τοῦ δειλινοῦ» ὅπου σταματάει μπρὸς στὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ Ἔρωτα καὶ τοῦ Θανάτου. Ἀλλὰ μέσα σ' ὅλους τοὺς πεζογράφους Ἕλληνες πρέπει ἰδιαίτερα νὰ σημειωθῇ ὁ Παῦλος Νιρβάνας, ἕνας συγγραφέας μὲ τάλαντο καὶ παίδεψη πρώτης γραμμῆς. Τὰ «Παραμύθια» του, (ἀπ' αὐτὰ τὰ περισσότερα μεταφρασμένα ρούσσικα), γεμᾶτα ἀπὸ μιὰ ὅλως διόλου πρωτότυπη γοητεία συμπληρώνονται ὕστερα ἀπὸ λίγο μ' ἕναν τόμο ἀπὸ μικρὰ δηγήματα «Περασμένα-Ξεχασμένα» ποὺ θυμίζουν μὲ τὴ μορφή τους καὶ τὸ ὕφος τους τὰ ἔργα τοῦ Κνοὺτ Χάμσουν καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς θωρῶντας τὸ ἔργο του ὁλάκαιρο νὰ ξεχάσῃ δυὸ δηγηματάκια δημοσιεμένα τώρα τελεφταῖα στὸν «Ἀκρίτα» καὶ τὰ «Παναθήναια» «Ζωῆς ὄνειρο» καὶ «Θεοῦ πέρασμα», ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἕνα θὰ μεταφράσουμε γιὰ τοὺς ἀναγνῶστες μας.

*

Τὸ 1905 βγήκανε δυὸ ρομάντζα ποὺ ἡ ἐποχὴ καὶ ὁ τόπος τῆς δράσης τους μπορεῖ νὰ εἶναι μακριὰ ἀπὸ μᾶς ἀλλὰ πολὺ κοντὰ μας βρίσκεται ἡ οὐσία τους.

Τὸ πρῶτο «Ζωὴ κι' ἀγάπη στὴ μοναξιὰ» εἶναι τῆς πέννας τοῦ Ψυχάρη ποὺ μέσα στὶς γλωσσολογικὲς μελέτες καὶ τὰ καθηγητικά του καθήκοντα βρίσκει στιγμὲς νὰ τὶς θυσιάζει στὴ δημιουργία. Μιὰ ἱστορία ἑνὸς καινούργιου Ρομπινσώνα εἶναι ὁ ὑπότιτλος τοῦ ρομάντζου, ἀλλὰ ἔπρεπε καλλίτερα νὰ τὸ ὀνομάσῃ κανεὶς ἱστορία «ἑνὸς καινούργιου Δάφνη καὶ μιᾶς καινούργιας Χλόης». Ὁ Ψυχάρης στὸ ἔργο του θυμίζοντας τὴν καλογνωρισμένη ἱστορία τνῦ Defoe φροντίζει πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ ψυχολογήσῃ τὸν ἥρωά του, ριγμένον σ' ἕνα ἔρημο νησὶ Santa Clara τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, περνῶντας αὐτὸν ἀπ' ὅλα τὰ στάδια τοῦ μετασχματισμοῦ ἑνὸς Λογικοῦ ἀθρώπου σὲ ζῶο ἀνήμερο· ἔπειτα μπάζει μιὰ νιὰ σωσμένη ἀπὸ κάποιο ναυάγιο καὶ ξετυλίγει μπρὸς στοὺς ἀναγνῶστες ἕνα συγκινητικὸ εἰδύλλιο τοῦ ἔρωτα δυὸ ὄντων ποὖταν τῆς τύχης θέλημα ν' ἀνθίσῃ πέρα ἀπὸ τῆς ζωῆς τὶς συνθῆκες καὶ τὰ ὑποκριτικὰ τσακίσματα τοῦ ψεύτικου πολιτισμοῦ. Ἐὰν δὲν ἔχομε λάθος τὸ βιβλίο τοῦ Ψυχάρη μεταφράζεται καὶ φραντσέζικα. Τὸ δέφτερο ρομάντσο εἶναι τοῦ Ξενόπουλου «ὁ Κόκκινος Βράχος», ἕνα εἰδυλλικὸ ρομάντσο ποὺ μποροῦσε νἄχε ἐνδιαφέρο, ἂν ὁ συγραφέας δὲν εἶτανε καὶ δῶ ἔτσι νὰ ποῦμε γλυκοαιστηματικός.

*

Στὸ ἄρθρο του γιὰ τὸ νεολληνικὸ θέατρο (Vjessy N 2 τοῦ 1905) ὁ Π. Νιρβάνας λέει ὅτι ἂν καὶ στὴν Ἑλλάδα γράφονται ἀρκετὰ ἔργα δραματικά, δὲν μπορεῖ κανὶς παρὰ μόνο τὰ ἔργα τοῦ Παλαμᾶ, Καμπύση, Ξενόπουλου καὶ Ἐφταλιώτη νὰ ξεχωρίσει ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἄρχισε νὰ ὑπάρχῃ νεοελληνικὴ φιλολογικὴ κίνηση, γιατὶ εἶναι τὰ μόνα ποὔχουν κάποια ἀξία. Σ' αὐτὸ τὸν μικρὸ κατάλογο τὸ 1905 μπορεῖ νὰ προστέσῃ δυὸ ὀνόματα, τοῦ Ταγκόπουλου καὶ τοῦ Φυτίλη.

Ἂν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ὁ Φυτίλης στὸ «Δίχως ἀκρογιάλι» καταπιάνεται μὲ προβλήματα γενικῆς σημασίας ποὺ δὲν ἔχουν ἄμεση σκέση μὲ τὴν Ἑλλάδα, ὁ Ταγκόπουλος (τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτο ἔργο «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμένοι» εἶναι ἤδη γνωστὸ στοὺς ἀναγνῶστες μας) τὸ ἐναντίο σημειώνει τὴν ἀρχὴ μιᾶς νέας περιόδου τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, πασχίζει δηλαδὴ καθαρὰ μὲ τὴ δύναμη τοῦ δημιουργικοῦ λόγου νὰ λύσῃ τὸ δίλημμα ποὺ βαρύνει τὴν Ἑλλάδα: Πρέπει νὰ εἶναι οἱ Ἕλληνες—ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων ἢ ἁπλοὶ Ρωμιοί; *ζωντανοὶ ἢ πεθαμένοι;* Κι ἂν χτὲς ὁ Ταγκόπουλος μᾶς ζουγράφιζε τὸ πάλαιμα ποὺ κάνουν τὰ διὸ ἐνάντια ρεύματα τῆς νεολληνικῆς ζωῆς, σήμερα στὸν «Ἄσωτο» σὰ νὰ προφητέβῃ ὅτι κοντὰ βρίσκεται ὁ καιρὸς τῆς νίκης τῶν «Ζωντανῶν» καὶ ὁ γυρισμὸς τῶν «ἀσώτων παιδιῶν» στὸ μόνο βέβαιο δρόμο τῆς σωτηρίας τῆς Ἑλλάδας, ἀφοῦ σπασουν τὶς ἀλυσσίδες ποὺ τοὺς δένουν μὲ τὰ περασμένα καὶ πάψουν νὰ μετρᾶνε μ' αὐτὰ τὰ τωρινά, ἀρχίσουν δηλ. μιὰ καινούργια δημιουργικὴ Ζωή.

Ἀπανω κάτω τὶς ἴδιες ἰδέες βρίσκουμε στὸ βιβλίο ποὺ παρὰ πάνω ἀναφέραμε τοῦ Καρκαβίτσα καὶ στὴν ἐνδιαφέρουσα συλλογὴ φιλοσοφικοκοινωνικὰ δοκίμια τοῦ Σ Ραμᾶ «Τὰ παλιὰ καὶ τὰ καινούργια».

Γιὰ νὰ τελειώσουμε πρέπει νὰ σημειώσουμε τὸ ἐνδιαφέρο ποὺ μέρα μὲ τὴ μέρα αὐξάνει στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴ φιλολογία τὴ ρούσσικη. Τὸ 1905 τὸ ἐνδιαφέρο αὐτὸ φανερώθηκε μὲ μιὰ ὁλόκληρη σειρὰ ἀπὸ μετάφρασες ρούσσων συγραφιάδων. Στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Μαρατλῆ βγῆκε ὁ δέφτερος τόμος τῶν «ρούσσικων δηγημάτων» καὶ ἡ ἱστορία τῆς ρούσσικης φιλολογίας τοῦ Skabitchefsky. Πρέπει ὅμως κανεὶς νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἀφτὰ τὰ δυὸ βιβλία δὲν εἶναι καὶ καμιὰ σπουδαία ἀπόχτηση γιὰ τὴν ἑλληνικὴ φιλολογία. Τὸ πρῶτο γιὰ τὰ ἐλαττώματα τῆς μετάφρασης, τὸ δέφτερο (δὲν τὸ εἴδαμε καὶ δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε τίποτα γιὰ τὴ μετάφραση) γιατὶ καθὼς ξέρουμε ὁ κ. Skobitchefsky δὲν εἶναι ὁ κριτικὸς ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ δώσῃ στοὺς ξένους ἀναγνῶστες ἀληθινὴ εἰκόνα τῆς ρούσσικης φιλολογίας. Ἔξω ἀπ' αὐτὰ τὰ βιβλία τελεφταῖα βγῆκε «ὁ Γλάρος» τοῦ A. Tchehoff μεταφρασμένος ἀπὸ τὸν Α. Κωνσταντινίδη καὶ γιὰ τὸν ὁποῖο θὰ μιλήσουμε ξεχωριστὰ, καὶ σὲ διάφορες

«*Ἡ μετάφρασις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸν περίβλεπτον Ἑλληνιστὴν Κάρολον Μάκε ἐκ Σιεγβούργου ὅστις δημοσιεύσας ἤδη εἰς τὸ αὐτὸ περιοδικὸν τὸν «Ἐφιάλτην» καὶ τὴν «Πριγκήπισσαν»*.

(Ἀπὸ τὴ βιογραφικὴ σημείωση περὶ Κλέωνος Ραγκαβῆ στὸ πρόγραμμα τῆς «Δουκίσσης τῶν Ἀθηνῶν»).

*

«*Διότι, σημειώσατε, ὑπάρχουν πολλὰ κρούσματα εὐλογίας ἀποκρυπτόμεναι*».

(Ἐφημ. «Ἐμπρὸς» 25 τοῦ Ἀπριλίου 1906, σελ. 2, στήλη 4, ἀράδα 24—26).

*

«.... *Τὰ $^3/_4$ τῆς ἀλλοιώσεως ταύτης ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς ἐκ καθαριότητος τῆς πόλεως, συνεπείᾳ τῆς ὁδοστρώσεως τῶν ὁδῶν*».

(Ἐφημ. «Ἀθῆναι» 26 Ἀπριλ. σελίδ. 3, στήλ. 6, ἀράδα 7).

*

«*Ἐλπίζομεν ὅτι αἱ συνάδελφοι θὰ μεταβάλωσι τακτικὴν μανθάνοντες .....*».

(Ἐφημ. «Καιροὶ» 30 τοῦ Ἀπρίλη σελ. 4, στήλη 1).

ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Η ΑΠΕΛΠΙΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ

Εἶταν Ἀπρίλης. Δὲν εἶχε περάσει πολλὴ ὥρα ἀφ' ὅτου ὁ ἥλιος εἶχε κρυφτεῖ πίσω ἀπὸ τὸν ὁρίζοντα, κι' ὅλο τὸ τσοῦρμα τῆς γολέτας, τὰ κουρασμένα ναυτόπουλα καὶ τὸ μουτσάκι φάγανε τὸ βραδυάτικό τους κ' ἐπήδηξαν ἀπὸ τὴν κουβέρτα στὴν πλώρη, ὅπου εἶταν τὰ κρεββατάκια τους, γιὰ νὰ κοιμηθοῦνε. Μονάχα ὁ τιμονιέρης, ὁ λοστρόμος κ' ἕνας βάρδιας ἔμειναν ἀπάνω στὸ κατάστρωμα γιὰ νὰ κυβερνοῦν τὸ καράβι ἴσαμε τὰ μεσάνυχτα· γιατὶ τὴν ὥρα ἐκείνη θὰ φώναζαν οἱ ξυπνοὶ τὸ «σκαντζα βάρδια» κι' ἀπὸ τοὺς πλαγιασμένους θἄρχονταν ἄλλοι τρεῖς νὰ τοὺς ἀλλάξουν. Τὴν πλώρη τὴ μισοφώτιζε τὸ θαμπὸ φῶς ἑνὸς φαναριοῦ κρεμασμένου. Ὁ κάθε ναύτης πήδηξε καὶ ξαπλώθηκε στὴν κρεμάστή του κλίνη, ποὺ σὰν κοιμισμένη νυχτερίδα ἐκουνιόταν κάτι στὸ παραμικρὸ τοῦ ναύτη σάξιμο.

—Πέ μας δὰ, μπάρμπα Κώστα, τί ἔπαθεν ὁ Δημήτρης τοῦ Ναπλῆ; ἀκούστηκ' ἔξαφνα ἡ φωνὴ ἑνὸς ναύτη ποὺ ξαπλωμένος στὴν κούνια του φούμερνε μ' ὄρεξη τὸ τσιγάρο του.

— Τί νὰ τα λέγω ; ἀπάντησ' ἕνας γέρος ἑβδομηντάρης πάνω-κάτω, ποὺ καθότανε σταυροπόδι στὸ κρεββάτι του κ' ἐκάπνιζε τὸ τσιμπουκί του. Ἕνα βάρος, σὰν πόνος, μοῦ πλακώνει τὴν καρδιὰ, ἄμα θυμηθῶ τὸν καημένο τὸ Δημήτρη. Ἄχ ! παλιόκοσμε· ἄσπρισαν τὰ μαλλιά μου μέσα στὶς παραξενιές σου τὶς ἄδικες, ποὺ κοντεύουν νὰ μᾶς πνίξουν ὅλους ! Τέλος πάντων, παλληκάρια, θὰ σᾶς πῶ ἀπ' ἀρχῆς ἴσαμε τὸ τέλος ὅλην αὐτὴ τὴν ἱστορία. Εἴμεσταν ἐγὼ κ' ἐκεῖνος μπαρκαρισμένοι μὲ τοῦ Καπετὰν-Νικολῆ τὸ μπάρκο, πρωτοτάξειδο κ' ἐτραβούσαμεν ἀπὸ τὴ Μάκρη γιὰ τὴν Ἀλεξάντρα φορτωμένοι κάρβουνα. Ξέρετε δὰ πὼς ὁ Δημήτρης πρὶν τέσσερα χρόνια στεφανώθηκε καὶ πὼς ἡ γυναῖκα του τὸν ἔκανε πατέρα ἑνὸς ἀγωριοῦ χαριτωμένου κ' ἑνὸς χιλιόμορφου κοριτσιοῦ, ποὺ τὰ λάτρευε ὁ δύστυχος. Τὰ παιδιά μας, αὐτὰ εἶναι ἡ χαρά μας, γι' αὐτὰ ζοῦμε καὶ γι' αὐτὰ πεθαίνουμε. Μὰ καὶ τὴ γυναικοῦλά του τὴν ἀγαποῦσε ὄχι πιὸ λίγο, γιατὶ εἶταν μιὰ γυναῖκα τίμια καὶ χρήσιμη καὶ νοικοκυρὰ καθὼς πρέπει.

Ὁ γέρος στάθηκ' ἐδῶ γιὰ νὰ βήξῃ. Ἔβηξε, ἔβηξε, τραβηξε μιὰ τσιμπουκιὰ κ' ἐξακολούθησε.

— Ὁ καιρὸς, μαϊστροπουνέντης, μᾶς εἶταν πολὺ βοηθητικὸς καὶ σὲ τρεῖς μέρες εἴδαμε τὸ φανάρι τῆς Ἀλεξάντρας. Κοντὰ τὸ μεσημέρι τῆς τέταρτης μέρας εἴμεσταν στὸ λιμάνι μέσα. Ἐκεῖ, ἅμα ξεφορτώσαμε, γυρέψαμε τοῦ καπετάνιου παράδες γιὰ νὰ στείλουμε στὰ σπίτια μας. Ἀπὸ μᾶς τοὺς γονιούς τους, σὰν τὰ χελιδονόπουλα, τὰ παιδιά μας περιμένουν τροφή. Ὁ καπετάνιος δὲν ἤθελε σώνει καὶ καλὰ νὰ μᾶς δώσῃ ἀπὸ τὰ δουλεμένα μας λεφτά. «Βρὲ γιὰ τὸ Θεὸ, καπετάνιο, ἔχουμε ἀνάγκη». Αὐτὸς «ἀγρὸν ἠγόρασε». Ἕνα πρωὶ ἔρχεται ὁ Δημήτρης ἐκειδὰ στὸν κασσαρο ποὺ καθόμουνα καὶ μοῦ λέγει. «Εἶμαι σὲ μεγάλη ἀνάγκη ἀπὸ παράδες, μπάρμπα Κώστα. Ἂν δὲ μπορέσω νὰ στείλω χρηματάκια στὸ σπίτι μου, θὰ πεθάνουν τὰ παιδιά μου κ' ἡ γυναῖκά μου ἀπὸ τὴν πεῖνα. Ὅλο τὸ τσοῦρμα εἶναι ἀπλέρωτο. Κανένας δὲν ἔχει νὰ μοῦ δανείσῃ κανένα κοσόφραγκο. Τί νὰ κάμω ;» Δὲν εἶχε τελειώσει τὴ στερνὴ λέξη ἀκόμα καὶ νὰ ὁ μοῦτσος ἔρχεται καὶ τοῦ δίνει ἕνα γράμμα.

Αὐτὸ τὸ γράμμα τὸ φέρανε, ὡς εἶταν συστημένο, στὸν καπετάνιο κι ὁ καπετάνιος ἅμα διαβασε τὴν ἀντρέσσα τῶδωκε τοῦ μούτσου νὰ τὸ φέρῃ τοῦ Δημήτρη. Ὁ καημένος ὁ Δημήτρης ὅλος χαρὰ σὲ μιὰ στιγμοῦλα ἀνοίγει τὸ γράμμα καὶ τὸ διαβάζει μπροστά μου. Ἡ γυναῖκά του ὅμως τοῦ ἔγραψε πὼς τὸ κοριτσάκι τους, ἡ Κατερνίτσα, εἶταν ἄρρωστο καὶ πῶς εἶχαν ἀνάγκη μὲ πρῶτο νὰ τους στείλῃ λεφτά Ἡ ὄψη τοῦ Δημήτρη εὐθὺς χάλασε. Εἶδα τὰ χέρια του ποὺ τρέμανε ὅταν δίπλωναν τὸ γράμμα καὶ τὰ μάτια του ποὺ ἄστραψαν σὰν τοῦ τίγρη, ὅταν γυρεύουν νὰ του πάρουν τὸ μικρό του.

Πάλε ὁ γέρος στάθηκε. Ἔβηξε πονετικὰ, τράβηξε μιὰ τσιμπουκιὰ κ' ἐξακολούθησε.

— Ὁ κακόμοιρος ὁ Δημήτρης τρέχει πίσω στὴν πρύμνη, στὸν καπετάνιο, καὶ τοῦ λέγει μὲ ντροπὴ τὸ χάλι του. Ἐκεῖνος δὲν καταλαβαίνει τίποτα. Ὁ Δημήτρης ξεφρενιασμένος «Καὶ δὲν ἔχεις σκοπὸ νὰ μου δώσῃς, τοῦ λέει, παράδες ;» — Ὄχι, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ καπετάνιος, καὶ ροφᾷ ἕνα ποτήρι ρακί. Γιατὶ ἂν σοῦ δώσω, παλληκάρι μου, τώρα λεφτὰ, μπορεῖς ν' ἀφίσῃς μισοτάξειδα τὸ καράβι μου καὶ νὰ μπαρκαρῃς μὲ κανένα ἄλλο. Καὶ νὰ σου πῶ δέ με συμφέρει νὰ μ' ἀφίνουν οἱ ναῦτές μου ἐδῶ, ὅπου δύσκολα βρίσκω ἀνθρώπους τῆς θάλασσας». — «Σ' ὁρκίζομαι στὰ παιδιά μου, καπετάνιο, πὼς θὰ πομείνω νὰ κάνω τὴ χρονιὰ μου μὲ τὸ καράβι σου, εἶπε μὲ τρεμόσβεστη φωνὴ ὁ Δημήτρης· εἶναι τὸ παιδί μου ἄρρωστο καὶ πρέπει νὰ στείλω χαρτζηλίκι στὸ σπίτι μου. Κάμε μου τὴ χάρη, καπετάνιο. Μ' ἀφοῦ δούλεψα, βρὲ ἀδερφέ, δὲν ἔχω δίκιο νὰ πλερωθῶ ; — «Θὰ πλερωθῇς, ἅμα θ' ἀνεβάσουμε τὸ καράβι στὴ Μάκρη, εἶπε μ' ἀδιαφορία ὁ Καπετὰν-Νικολῆς κ' ἐμπῆκε μέσα στὸ καμαρί του· κι ὄχι μονάχ' αὐτὸ, μὰ κ' ἔκλεισε πίσω του τὴν πόρτα τοῦ καμαριοῦ κι ἀφῆκε τὸ Δημήτρη στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ. Ὁ Δημήτρης εἶνκι καλὸς, μάλαμα καὶ παλληκάρι, μὰ θυμώνει γλήγορα. Ἡ σκληρὴ τοῦ καπετάνιου περιφρόνηση τὸν ἔκαμε νὰ λυσσαξῃ. Πῆρε μιὰ βόλτα στὴν κουβέρτα. Ἅμα ἔφτασε στὸ φουγάρο κοντὰ στάθηκε. Καὶ μὲ μιὰ παράξενη βία παίρνει τὸ γραμματάκι τῆς γυναίκας του ἀπὸ τὴν τσέπη του καὶ τὸ διαβάζει. Ἔπειτα τὸ μαζεύει καὶ τρέχει κατὰ τὸ καμαρί. Ἐγὼ στεκόμουν στὴ σκάλα κοντά. Μοῦρριξε μιὰ ματιὰ γεμάτη φόβο κι ἀπιστία κ' ἔτρεξε στὴν πόρτα τῆς κάμαρας. Φοβήθηκα ὡς εἶδα τὰ μάτια του τόσον ἄγρια καὶ τὴν ὄψη του τόσο μολυβιά. Ἀνοίγει τὴν πορτίτσα, μπαίνει καὶ στέκει μπρὸς στὸν Καπετὰν-Νικολῆ. Ἐγὼ ἐσίμωσα στὴν πόρτα τὴν ἀνοιχτή. Εἶταν πρωὶ κι ὅλο τὸ τσοῦρμα κολάτσιζε. «Θὰ μου δώσῃς λεφτὰ ἢ μὰ τὸ Θεὸ, καπετάνιο, σέ....» εἶπε τρέμοντας ὁ Δημήτρης. «Ὄχι, δὲ θὰ σου δώσω, εἶπεν ἐκεῖνος ἀδιάφορα· ἂν ἔχῃ μεγάλην ἀνάγκη ἡ γυναῖκά σου, ἂς χαλάσῃ τὰ φλουριά της γιὰ νὰ γιατρέψῃ τὸ παιδί της». — «Τὰ φλουριά της ;» ἀρώτησε σὰν τρελλὸς ὁ Δημήτρης, ποὺ τὸ φιλότιμό του τόσο ἄσκημα προσβάλθηκε. Καὶ τραβῶντας τὸ μαχαῖρι ποὺ κρατοῦσε πάντα στὴ μέση του, δίνει γλήγορος σὰν ἀστραπὴ μιὰ μαχαιριὰ τοῦ καπετάνιου κατάστηθα καὶ τρέχει γελῶντας φρίχτὰ στὴν πλώρη καὶ καθίζει ἀτάραχος σὲ μιὰ γωνιά. Ἅμα συνήρθα πρῶτος ἐγὼ ἔτρεξα νὰ βοηθήσω τὸν πληγωμένο. Ἀπ' τὶς ἄγριες φωνὲς τοῦ Καπετὰν Νικολῆ ἔτρεξαν κ' οἱ ναῦτες ὅλοι στὸ καμαρί. Ὁ Καπετὰν-Νικολῆς πόμεινε στὸν τόπο.

— Κι' ὁ Δημήτρης; ἀρώτησ' ἕνας ναύτης.

— Ὁ Δημήτρης, ἀπαντησε ὁ γέρος, ὕστερ' ἀπὸ μισὴ ὥρα παραδόθηκε χωρὶς ἀντίσταση στὴν ἀστυνομία. Θυμοῦμαι μάλιστα τὴν ὥρα ἐκείνη ποὺ χαμογελοῦσε σὰ χαζὸς καὶ μ' ἀρωτοῦσε· «Τώρα ἡ Κατερνίτσα μου δὲν ἔγεινε καλα: ἐ;»

— Ἐπὶ τέλους; ἀρώτησε ἕνας ἄλλος ναύτης.

— Ὁ Δημήτρης τρελλάθηκε! Ἡ ἀστυνομία τὸν πῆγε στὸ φρενοκομεῖο.

— Ὁ κακομοίρης ὁ Δημητρός! ἐψιθύρισαν οἱ ναῦτες ὅλοι λυπημένοι κ' ἐσφάλιξαν τὰ βαριοκουρασμένα βλέφαρά τους νὰ κοιμηθοῦν.

Καστελλόριζο. ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ἡ Βουλὴ παραδέχτηκε πὼς ἡ Ἐκλογὴ Πάλλης ἔγινε καλὰ κι ἅγια. Συνηθισμένα πράματα· ὅταν εἶναι κανένας κυβερνητικὸς νὰ ἐκλέγεται καλὰ κι ὅταν ἀντιπολιτευόμενος νὰ ἐκλέγεται ἄσκημα. Μήπως πρώτη φορὰ σκέφτεται καὶ φέρνεται ἔτσι ἄδουλα ἡ Βουλή μας ;

— Περσότερη ἀρχοντιὰ ἔχουμ' ἐμεῖς καὶ μᾶς ἀξίζει νὰ καμαρώνουμε ὅποιος δικός μας κι ἂν πήγαινε σὲ ξένο μέρος καὶ τὰν περιποιόντουσαν, καθὼς περιποιηθήκαμ' ἐμεῖς ἐδῶ τοὺς ξένους ἀθλητές, δὲ θἄχε τὴ χωριατιὰ σὰ γύριζε στὴν πατρίδα του νὰ παραπονιόταν πὼς μονάχα ἀρνὶ καὶ κοτόπουλο τὸν ταΐζανε.

— Πῶς θὰν τὰ βαφτίσουμε τὰ καινούρια πολεμικὰ καράβια μας ὅταν ἑτοιμαστοῦνε ; Νὰ ζήτημα σπουδαῖο πὼς ἄρχισε ἀπὸ τώρα νὰ τυραγνάει τοὺς Ρωμιούς.

— Καὶ ξεφυτρώνουνε μὲ τὴ ντουζίνα οἱ νονοί· ἕνας προτείνει νὰν τὰ ποῦμε Θεμιστοκλῆ, Ἀμεινίαν τὸν Κρίου (κι ὄχι τοῦ ζεστοῦ), Πολύκριτον κτλ. Ὁ ἄλλος, Ὀλύμπια, Ἴσθμια, Πύθεια, Νέμεα.

— Ἔτσι, λένε, δὲ σπάει κ' ἡ ἀλυσσίδα τοῦ Προγονισμοῦ, ποὺ μᾶς ἀξίζει στ' ἀλήθεια νὰ μᾶς δέσουνε καμιὰ μέρα μ' αὐτή.

— Ἀκόμα νὰ τὸ χωνέψουν οἱ φημερίδες μας πὼς κάποιος ξένος Ὀλυμπιονίκης χάρισε τὸν κότινό του σὲ μιὰ δωρφὴ τραγουδίστρα τοῦ Γκαιτέ Φανταστεῖτε, ἂν μποροῦσε νὰν τονὲ βράσει καὶ νὰ πιεῖ τὸ ζουμί του !

— Κάπιες μεγάλες καὶ γνωστὲς ἀλήθιες ἔγραψε μιὰ φημερίδα τὶς προάλλες γιὰ τὰ Κοινοβουλευτικὰ μας χάρια κι ἀμέσως βγῆκε μιὰ ἄλλη νὰν τὴ βρίσει καὶ νὰν τῆς πεῖ πὼς ὅλ' αὐτὰ εἶναι «ἀσκημοσύνες». Βέβαια, εὐγένειες εἶναι τὰ ψέματα.

— Ὁ Κανελλίδης τἄβαλε καὶ μὲ τοὺς Διάκους, ποὺ «νεωτερίζοντες, λέει, διορθώνουν τὰ κείμενα τῶν ὕμνων καὶ τῶν εὐχῶν» κι ἀντὶς νὰ λένε «ὑπὲρ τοῦ νικῆσαι καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ...» λένε «ὑπὸ τὸ Κράτος αὐτοῦ». Προδοσία κ' ἐδῶ, φωνάζει ὁ Κανελλίδης, ποὺ δὲν τὄχει αὔριο τίποτε νὰν τὰ βάλει καὶ μὲ τὶς καμπάνες ποὺ ἀρχινήσαν νὰ χτυπάνε .. Ρούσσικα !

— Ἕνα ὄμορφο καὶ χρήσιμο βιβλιαράκι τύπωσε ἡ κ. Ἑλένη Ο. Ρουσσοπούλου, τοῦ διευθυντῆ τῆς Ἐμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας. Τὸ λέει «Φωτογραφική» καὶ θἄτανε ἀκόμα ὀμορφότερο καὶ χρησιμώτερο ἂν εἶτανε γραμένο σὲ ἀληθινώτερη γλώσσα.

— Καὶ μποροῦσε ἀξιόλογα νὰ γίνει αὐτὸ, ἀφοῦ μάλιστα ἡ κ. Ρουσσοπούλου ἔχει τόση μόρφωση καὶ τόσο γοῦστο ὥστε καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα—τὸ ξέρουμε πολὺ καλὰ—τὸ βλέπεις μάτια ὁλοκάθαρα.

— Ὁ ἀγαπητότατος κ. Πέτρος Ζητουνιάτης «ὁ τῶν Νυμφῶν ἀγαπημένος» (τὸ λέει ὁ ἴδιος) κρίνει στὰ τελευταῖα «Παναθήναια» τὸν «Εὐριπίδη» τοῦ Πάλλη καὶ τοῦ βρίσκει πὼς δὲν εἶναι γραμένος σύφωνα μὲ τὶς γλωσσικὲς ἰδέες τοῦ κ. Μιχαηλίδη καὶ Σία. Κρῖμα!

Ο ΙΔΙΟΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη

Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σκοτωμοί. Ἐπαρχίες 4.

Λαβωμοί. Ἀθήνα 1, Περαίας 7 (δυὸ ἀπὸ κάρρο κ' ἕνας ἀπὸ τὸ τράμ), Ἐπαρχίες 4.

Κλεψιές. Ἀθήνα 2, Περαίας 3,

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ἄλλες περιοδικὲς ἐκδόσεις «ὁ Βυσσινόκηπος» τοῦ Tchehoff, «οἱ Δυστυχισμένοι» τοῦ Dostoefsky, οἱ «Σημειώσεις ἑνὸς Κυνηγοῦ» τοῦ Tourgenieff, μερικὰ ἄλλα μικρὰ ἔργα τοῦ Tchehoff, Andreef, Tolstoi, Soloyacb, Gorky, Korolenko κ. ἄ.

Μ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

Ἕνας ἄνθὸς γέρνει στὸ πέλαο, ἀγάπη μου, τὸ πανώριο νησί σου καὶ ἡ εὐωδιὰ του εἶναι ἡ ζωοῦλά σου, τῶν περασμένων σου ἡμερῶν ἡ ζωοῦλα. Βλέπω τὸ κάστρο ποὺ ἀγκαλιαστὸ μὲ τὰ κυπαρίσσια ὁρμάει πρὸς τὴ θάλασσα καὶ ποὺ οἱ βράχοι ἀκίνητοι καὶ γυρτοὶ πάντα γλυκοαυτιαζονται τὸ αἰώνιο της τραγούδισμα· καὶ βλέπω τὰ σπίτια, ποὺ ὑψώνεται ἡ ζωὴ γαλήνια, σιωπηλή, ὅμοια μὲ τὴ ζωὴ τῶν τάφων.

Βγαίνω καὶ φιλῶ τὸ χῶμα τῆς γῆς αὐτῆς, ὁποῦ ἡ ἀγκαλιά της κρατάει τὰ περασμένα σου ὅλα, τὰ περασμένα σου ποὺ ἦρθα νὰ προσκυνήσω.

Καὶ καθὼς περπατάω στοὺς δρόμους, τὸ πάτημά μου τὸ δικό σου πασκίζει νὰ βρῇ καὶ λέω μέσα μου:

— Αὐτό, τὸ εἶδε καὶ ἡ ἀγάπη μου ;

Πάτησ' ἐδῶ τὸ ἱερό της πόδι ; Καὶ νοιώθω τὸ εἶναί μου νὰ ριζώνεται σ' αὐτὸ τὸ χῶμα καὶ τὴν ἀγάπη μου νὰ ὑψώνεται ὡς τὰ οὐράνια. Καὶ σὲ κάθε φυλλομουρμούρισμα, στὴ δροσιὰ ὁποῦ τἀστέρια ἀργοσταλάζουνε καὶ στοῦ κυματιοῦ τὸ κελάδισμα, τὄνομά σου, τὸ γλυκό σου τὸ ὄνομα ἀκούω.

Καὶ σὲ προσμένω σὲ τοῦτο τὸ ἀκρογιάλι, νὰ μ' ὁδηγήσῃς ἐσὺ στὰ παλάτια καὶ στὶς ὀμορφιὲς τῆς πατρίδας σου, — ἐδῶ, στὸ καθαρὸ καὶ ὁλόασπρο ἀκρογιάλι, ποὺ ξέγνοιαστοι περπατᾶνε οἱ ἄνθρωποι, — πὼς τοὺς ἀγαπάω αὐτοὺς τοὺς φτωχοὺς ἀνθρώπους, ποὺ δὲ ζοῦνε παρὰ γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ νησιοῦ των. Παγαίνω στὸ σπίτι σου. Καὶ κοιτάω — κοιτάω τὸ κλειστὸ παραθύρι σου, σὰ νὰ μοῦ φαίνεται πὼς σὲ μιὰ στιγμὴ θ' ἀνοίξῃ καὶ θὰ λάμψῃ τὸ ὡραῖο σου κεφάλι.

Νά ἡ καμαρά σου! Κοιτάω τὸ τραπέζι, ποὺ τὶς νύχτες καθόσουνα καὶ διάβαζες, τὰ βιβλία ποὺ κλέβανε τὶς ματιές σου, τὸ πιάνο, ποὺ πάνω σὰν περιστερὲς φτερούγααν τὰ κρινοχέρια σου, καὶ ὅλες οἱ περασμένες σου μέρες μπαίνουν στὴ ζωή μου. Ὤ! πὼς ξεχνέμαι στὴν ἐρημικὴ λευκότη τῆς καμαράς σου, ποὺ ὁ ἥλιος πλημμυράει.

Ἔρημος ὁ κῆπος τώρα. Θέλω νὰ βρῶ τὰ πατήματά σου, τὶς ματιές σου... Κάθε κρότος μοῦ κάνει τὴν καρδιὰ νὰ σκιρτάῃ πάντα. Θαρρῶ πὼς κάθε στιγμὴ θὰ παρουσιαστῇς μπροστά μου.

Πῶς εἶναι προσεχτικιά, προσεχτικὰ ἡ ψυχὴ τώρα στὸ καθετί...

Καὶ μοῦ φαίνεται πὼς ὅλο τὸ νησὶ σὲ προσμένει ὡς μιὰ ἀγκαλιά, μοῦ φαίνεται πὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, καθὼς πρὸς τὴ θάλασσα ὑψώνουνε τὰ μάτια, ἐσένα καρτεράνε.

Δὲν ἄργησε νὰ λάμψῃ ἡ εὐλογημένη αὐγή, ποὺ θἀρχόσουνα νὰ μὲ βρῇς. Ἡ θάλασσα ἀνθίζει καὶ μοσχοβολάει καθὼς δέχεται τὸ καθρέφτισμά σου καὶ ὁ οὐρανὸς στὸ γλυκοαναβλεμμά σου δροσοανασαίνει μὲ χαρά. Σὰ μύρια χέρια ὑψώνονται τὰ κύματα καὶ κρῖνα σπέρνει τα ὁ ἀφρὸς στοῦ καραβιοῦ τὸ διάβα.

Ἄχ! μαννοῦλα μου, ἤθελα νὰ σέχω κοντά μου τώρα, γιὰ νὰ σοῦ πῶ τὴν εὐτυχία μου. Γυρίζω καὶ κοιτάζω τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ὡστόσο δὲν προσέχουνε στὸ καράβι. Ὤ! μοῦρχεται νὰ φωνάξω, νὰ τοὺς τὰ πῶ ὅλα! — νά! ἡ ἀγάπη μου ἔρχεται σὲ μένα!

Θυμᾶσαι, καλή μου μάννα, σὰ μὲ γλυκονανούριζες τὸν οὐρανὸ μὲ τἄστρα μοὔταζες, χίλια καλούδια νὰ μοῦ φέρῃς καὶ νὰ μὲ πᾶς σὲ χρυσὰ παλάτια καὶ τὰ μάτια μου ἀκολουθάγανε τὰ λόγια σου μακριά! Μὰ τώρα ὅ,τι πρόσμενε ἡ ψυχή μου, ὅ,τι λαχταροῦσα νά! ποὺ ἡ ὡραία θάλασσα μοῦ τὸ φέρνει. Καὶ δὲ θυμᾶμαι ἐτούτη τὴ στιγμή, πὼς ἀπὸ τὴν πατρίδα μου ἔρχεσαι, δὲ θυμᾶμαι τὶς περασμένες μας ἡμέρες, ἀγάπη μου· μοῦ φαίνεται πὼς σὰν πρώτη φορὰ σὲ βλέπω, σὰ νὰ βγαίνῃς ἀπὸ τῆς θάλασσας τοὺς κόλπους.

Βλέπω τὰ μάτια σου φουσκωμένα ἀπὸ τὰ κλάμματα καὶ τὸ πρόσωπό σου βαθουλωμένο ἀπὸ τὸν πόνο, ποὺ ὅλη νύχτα τρυγοῦσε μέσα σου καὶ τὰ μάτια σου μοῦ φαίνονται πιὸ βαθιὰ ἀπὸ τὸν οὐρανό, σὰ ν' ἀντίκρυσαν τὴ Νύχτα κάτι τι μεγάλο, ἀπέραντο, ποὺ τώρα κλείνεται μέσα σου.

Γιὰ πάντα! Νὰ τί ὁ πόνος χάραξε στὴ μορφή σου. Καὶ σφίγγοντάς σου τὸ χέρι, ἔνοιωσα μιὰ τρομάρα νὰ μὲ περνάῃ καὶ εἶπα στὴν ψυχή μου, σὰ σὲ κοίταξα :

— Τί ἄλλο πιά ;

Ξέρω πὼς ὅλη τὴν νύχτα δὲν ἐκοιμήθηκες, ξέρω πὼς κοιτοῦσες τὸ γράμμα μου κλαίγοντας, τὸ γράμμα μου ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ σοῦ μιλοῦσε ἡ ἀγάπη μου. Καὶ θυμᾶμαι, σὰν μπήκαμε στ' ἁμάξι σὲ εἶδα νὰ χλωμιάνεις καὶ νὰ σὲ περάσῃ ἕνας μεγάλος φόβος, ὡς νὰ σ' ἄρπαξε ἀπ' ὅλα γιὰ πάντα, γιὰ ἕνα δρόμο ἀτέλειωτο. Καὶ εἶδα τὸ κορμάκι σου νὰ τουρτουρίζῃ καὶ ἡ καρδιά σου νὰ τρέμῃ ὡσὰν τὸ κρῖνο.

Μὰ γιατὶ κλαῖς ἀκόμα ; Γιατὶ κλαῖς ;

Καὶ μοῦ εἶπες σφίγγοντάς μου τὸ χέρι μέσα στὰ δικά σου·

— Φοβᾶμαι ! Φοβᾶμαι !

Καὶ τὰ κρύα σου τὰ χέρια στάλααν μῦρα στὸ κορμί μου.

Πῶς μ' ἀρέσει νὰ σὲ βλέπω ἔτσι πάντα, χλωμὴ πάντα, νὰ τρέμῃς σύγκορμη καὶ νὰ μοῦ σφίγγῃς τὸ χέρι σὰν παιδάκι ποὺ ζητάει βοήθεια.

Πῶς κοιτάει τὸ διάβα σου σαστισμένος ὁ κόσμος. Ὅλοι τώρα σὰ νὰ φοβοῦνται γιὰ σένα, σὰ νὰ βλέπουνε κάτι καινούργιο στὴ μορφή σου. Καθένας καθὼς σὲ κοιτάζει σὰ νὰ κρύβει καὶ μιὰ σκέψη ποὺ φοβᾶται ν' ἀντικρύσῃ. Θέλω αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἕναν - ἕναν νὰ τοὺς πιάσω καὶ νὰ τοὺς πῶ :

— Ξέρετε, καλοί μου ; Αὐτή 'ναι ἡ ἀγάπη μου. Αὐτὴ ποῦ τὸ διάβα της εἶναι ἡ χαρὰ τῶν ματιῶν σας καὶ ἡ εὐλογία, εἶναι δικιά μου.

Ἤθελα ὅλοι νὰ μάθουνε τὴν ἀγάπη μας· καὶ οἱ γριὲς τὰ βράδια στὰ παιδιὰ νὰν τὴν ξαφηγοῦνται σὰν παραμῦθι γλυκὸ καὶ ὄντας μαζὶ περνᾶμε τοὺς δρόμους, νὰ βγαίνουνε ὅλοι στὰ παραθύρια καὶ νὰ μιλάνε, νὰ μιλάνε γιὰ τὴν ἀγάπη μας... Ἔχασα ὅλη τὴν ψυχή μου καὶ τὴν ἀγάπη μου στὴ Ζωὴ τοῦ νησιοῦ σου. Ἂς σοῦ τὴν τραγουδάῃ ἡ θάλασσα τὴν ἀγάπη μου, ἂς σοῦ τὴν ἱστοράῃ ἡ νύχτα· καὶ τὰ δέντρα, καθὼς περνᾷς, νὰ γέρνουνε πρὸς τὸ κεφάλι σου τὰ κλώνια καὶ νὰ σοῦ γλυκολέν τὰ λόγια μου.

Καὶ ὁλάκερη τοῦ νησιοῦ σου ἡ Ζωὴ μέσα μου θὰ ν' ἀνθίζῃ. Καὶ ὅταν τῆς ξενητιᾶς τὸ χῶμα θὰ πατῶ, θὰ μοῦ φαίνεται πὼς τὸ πάτημά μου χτυπᾷ καὶ στῆς πατρίδας σου τὶς στράτες.

Πῶς μοῦ φαίνονται ὅλες γνώριμες ! Μοῦ φαίνεται πὼς ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους χρόνια καὶ χρόνια τοὺς γνωρίζω, πὼς κάθε μέρος ποὺ βλέπω τὄχω ξαναδῆ δῶ καὶ χρόνια πίσω.

Θυμᾶμαι μιὰ βραδιὰ — εἴτανε ἡ στερνὴ βραδιὰ — ποὺ διαβήκαμε τὸ καθάριο κι ὁλόασπρο ἀκρογιάλι, ποὺ μονάχα ἡ θάλασσα μὲ φύκια ραίνει καὶ μπήκαμε σ' ἕνα περιβόλι. Εἴσουν ντυμένη στὰ κατάλευκα. Θυμᾶμαι. Μιὰ νύχτα τόσο καθαρὴ καὶ τόσο κρύα, ποὺ μοῦ φαίνονταν πὼς τὸ μέτωπό μου ἀκουμποῦσε πάνω σὲ κρούσταλλα. Σὲ κρατοῦσα στὴν ἀγκαλιά μου καὶ ἡ ματιά σου φτερούγιαζε πρὸς τὸ φωτεινὸ κ' ἐρημικὸ δρόμο, ποὺ στὸ πέλαο ἀνοίγει τὸ φεγγάρι. Μὲ κανένα μας λόγο, μὲ κανένα μας σάλεμα τῆς νύχτας τὴ γαλήνη δὲν ταράξαμε· καὶ εἴτανε σὰν ἕνα ἀόρατο χέρι νὰ μᾶς νανουρίζῃ μέσ' σὲ χρυσῆ κούνια. Κάπου — κάπου μόνο κάνα ξερόφυλλο ἔπεφτε γλυστρῶντας πὰ στὸ σκοτάδι τῆς Νύχτας καὶ οἱ εὐωδιὲς τοῦ χυνόπωρου καὶ ἡ δροσάδα σκορπίζουνταν τόσο γαλήνια καὶ τόσο σιγά, ποὺ λέγαμε πὼς σταλάζουνε ἀπὸ τ' ἀστέρια, ποὺ ἕνα — ἕνα ἄνοιγαν στὴ Νύχτα, ὡς νυχτολούλουδα. Ἕνα περιβόλι ὁ οὐρανὸς ἀπόψε, ποὺ εὐωδιὲς πλανέβουνε τὰ μάτια μας. Πὼς τὸν κοιτάζαμε, πὼς τὸν κοιτάζαμε !

Καὶ σὲ εἶδα νὰ ὑψώνεσαι καὶ τὸ κεφάλι σου ν' ἀκουμπήσῃ πάνω στὸ κρούσταλλό του καὶ τἀστέρια ποὺ τὸ μέτωπό σου φιλούσανε εἶδα νὰ πέφτουνε βροχὴ πάνω στὰ μαλλιά σου, ποὺ ξέπλεγα ἁπλώνουνταν παντοῦ ὡσὰν τὴ Νύχτα. Καὶ εἶδα τὸ φεγγάρι πράσινο πράσινο νὰ κατεβαίνῃ καὶ νὰ σοῦ στεφανώνῃ τὸ κεφάλι — ναί, ὅλο τὸ φεγγάρι ἔβλεπα στὸ μέτωπό σου.

Καὶ τὸ κορμάκι σου παράδερνε στὴν ἀγάπη· καὶ τὸ κεφάλι σου σαλέβει ἀνήσυχο, ὅπως παραδέρνει ἡ φοινικιὰ ὄντας, στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ Βορριᾶς σὰ φεῖδι σκαλώνει στὸ κορμί της καὶ τὴν ταράζει σύρριζα.

Ναί Σὰν σπαθιὰ φοινικιᾶς σάλεβαν τὰ μαλλιά σου τώρα καὶ σκορπίσανε φλόγες στὸ κορμί μου, καθὼς τὰ χαΐδεβαν τὰ χέρια μου.

Κι' ὅσο τὰ κοιτάζω, ὅσο τὰ χαϊδέβω τόσο ἁπλώνονται σὰ θάλασσα μπροστά μου ἀτέλειωτη. Θέλω τὰ μαλλιά σου ὅλα ν' ἀγκαλιάσω, νὰ τὰ σφίξω στὴν ἀγκαλιά μου.

Μὰ σήκωσες τὸ μέτωπο ψηλά. τὰ χέρια σου ἁπλώθηκαν σὰ φτεροῦγες καὶ μοῦ εἶπες :

— Θὰ μ' ἀγαπᾷς πάντα ἔτσι;

Καὶ κείνη τὴ στιγμὴ ἤθελα ὁ ὡραῖος θάνατος νὰ μᾶς στεφάνωνε!...

Μείναμε ὡς τὴν αὐγὴ μὲ τὴ Νύχτα συντροφιά. Κι' ἀκούγαμε τὴ Νύχτα νὰ μᾶς σιγοτραγουδάῃ γιὰ τὴν ἀγάπη μας μαγια στένοντάς μας κ' ἐμέναμε ἀκίνητοι, ὁλότρεμοι σὲ κάτι τι, ποὺ μᾶς περνοῦσεν ὡραῖο, τρομερό. Γιὰ πάντα!

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΔΕΒΑΡΗΣ

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

(Στὴ στήλη αὐτὴ θὰ κρεμάμε κάθε βδομάδα, σὰν κεφάλια ληστῶν, ὅλες τὶς ὀσυνταξίες κι ἀνορθογραφίες ποὺ βρίσκουνται σὲ καθαρευουσάνικα βιβλία. Συνεργάτες τῆς στήλης αὐτῆς θἄναι ὅλ' οἱ ἀναγνῶστες μας, ἀρκεῖ μονάχα πλάϊ στὸ βαρβαρισμὸ ποὺ θὰ μᾶς στέλνουνε νὰ σημειώνουν τὄνομα τοῦ βιβλίου καὶ τὸν ἀριθμὸ τῆς σελίδας ποὺ βρίσκεται).

«.... *Νομίζομεν ὅτι ἡ μελίρρυτος γλῶσσα τῶν ἱεροκηρύκων μας καλλίτερα θὰ ἦτο νὰ ἐρητόρευεν ὑπὲρ πρακτικωτέρων καὶ κοινωνικωτέρων ἀρετῶν, ἀφίνοντες τὴν ἔρευναν κτλ.*».

(«Ἀκρόπολη» 2 τοῦ Μάη, σελίδ. 2, στήλη 2, στὰ *Λακωνικά*).